

HEDEFTE BİRLİK

ÖZEL SAYI | NİSAN 2023 DERGİSİ

**İsmail Kahraman ve
MTTB Başkanlığına
Giden Yol**
Mülakat

**Türkiye
Yüzyılı**
Mahir
Ünal

**Milli Türk
Talebe Birliği
(MTTB)**
İsmail Emrah
Karayel

**Taksim Camii'nin
Hikayesi**
Mimar Z. Altan
Elmas ile Konuştuk
Mülakat

**Sivil Toplum...
Yeniden!**
Abdullah
Serenli

HEDEFTEN BİRLİK

ÖZEL SAYI | NİSAN 2023 DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi

Birlik Vakfı

Kurucu Başkan

İsmail KAHRAMAN

Birlik Vakfı Kurucusu - Yüksek İstişare Kurulu Başkanı
Milli Türk Talebe Birliği 48. ve 49. Dönem Genel Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni

Yaşar KARAYEL

Birlik Vakfı Kurucular Kurulu Başkanı

Yazı İşleri Müdürü

Av. Mehmet ALACACI

Birlik Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı

Müessese Müdürü

Mustafa ŞİMŞEK

Birlik Vakfı Kurucular Kurulu Üyesi

Yayın Koordinatörü

Hüseyin ÖZTÜRK

Birlik Vakfı İstanbul Şube Başkanı

Editör

Abdullah SERENLİ

Komisyon Başkanı

Fevzi ÖZTÜRK

Birlik Vakfı Basın-Yayın Komisyonu

Tasarım ve Uygulama

Alaaddin Şahin Tasarım Ofisi

İletişim Ajansı

DMA İstanbul

Adres

Yeniçeriler Caddesi No:13 Çemberlitaş / Fatih / İstanbul

Telefon : 0 212 516 41 27 / 0 212 516 41 28 / 0 533 551 14 83

Faks : 0 212 516 41 29

E-Posta : bilgi@birlikvakfi.org.tr / birlikvakfi@hotmail.com

*Yazı ve eserlerin içeriklerinin sorumluluğu sahiplerine aittir.
İzin alınmadan kullanılamaz.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

YAŞAR KARAYEL 4

BİRLİK VAKFI'NIN OMUZLARINDAKİ AĞIR YÜK

RECEP TAYYİP ERDOĞAN 6

İSMAİL KAHRAMAN VE

MTTB BAŞKANLIĞINA GİDEN YOL

MÜLAKAT: HÜSEYİN ÖZTÜRK, FEVZİ ÖZTÜRK, ABDULLAH SERENLİ 10

GÖZLE GÖRÜLEN

SEZAI KARAKOÇ 18

OSMANLI KÜLTÜRÜNDE

AYASOFYA CAMİ'NİN YERİ VE ÖNEMİ

HAYRULLAH CENGİZ 19

AYASOFYA CAMİİ YENİDEN İBADETE AÇILDI 23

TÜRKİYE YÜZYILI

MAHİR ÜNAL 25

KADİM DEĞERLER

SEZAYİ TUĞLA 31

EĞİTİMDE BİRLİK OLMANIN BEREKETİ

DR. NAZİF YILMAZ 33

MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ (MTTB)

İSMAİL EMRAH KARAYEL 39

MEHMET AKİF'E DAİR

NECİP FAZIL KISAKÜREK 44

YERLİ SİNEMA İÇİN; RUHU YAKALAMAK

MESUT UÇAKAN

MÜLAKAT: HÜSEYİN ÖZTÜRK, FEVZİ ÖZTÜRK,
ABDULLAH SERENLİ 48

KENDİNDE MİLLET-KENDİSİ İÇİN MİLLET

MUSTAFA YILMAZ 53

ALGI YÖNETİMİ VE DİN

PROF. DR. MUSTAFA TEKİN

58

GORDİON DÜĞÜMÜ, DİRİLİŞ VE SEZAI KARAKOÇ

İBRAHİM YILMAZER

61

NASIL DÜŞÜN(DÜRÜL)ÜYORUZ?

DR. SİNAN DEMİRAĞ

67

DÜŞÜNEBİLMENİN FARKLI BOYUTLARINA VARABİLMEK

MESUT DÜNDAR

72

TAKSİM CAMİİ'NİN HİKAYESİ

MİMAR Z. ALTAN ELMAS İLE KONUŞTUK

MÜLAKAT: HEDEFTE BİRLİK DERGİSİ

75

YA KUR'ÂN YA HÜSRÂN...

CENGİZ NUMANOĞLU

85

SİVİL TOPLUM... YENİDEN!

ABDULLAH SERENLİ

86

AFET ACİL DURUMLARDA SOSYAL MEDYA YÖNETİMİ/ROLÜ VE DEZENFORMASYONLA MÜCADELE

SAİD ERCAN

93

HASARSIZ VE KAYIPSIZ HAVA SAHASI İÇİN STK'LARIN ROLÜ

MİNE ÇATAL

95

SAHA GÖZLEMLERİ İŞİĞINDA 6 ŞUBAT DEPREMLERİ VE RİSK AZALTIM ÖNERİLERİ

DOÇ. DR. İSMAİL DABANLI

98

TÜRKİYE'DE KOALİSYONLAR VE BAŞKANLIK SİSTEMİ SONRASI...

AHMET ÖZTÜRK

104

TÜRKİYE YÜZYILI VE BALKANLAR

DAVUT NURİLER

109

BİRLİK VAKFI

KURUCULAR KURULU, MÜTEVELLİ HEYETİ, ŞUBELER

115

Takdim

*“Devler gibi eserler bırakmak için,
karıncalar gibi çalışmak gerekir.”*

Necip Fazıl Kısakürek

Ülke olarak zor günlerden geçtik. 6 Şubat 2023'te yaşadığımız Kahramanmaraş-Pazarcık ve Elbistan merkezli depremlerde canlarımızı kaybettik. Geniş bir alanı etkileyen yüzyılın felaketi, on bir ilimizde yıkımlar oluştu.

Yaşadıklarımız bizi çok derin bir hüzne boğarken, devlet millet dayanışması ile yaraların hızlı sarılması, teselli olarak tutunduğumuz bir umut oldu. Vefat edenlere Allah'tan rahmet, bölgedeki kardeşlerimize ve ülkemize sabırlar diliyoruz.

Birlik Vakfı olarak yeni bir yayın ile karşınızdayız; Hedefte Birlik Dergisi. Dergi yeni bir yayın olmakla birlikte yüzyıllık bir süreci im-bikten geçiriyor.

Birlik Vakfı'nın kırkinci kuruluş yılına yaklaşıyor; Vakfımıza fikrî dayanak oluşturan Millî Türk Talebe Birliği'nin dönüşüm yaşadığı yıllardan geriye altmış yılı bırakıyoruz. Ülkemizin temel meselelerine, duyarlı düşünce uf-kuna gerçekleştirdiğimiz etkili birçok faaliyet ile destek veriyoruz. Kitap ve dergi gibi yayın çalışmaları ile de ilim ve irfan dünyamıza katkılarımızı artırmak gayretindeyiz.

Türkiye Yüzyılı özel sayısı olarak hazırladığımız dergide; eğitim, kültür, sanat, ekonomi, sanayi, iç ve dış politika gibi alanlarda ülkemiz vizyonu ve beklentilerini içeren yazıları dosya olarak sunuyoruz.

Dergimizde; Cumhuriyetin kuruluşunun 100. yılı olan 2023'ten geriye doğru bir bakışla Türkiye'nin yüzyılına dair değerlendirmeler de okuyucu dikkatine sunuluyor. Özellikle, yüzyıllık süre içerisinde ekonomik ve toplumsal kalkınma açısından en geniş ve en etkili dönem olan son yirmi yıllık sürece ayrıca bir mercek tutuluyor.

Bu sayıda, yıllara sâri bir özlem olan ve MTTB tarafından özel mitingler düzenlenmiş Aya-sofya ve Taksim Camii'nin açılışlarına yer vermek bizim için ayrı bir gurur vesilesi olmuştur.

Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç üstatlarımızın eskimez yazılarına yer vererek hem tarihi bugüne aktarmak hem de gençlerle buluşturmak istedik. Bizim için müstesna bir yeri olan ve yakın zamanda Hakk'ın rahmetine uğurladığımız Şair Sezai Tuğla'nın dergimiz için kaleme aldığı son şiirini sizlere ulaştırır-

ken kendisini rahmetle yâd ediyoruz. Sayıda ayrıca, yakın zamanda yaşadığımız deprem hadisesinin analizlerinin yanı sıra ilmî, fikrî ve irfanî konularda kaleme alınmış yazıları da okuyucularımızın istifadesine sunuyoruz.

Türkiye, 2023 Mayıs ayında genel seçimlere gidiyor. Ülkemiz; stratejik konumu, güçlü ekonomisi ve kültürel zenginliği ile dünyada önemli bir ülke konumundadır. Son yirmi yılda her alanda yapılan yatırımlar ile dünya ülkeleri arasında söz söyleme kudretine sahip olmuştur. Bölgesinde ve küresel ölçekte gelişen olaylarda arabulucu rolü ile küresel refahın adil paylaşımı adına sesini yükselterek yaptığı girişimler; birçok ülkenin umudunu Türkiye'ye bağlamıştır. Ekonomik büyüme potansiyeli, istikrarlı hükümeti ve her geçen gün artan uluslararası saygınlığı masada güçlü bir aktör olma konumuna getirmiştir.

Ülkemiz, 1960'lı yıllardan itibaren koalisyon hükümetleri ile tanıştı. Kurulan hükümetlerin yarıya yakını koalisyon partilerinin idaresi ile oluşturuldu. Fakat maalesef bu tecrübe, Türkiye'nin kayıp yılları olarak tarihe geçti. Koalisyon uyuşmazlıkları, bozulan ittifaklar ve politik kavgalar toplumsal huzur ve barışı yaralayan dönemlerdi. İktisadi kalkınma ve altyapı yatırımlarında gecikmeler ile siyasal istikrarsızlık, politikalarda kararsızlık ve sürekli değişkenlikler toplumun hak ettiği refaha kavuşmasını sürekli öteledi.

Yorgun düşmüş ve artık çözüm üretemeyen bu sisteme; halk, siyasal istikrar, yönetimde hızlı karar alma ve güçlü lider güçlü Türkiye arzusu ile referandumda 'Evet' diyerek Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçti. Yeni sistemin ilk seçiminde Türkiye, son yirmi yılda gösterdiği her türlü kalkınma hamlesinin ve ortaya koyduğu vizyonla geleceğini belirleyecek önemli bir kararı oylayacak.

Türkiye Yüzyılı, bütün bu kazanımların korunması ve daha ileriye taşınarak güçlü bir Türkiye için ortaya konulmuş bir vizyondur. Ülkemizin her alanda ortaya konulan hedeflerini bir bir gerçekleştirerek, bu vizyon doğrultusunda geleceğe daha güçlü ve emin adımlarla ilerleyeceğine inanıyoruz. Türkiye Yüzyılı'nın bu idealine inanıyor ve destekçisi olduğumuzu beyan ediyoruz. Bu vesileyle, seçimlerin ülkemiz, milletimiz ve insanlık için hayırlı sonuçlanmasını temenni ediyoruz.

Dergimizi sizlere ulaştırmanın heyecanını yaşıyoruz; öncelikleri yazıları, şiirleri, hat ve resim çizimleri ile katkı sağlayan yazarlarımıza ve sanatkârlarımıza, zaman ayırarak mülakat veren kıymetli isimlere, derginin ortaya çıkmasında emek ve fedakârlık gösteren yayın ekibine, teknik alanlardaki kurumlara ve destekçilerimize teşekkür ederiz.

Bir teşekkür de siz değerli okurlarımıza.

Derginin sürekliliğinin sağlanması ve daha geniş kitlelere ulaşarak yayılabilmesi sizlerin paylaşımları ile mümkündür. Bu vesileyle, dergimizi okurken gelişimine katkı sağlayacak her türlü görüş ve önerilerinizi bizimle paylaşmanızı arzu eder, hürmetlerimizi sunarız.

Gayret bizden, Tefvik Allah'tan...!

Yaşar KARAYEL
Genel Yayın Yönetmeni

BİRLİK VAKFI'NIN OMUZLARINDAKİ AĞIR YÜK*

Rabbim bizlere Birlik Vakfı gibi bir hayır çeşmesinin kurucularından olmayı lüt-fetti. 1985 yılında Allah rızasını gözeterek toprağa diktiğimiz fidan, hamdolsun aradan geçen 38 yılda dalları ülkemizin dört bir köşesine uzanan ulu bir çınara dönüştü. Bugün Birlik Vakfımız; ülkemizin kültür hayatına yaptığı eşsiz katkıların yanı sıra, gençlerimize yönelik eğitim-öğretim faaliyetleriyle de ciddi bir boşluğu dolduruyor. Ayrıca, Vakfımız bünyesinde farklı meslek dalları için kurulan komisyonlar kendi alanlarında birbirinden kıymetli çalışmalara imza atıyor. Tüm bunların yanında, Birlik Vakfı son dönemde ülkemizde milli iradeyi ve demokrasiyi hedef alan tüm saldırılar karşısında gerçekten takdire şayan bir duruş sergiliyor.

* Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Birlik Vakfı 39. Ananevi İftarında yaptığı konuşmadan alıntılanmıştır.

Mazlum ve Mağdurların Umudu

38 yıldır olduğu gibi, önümüzdeki dönemde de kardeşliğimize leke sürdürmeyeceğiz. Birliğimizi bozmaya çalışanlara inat, kutlu davamızın etrafında saflarımızı sıklaştırarak mücadeleye devam edeceğiz. İnşallah omuzlarımızı birbirine kenetleyecek, gözümüzü bir an olsun menzilimizden ayırmayacağız. Ülke ve Vakıf olarak hedeflerimize ulaşana kadar bize durmak, dinlenmek ve rehavet yasak. Bilakis tempoyu biraz daha artırmalı, adımları daha hızlı atmalıyız.

Vakıf faaliyetlerinde istikbalimizi emanet edeceğimiz genç kuşaklara yönelik eğitim ve kültür faaliyetlerine daha çok ağırlık vermemiz gerekiyor. Gerek Gezi olaylarında şahit olduğumuz manzaralar, gerekse 15 Temmuz gecesi yaşadığımız büyük ihanet, Birlik Vakfının omuzlarındaki yükün ne kadar ağır olduğunu hepimize göstermiştir. Tabiat boşluk kabul etmez. Değerli kardeşlerim, her iki hadise gördüğümüz gibi, şayet biz sahip çıkmazsak, gençlerimizin vatan, millet ve memleket düşmanı habis ellerin oyuncağı haline gelmesi sadece an meselesidir. Eğer biz evlatlarımızın kalplerini ve zihinlerini iyilikle, hasenatla, ezan, bayrak şuuruyla doldurmazsak, terör örgütleri zehirli ideolojilerini oraya zerk edeceklerdir. Biz genç nesillere kadim değerlerimizi aşılamazsak, sevdirmez, yaşatmazsak; sokaklar ve dijital dünya onları popüler kültürün hakim kodlarıyla yetiştirecektir.

Gençlerimizin Sorumluluğu

Bu millet hala yüreğinde 1970'lerde sağ-sol kavgasına kurban verdiği körpe fidanların sızısını taşıyor. Bu millet hala bölücü örgütün zorla dağa kaçırıp birer ölüm makinesi dönüştürdüğü evlatları için gözyaşı döküyor. Bu millet FETÖ'nün sapkın ideolojisinin 40 yılda

mankurtlaştırdığı gençlerinin travmasını yaşıyor. Hiçbirimizin milletimize bir daha benzer acılar, benzer dramlar yaşatma hakkı yoktur.

Merhum Akif'in o veciz ifadesiyle; 'tarihten ders almayanlar için tekerrür eder.' Tarihin tekerrür etmesini istemiyorsak yapmamız gereken, daha sıkı, daha kuşatıcı, daha vizyoner bir anlayışla çalışmalarımızı sürdürmektedir.

“

Görüş farklılıklarımızın, dava arkadaşlığımızın önüne geçmesine müsaade etmemeliyiz. Bulduğumuz makamlardan azade olarak hepimiz inandığımız, yolunda ömrümüzü harcadığımız kutlu davamızın birer neferiyiz. Koltukların, görevlerin, payelerin hepsi geçersizdir ve bunlar geçicidir, baki kalan bu kubbede hoş bir sedadır.

”

Öğrenci burslarından konferanslara, kurslardan yarışmalara kadar Vakfımızın gençlerimize yönelik her faaliyetini bu yönde atılmış kıymetli bir adım olarak görüyorum.

Rabbim sizlerden, Birlik Vakfına maddi, manevi destek veren bu çatı altında fisebilillah faaliyet gösteren tüm kardeşlerimizden razı olsun.

Bizi Eleştirenlerin Sesi Çıkıyor

Açıkça söylemek gerekirse, terörden darbeye kadar ülkemizle ilgili hemen her konuda bir çifte standarda şahit oluyoruz. Dünyaya demokrasi dersi verenler, Türkiye'de 251 insanımızın şehit edildiği kanlı darbe girişimi karşı-

sında darbecileri himaye edebiliyor. İnsanlar haklarından bahsedenler; Suriye’de on binlerce masumu katleden terör örgütünün elebaşlarını kırmızı halılarla karşılayabiliyorlar. Barıştan dem vuranlar, sırf çıkarlarını korumak için Yemen’den Libya’ya kadar coğrafyamızı kan ve gözyaşına boğmakta hiçbir beis görmüyorlar.

Menfaatleriyle temel insani değerler arasında bir seçim yapma konusunda Batı ülkeleri samimiyet testinden geçememiş, tercihlerini hep olduğu gibi ya dolara ya petrole yatırmıştır, onlardan yana çıkmışlardır.

Milli İradenin Hakkını Arıyoruz

Zihinlerindeki eski Türkiye’yle gerçek Türkiye arasındaki farkı bir türlü kabul edilmek istenmiyor. Ülkemizin yaşadığı büyük değişimi görmeye yanaşmıyorlar. Karşılarında artık hazır ol’da bekleyen bir Türkiye olmadığını, bu ülkeye emir ve talimat vermeyeceklerini bir türlü idrak edemiyorlar. Ancak onlar kabullense de kabullenmese de, Türkiye; bağımsız, egemen, demokratik ve hukukun üstünlüğüne inanan bir ülkedir. Türkiye hiç kimsenin müstemlekesi, mandası değildir.

“

İnşallah bizler de kurucusu olmaktan gurur duyduğumuz Vakfımızı tüm imkanlarıyla ve imkanlarımızla desteklemeye devam edeceğiz, sizlerin yanında olmaya devam edeceğiz.

”

Türk milleti nasıl 15 Temmuz'da gerektiğinde canı pahasına iradesine sahip çıkmışsa, her dönemde sahip çıkacaktır. Önümüzdeki süreçte hepimize çok önemli görevler düşüyor. Biz bugüne kadar tüm saldırıların üstesinden birbirimizle kenetlenerek geldik. Fitneyi aramıza sokmadık, kardeşliğimize asla leke sürdürmedik.

Görüş farklılıklarımızın, dava arkadaşlığımızın önüne geçmesine müsaade etmemeliyiz. Bulunduğumuz makamlardan azade olarak hepimiz inandığımız yolda ömrümüzü harcadığımız kutlu davamızın birer neferiyiz. Koltukların, görevlerin, payelerin hepsi geçersizdir ve bunlar geçicidir, baki kalan bu kubbede hoş bir sedadır. Bizler 40 yıldır siyasette bunu yapmaya, bunu başarmaya çalışıyoruz. Hatasızlık, kusursuzluk yalnızca alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Bizim de hatamız, eksiklerimiz, noksanımız olmuştur ve olacaktır, ancak adına Türkiye dediğimiz davamıza ihanetimiz vaki değildir. İç muhasebemizi yapacak, tespit ettiğimiz eksiklikleri giderecek, daha kucaklayıcı, kuşatıcı bir anlayışla mücadelemizi sürdüreceğiz.

Milletimiz Bize Güveniyor

Bizi İstanbul'da Belediye Başkanlığına 1994 seçimlerindeki ruh taşıdı. Bizi 2002 yılında iktidara milletimizle kurduğumuz gönül köprüsü getirdi. Bu ruh ve gönül bağını koruduğumuz müddetçe, Allah'ın izniyle milletimiz bize güvenmeye, bizi desteklemeye devam edecektir, ben buna inanıyorum. Bunu kaybettiğimizde ise artık milletimize verecek hiçbir şeyimiz kalmamış demektir. Rabbim bizleri böyle bir yanılsa düşmekten korusun diyorum. Rabbim bizleri sıratı müstakimden ayırmasın diye dua ediyorum.

29 Mayıs'ta 38. yaşına girecek Birlik Vakfımızın kutlu misyonu doğrultusunda faaliyetlerini artırarak devam ettireceğine inanıyorum. İnşallah bizler de kurucusu olmaktan gurur duyduğumuz Vakfımızı tüm imkanlarıyla ve imkanlarımızla desteklemeye devam edeceğiz, sizlerin yanında olmaya devam edeceğiz.

İSMAİL KAHRAMAN* VE MTTB BAŞKANLIĞINA GİDEN YOL

MÜLAKAT: HÜSEYİN ÖZTÜRK, FEVZİ ÖZTÜRK, ABDULLAH SERENLİ

Konuşmamıza sizi daha yakından tanıyarak başlamak isteriz?

Rize, İkizdere-Tulumpınar köyünde 23 Mart 1940 Cumartesi günü doğdum. Çeşitli kaynaklardan günü de biliyorum, tarihi de biliyorum. **“Genelde böyle tarihler net bilinmez.”** Yaylaya çıktığımız zaman ekinler olduğu zaman gibi ifade edilir ama benimki tespitlidir. Yalnız nüfusta kaydı 7 Aralık 1940'tır. Çünkü bizim oralarda adettir. Geç yazdırıyorlar ki askere giderken kemikleri sağlam olmuş olsun. Esasında “23 Mart 1940'dır.”

İkizdere bir kasabadır. Kurumlarda kazaya bağlı köydür. Rize'ye uzaklığı 95 kilometredir.

* Birlik Vakfı Kurucu Başkanı ve Yüksek İstişare Kurulu Başkanı, Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu Başkan Vekili, Türkiye Büyük Millet Meclisi 27. Dönem Başkanı

Bir dağ köyüdür. Bizim oralar engebelidir. Diyebilirim ki 80 derece civarında meyli vardır ve orada ziraat imkânı da olmadığı için gurbete gidilir. **“Yazın gurbete gidilir, kışın köyde oturulur.”** Gurbette kazandığını bitirirsin, tekrar gurbete gidersin.

Babam askerdeydi, Annemle büyüdüm..

Babam 1940'ta askerdeydi. Artvin'in sarp hududunda pusuda askerdi. İkinci Dünya Harbi devam ediyordu. Harbe giden geri gelmez. Orada herhalde şehit olacaktır. İsmi kalsın diye bana babamın adını verdiler. Oldum İsmail oğlu İsmail Kahraman. Annemle daha ziyade hep beraber oldum. **“Rahmetli annem her anne gibi çok muhterem, çok kıymetli bir anneydi.”** Annem o dağın başında, o inanca, o ibadet aşkına nasıl kavuşmuş? Anneannem zira, siz öğle namazını bitirirsiniz, o hala öğ-

lenin farzını kılmaktadır. Annemden bir kere dayak yemiş değilim. Çocuklarını dövmez, bir kere beddua ettiğini duymuş değilim. Ömründe bir tek yere yalan söylememiş. O irfan o yüksekliğe nasıl ulaşmış ya Rabbi!

Rakımımız 1410, yol yok ne kara yolu var ne demir yolu var. Patika ve ayakla yürüyerek gidiyoruz. Ve bir de ulaşımı sağlayan atlar vardır. At sahipleri de şimdiki tır sahipleri gibidir. Yani tır filosu var adamların; 2 tane atı varsa en zengindir. **“Ve bir yokluk dönemidir 1950’ye kadarki Türkiye.”**

Karabük Yılları...

Babam Karabük’e geldi 1942’de. Geçici bir gurbet için geldi ama bizi iki sene sonra Karabük’e naklettirdi.

Kaç yılıydı?

Köylüyü Köyde Muhafaza Etmek İçin Yol Yapmadılar...

Efendim 1940 senesinde babam askerden geldi. Ben 40 doğumluyum. Benim doğumdan hemen sonra geldi. 1942’de Karabük’e gitti. Bizi de 1944 senesinde Karabük’e götürdü. Dolayısıyla 4 sene köyde kaldım. Yolculuğumuz çok uzun sürdü çünkü yaya 2 gün 1 gecede Rize’ye iniyoruz. Sabah ezanında yola çıkıyoruz. Akşam ezanında Kayabaşı’nda handa kalıyoruz. Geceyi orada geçiriyor, sabah kalkıyoruz. Sabah ezanı ile yola koyuluyoruz. Akşam ezanı okunurken Rize’ye iniyoruz. İki gün, bir gece. Bugün 40 dakikada iniyoruz. **“Yol yapmamışlardı”** Cumhuriyet Halk Partisi. 1950’ye kadar Türkiye’ye yol yapmadı köylüyü köyde muhafaza etmek için. Türkiye’yi bir tarım toplumu olarak devam ettirmek için.

O Zaman ben 4 yaşındayım. Kâh annemin kah yengemin sırtındayım, kucağındayım. Ve Rize’de liman yok. Gemi açıkta demirlemiş. O zamanki gemiler küçük? **“Tari gemisi.”** Fındık kabuğu gibi fırtınaya tutulduğunda sallanı-

yor. Buradan aldığı suyu öbür tarafa, oradan aldığı suyu bir tarafa. Salavat getirenler, Ha battı, ha batacağız. Ve Zonguldak’a kadar her yerleşim yerine uğruyor. İlçe Kaza, Nahiyeye, İl. **“Zira Karadeniz’de de yol yok.”** Oranın insanların ihtiyaçları var. Gaz, şeker, un ve yol; öteye gidecek ya da ne gelecek başka yolu olmadığı için herkes okula gidiyor. Günler sürüyor; iki üç günde gidiyoruz Zonguldak’a. Zonguldak’ta yine açıkta motora biniyorsun, geliyorsun, trene biniyorsun. Zonguldak, Ankara. Tren yolu ile Karabük’e iniyorsun; bu kış şartlarına göre süren bir yolculuk dört gün yedi gün arasında, en azı dört gün. Karabük’e geldik. 4 yaşında Karabük. 7 yaşında ilkokul. 5 seneydi okul. Tek bir ilkokul var. Ve tek bir ortaokul var. Aynı binanın giriş katı ilkokul üst katı ortaokuldu. Orta sonda iken son kata lise geldi. Böylece aynı binada ilk orta lise bir ikiyi okudum. Karabük Demir Çelik Lisesi.

Haydarpaşa Lisesi

Lise son sınıfta İstanbul’a nakletti babam hepimizi. İstanbul’da Haydarpaşa lisesinde son seneyi okudum. Mahir İz rahmetli değerli insan edebiyatçı-mütefekkir benim velim olacaktı. İstanbul lisesine kaydettirecekti. Sonra kışın insanlar İdoistan aşamıyor boğazı. Haydarpaşa Lisesi de olur mu? dedi. Ben de orada öğretmenlik yaptım dedi. Haydarpaşa’ya kaydoldum, son senemi orada okudum. Lise diplomamı aldım ve **“altmış darbesinde üniversitedeydim.”**

Üniversite Yılları

Kadıköy Hasanpaşa’da oturuyoruz. Travmayla Kadıköy’e, oradan vapurla Karaköy’e geçiyoruz. Karaköy’den otobüse binip, Beyazıt’a üniversiteye gidiyoruz. Tramvay üç kuruş, ikinci mevki üç kuruş, vagonlarda yeşil boyalı tahtaya oturuyorsun. **“10 kuruşa birinci mevki kırmızı renkli oturduğun yerler.”** İkinci mevki arka. Üç kuruş varken niye 10 kuruş verelim? Biz üç kuruşa oturuyoruz. Vapur 15 kuruş etti 18 kuruş. Otobüs 20 kuruş. Etti

38 kuruş. 38'e git 38'e gel ne yaptı 76 kuruş. Harçlığın ne kadar 2,5 lira. Geri kalanlar ne oluyor; 150 kuruşa yemek yiyoruz kantinin altında. Bazen de 20 kuruşu kâr ediyoruz. Otobüse Karaköy'den binmiyoruz. Yaya olarak köprüyü geçerek yukarıya Beyazıt'a çıkıyoruz. Bakırcılardan Üniversite'ye giriş için.

MTTB ile ilk Tanışmam...

İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrencisiyiz. Nevzat Kösoğlu İkizdere'den. Babası İstanbul'a yerleşmiş, dava vekilliği yapmış. Bana dedi ki: MTTB'de seçim var, rey kullanacaksın, Hukuk Fakültesi delegeesi için. Peki. Ben de gittim, sene 1962. **"MTTB'ye ilk girişim; Hukuk Fakültesi cemiyet seçiminde rey kullanmak içindir."**

1960 darbesi Demokrat Parti'yi indirdi. 1960 darbesi siyasi tarihimizdeki ilk darbedir. 15 Temmuz 2016 işgal teşebbüsüne kadar toplamda **"16 darbe olmuştur."** Yani 1960 ile 2016; 56 senede 16 darbe, darbe girişimi, kimi neticelenmiş, kimi neticelenmemiş, kimi gizli kalmış. 17'ncisi 15 Temmuz. 27 Mayıs'a ihtilal derler. Sempatik gözüksün diye. 27 Mayıs 1960, ilk darbe! Oysa darbe baştaki yönetimi değiştirir, başka alternatifi getirir. İhtilal ise bütün sistemi değiştirir. Hukuki,

sosyal, siyasi bütün sistem değişir ihtilallerde. 1789 Fransız, 1917 Bolşevik gibi.

15 Temmuz, bir işgal girişimidir... Meclisi Açtım.

15 Temmuz'a gelinceye kadar. 15 Temmuz'daki de ihtilal de değildir darbe de değildir. Yani bütün sistemi değiştiren veya idarecileri değiştiren bir yapı değildir. 15 Temmuz Türkiye'nin işgali teşebbüsüdür. Güneyde Dağıstan, Diyarbakır merkezde Kürdistan, Kars merkezde Ermenistan. Orta Anadolu'da geri kalan dar bölgede birbirine giren kavga eden bir

Türkiye. Bir halk. Bu Suriye'nin en az 4 katı, **"10 katı kötü bir tablo oluşacaktı,"** Cenâb-ı Hak korudu, Türkiye kurtuldu. Zira 4 saat evvel harekete geçtiler. Darbeler hep saat gece üçte dörtte yapılır. Saat 21.30-22.00'da yapıldı teşebbüs. Zira, haberdar oldular, rütberimizi alacaklar, hazır rütberlerimiz varken hemen başlayalım dediler. Halk o zaman ayaktaydı. O asker kıyafeti giymiş hainler. O grup. Ve kukla Gülen. Tabii Gülen bir kukla. **"Organizasyon onun değil derin dünya kararıdır."** O bir piyondur. Ve erken harekete geçtikleri için herkeste ayakta olduğu için darbe önlendi.

MTTB ilgili bir geriye dönüş yaparsak, o zamanki ifadeyle söylersek; milliyetçi ve mukaddesatçı talebeler ne zaman MTTB yönetimine geldi?

Bu konuda sizin (Hüseyin Öztürk kastediliyor) de büyük emekleriniz var. Ama oraya gelene kadar kısa bir arka plana bakalım. **"1960 darbesi hazırlığında gençliği kullanmışlardır."** 1960 darbesi gençlik eliyle ve Milli Türk Talebe Birliği ile oldu. MTTB'nin başında Yaşar Özdemir vardı. Profesör Yaşar Özdemir. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde matematik

profesörü olarak görev yaptı. Solun bayraktar bir ismiydi. Bütün soldakilerin abisi konumundaydı. Yaşar Özdemir, 1960 darbesinin gençler tarafından organizesinde, yürüyüşler yapılmasında, 27 Nisan İstanbul, 28 Nisan Ankara, **“555K Ankara (Beşinci ayın beşi saat beş Kızılay meydanı)”** gibi bütün o yürüyüşler, hazırlıklar, baskınlar onun döneminde oldu.

Yaşar Özdemir'den sonra Faruk Narin, MTBB Başkanı oldu. Fakülte talebesiydi. Bir de MTTB tiyatrosunu kuran isimdir; Devekuşu Kabare. Metin Akpınar ve Zeki Alasya ikilisi MTTB tiyatrosundan yetişmişlerdir ve Faruk Narin zamanında yetişmişlerdir. Faruk Narin iktisat fakültesindeydi. Ankara'daydı.

Ondan sonra da Yüksel Çengel'in adaylığı sırasında **“bizim milliyetçi, mukaddesatçı arkadaşlarımız”** aday olarak Nevzat Kösoğlu'nu çıkardılar. Nevzat Kösoğlu, çok değerli pırlanta gibi insandı. Karabük'te üç yıl aynı mahallede kaldık, arkadaşım. Adaydı. Sonra Ankara delegasyonu Rasim Cinisli çıksın onu oraya veririz dediler. Çoğunluk orada, Nevzat çekildi. İzmir kongresinden sonra İstanbul'da yapılıyordu seçimler. Nevzat bir gün fakülteye geldi,

-İsmail hadi gidiyoruz.

-Nereye gidiyoruz?

-MTTB kongresinde delege olarak rey kullanacaksın.

- Peki!

Beyazıt'tan doğru Cağaloğlu'na. Nevzat'a rey kullanmaya. İlk defa MTTB'ye girişim, arkadaşım Nevzat Kösoğlu'nun beni delegasyon olarak götürmesi ile başladı. Ama seçimi alamadık. Seçimi, Yüksel Çengel kazandı. Çengel Erzincanlıdır. Ticari İlimler Akademisindedir. Kibar bir arkadaş, iyi bir insandır. Ama o zamanlar biz onu çok hasım görüyorduk. Türkiye'nin aleyhine insan gibi görüyorduk. Oysa, seçim atmosferinin uzantısı idi bunlar.

Sizin başkanlığa geçiş süreciniz nasıl oldu?

Nevzat Köseoğlu'ndan bahsetmiştim. Kongreye delege olarak gittim. Nevzat seçilemedi. Üniversiteye girdiğimde Adnan Menderes ve Demokrat Parti devrilmişti. “Darbe yapılmıştı.” Yassıada'ya konmuşlardı. Reformculuk başlattı. Reformcu musun, değil misin? Bize, reformcu olmayanlara yani Halk Partili olmayanlara gerici, kuyruk, yobaz, mürteci, nurcu deniyordu. Niye kuyruk? Başımız Yassıada'da (Adnan Menderes) ve biz dışarıdayız. Ve bir gerici avı başlatıldı. Mesela İlhan Egemen Darrendelioğlu çarşı kapıdan, yayınevinden alındı. Üniversitenin merkez binasının arkasındaki havuzun kenarına çıkartıldı. Hakaret edildi, halk mahkemesine çıkartıldı.

Kadir Mısıroğlu Vefa'daki yurttan alındı üniversite arka havuzun kenarına getirildi. Ve orada Halk Mahkemesi'ne çıkartıldı. Gerici avı diye gazetelerde yer aldı. Gazete, dergi, dernek, parti faaliyetlerinde bulunan birçok kişi alınıp getiriliyor ve Ordinaryüs Profesör Sulh Dönmezer'in odasına çıkartılıyor. Ceza hukuku kürsü başkanı. Ulus Gazetesi'nde, Cumhuriyet Gazetesi'nde sol gazetelerde haberler çıkıyordu. **“Peki hangi sıfatla muhakeme ediyorsun, mahkeme sen misin, savcılık mısın? Hayır. Bu cüret ne!”**

1960 darbesinden beri zaten talebe teşkilatları solda yoğunlukta idi. O zaman devrimci gençlik adı yoktu. FKF vardı. Evet. Dev Genç Dev Yol. Milli Demokratik Devrim. Mihri Belliciler. Kendi aralarında da fraksiyonlar var. Komünistler Türkiye'deki sistemi değiştirecekler. Bir kısmı diyor ki Türkiye'ye Enver Hoca'nın Arnavutluk modelini getireceğiz. Biri de diyor ki Mao'nun Çin modelini getireceğiz. Bir diğeri de Lenin'in Rus modelini getireceğiz. Şimdi Çin komünist mi olacak Türkiye? Rus komünist mi? Moskova komünizmi mi olacak? Yoksa Tiran Arnavut komünisti mi olacak? Yani mutlaka Türkiye'ye bir komünizm gelecek. Devrim tamamlanmadı. Kendilerine göre

bir anayasanın kavgasını veriyorlar. Aralarında bir bölünme. **“Türkiye’nin geleceği ne olacak?”** Hangi komünizmi tatbik edeceğiz? Böyle bir hava var.

Toplumda çoğunluk muhafazakâr milliyetçi ekipte olmasına rağmen bir tespih tanelerinin misinasız yere dağılması gibi dağınıktılar, bir imameye kavuşmuş değillerdi. Yani teşkilatlı değillerdi. Biz bu teşkilat boşluğunu hissediyoruz. Ve mutlaka biz bu teşkilatlardan birini ele almalıyız. Muhafazakâr kökten gelen insanların kafasındaki bir düşünce bu. Hukuk Talebe Cemiyeti seçimi var. Mevcut idari heyeti Halk Partili. Bitmiş müddetleri. Yeni seçim yapılacak. Bu sefer gruplar kuruldu. Bizim arkadaşlarımız Hür Hukukçular Grubunu kurdu. Nevzat Kösoğlu, Niyazi Özdemir gibi isimler var. Bir de Yıldırım Grubu kuruldu. Yıldırım Grubu da aşırı muhafazakâr diyelim.

Hür Hukukçular Grubunun yan destek sesi olarak kuruldu. Bunun karşısında bir de Yeni Çığır grubu kuruldu. Yeni Çığır reformcular. Mevcut idare heyeti yani hukuk fakültesi talebe cemiyeti yöneticileri. Suistimal yapan bol gelirini **“har vurup harman savuran”** bir yapıda Cemiyet. Ve bu ayyuka çıkmış.

Dürüst Halk Partililer, bize dediler ki gelin koalisyon yapalım. Bu yolsuzluk yapanları düşürelim. El ele verelim. Böylece biz Erbakan ve Ecevit koalisyonundan önce ilk koalisyonu yaptık ve kuvvetlendik. Hür İktidar olarak seçime girdik. Yeni Çığır grubunu yendik. Ve bizim listemiz kullanıldı. İşte o listede on üç kişidir. Yedisi Hür Hukuklu altısı Sosyal Demokrat. Biz yedi kişiyiz. Başkan bizden olacak, İkinci başkan da sosyal demokratlardan olacak. Başkanlık üzerinde anlaşma yapılmıştı.

“Aykut Edibali Afyonlu,” bilahare Mücadele Birliği’ni kuran, başkan adayı. Afyon’da müdürlük yapıyor o sırada. Ben de on üç kişilik idare heyeti üyelerinden birisiyim. Aykut Edibali gelemeyeceğini söyledi. Mali imkânım yok dedi. İmtihanlara geleceğim. Çalışmalara katılamayacağım. Bunun üzerine beni faal

gördüler. **“Ben aday oldum.”** Halk Partililer de aday çıkardılar ama onlardan olan iki tane Trabzonlu karşıdaki kişi Mersinli diye beni tuttular. Ben Hukuk Talebe Cemiyet’i başkanı oldum. Bir yerlere bağlı olmadan, partilere bağlı olmadan kendi başına bir düşünce sahibi hor görülen bir düşüncenin temsili meselesini orada başlatmış olduk.

Milli Türk Talebe Cemiyetine girişim, aday Nevzat Kösoğlu’nun 1962’de genel başkan adaylığında 1962’de rey vermem iledir. MTTB’nin otuz üç yerde derneği vardı Türkiye’de. Ama üniversite sayısı o kadar da yoktu. MTTB gençliği temsil ediyordu. Tabi aynı dönemde Türkiye Milli Talebe Federasyonu var. Üniversitedeki Hukuk Talebe Cemiyetleri oraya bağlı. Yani gençliği iki teşkilat temsil ediyor iddiası var. **“MTTB 1916’da kurulmuş,”** TMTF 1949 yılında kurulmuş. İstanbul Üniversitesi Hukuk Talebe Cemiyetinde başkan olarak yaptığımız ve MTTB için uğraşlarımız dikkate çekince; 11 Mart 1967’de MTTB Genel Başkanı seçildim.

Efendim, şu ana kadar başlayan hikayeniz ile MTTB Başkanlık sürecine gelişinizi gayet sarıh bir şekilde aktardınız. En uzun dönem MTTB başkanlığı yapmış bir kişisiniz. Dolayısıyla o dönemde yaptıklarınız, mücadeleleriniz kamuoyu tarafından takdirle biliniyor fakat detaylar merak ediliyor. MTTB’deki yaşadıklarınız, Şahlanış ve Ayasofya mitingleri, Mehmet Akif’in oğlu meselesi, Kıbrıs çıkartması, Necip Fazıl ile dostluğunuz, Birlik Vakfı ve AK Parti kuruluşundaki rolleriniz gibi daha birçok mevzuyla değiniyor olacağız. Müsaadenizle o bölümü okuyucularımızın affına sığınarak bir sonraki sayıda yine detaylı vermek istiyoruz.

Biz şimdi biraz bugüne gelmek istiyoruz. 2023 yılı Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılı ve önümüzde bir seçim var. AK Parti iktidarı dönemi ve Türkiye Yüzyılı vizyonu ile ilgili neler söylemek istersiniz?

14 Mayıs seçimi fevkalade mühim bir seçimdir. Sayın Cumhurbaşkanımız yüz yılda bir bulunabilecek bir insandır camiamız için. Ben milletimizin Recep Tayyip Erdoğan'dan vazgeçmeyeceğine inanıyorum. Evet, bazı problemlerimiz var ama problemleri de **“O çözer”** inancı yerleşti toplumumuzda.

Recep Tayyip Erdoğan, Allah ondan razı olsun; depremlerde ve afetlerde çok büyük hassasiyet gösteriyor. Son olarak gördünüz mü bilmiyorum, depremde doğum yapmış bir kadını İstanbul'da ziyaret ediyor Emine Hanım'la birlikte. Bebeğe Ayşe Betül ismini veriyor. Ve bir Cumhurbaşkanı Türkiye Cumhuriyeti'nde bir **“Cumhurbaşkanı ezan okuyup kulağına isim veriyor.”** Bu manzarayı İslam'a karşı olan o haçlı cephesi gitsin diye ister ama Müslümanlar nasıl ister? Böyle bir adama nasıl karşı gelirsin? Ama ne yazık ki karşı geliyorlar. Hani oduncu gitmiş, odun yapmaya dağda ağacı kesiyor. Ağaç ağlıyor. Ne ağlıyorsun di-

yor ağaca? Yok ben kesildiğime ağlamıyorum. Bu kadar tamam. Senin elindeki baltanın sapı benden. Ona ağlıyorum... misali.

Z Kuşağı Bir Yutturmacadır

Şu günleri ve o mücadeleleri bilmeyenler bugünün kıymetini bilmezler. Ama bilmele-ri lazım. MTTB'nin çok faal hale gelmesi lazım, gençliğin teşkilatlanması lazım. Şimdi Z kuşağı diye bir şey çıkardılar. Z kuşağı. Peki alfabemizdeki son harf ne Z. Daha artık kıyamet mi kopacak? Bundan sonra gençlik olmayacak mı? Daha önceki Ş, T, filan demiyorlar. Z kuşağı. **“Z kuşağı yok, olmazı var kabul ettiriyorlar.”** Efendim ondan sonra Yunan alfabesinde alfa beta falan. Biz Yunan mıyız?

Teknofest kuşağı var. Bir çocuğa büyüyünce ne olacaksın diye soruyoruz. Teknofest'e gideceğim diyor. Bugün belediyelerin kütüphaneleri sabaha kadar açık, mükemmel. Çorba da veriyorlar. Yer yok. **“Genç şuurludur, tarihine, inancına sahiptir.”** Öyle Z gençliği filan diyerek ve diyor ki bak yeni bir kuşak var onlara ihmal etmemeliyiz. Yani ne yapmalıyız? Vücudumuza dövme mi yapacağız? Kulağıımıza küpe mi takacağız. Ya onlar Fatih'in torunu ya. **“Onlar Asım'ın nesli.”** Dolayısıyla seçimlerde ben tehlike görmüyorum.

Bu seçimde en az beş puan daha fazlasını alma durumu olacak inşallah. Biz böyle bir adama böyle bir değerli kişiliğe bir daha nasıl ulaşırız. Allah utandırmasın ona hayırlı hizmetler nasip etsin. Ve bu noktada arkadaşlarımız teşkilatımız sivil toplumumuz gereken çalışmayı yapsın inşallah.

AK Parti döneminin önemli dönemeçleri nelerdir ve Türkiye Yüzyılından siz neler bekliyorsunuz?

Milli ve Sivil Bir Anayasa

Milli ve sivil bir anayasa en öncelikli halletmemiz gereken işlerdendir. Teknik olarak da anayasa formatına uygun olmalıdır. Anayasalar ilaç prospektüsleri gibi uzun izah vermezler ana noktaları söylerler. Amerikan anayasası, kısım kısım bir sayfalık bir şeydir. İngiltere’de anayasa yoktur. İngiltere yazısız anayasası vardır. Kısa, öze ve inanca bağlı.

Ayasofya’yı Tayyip Erdoğan’dan Başkası Açamazdı..!

Ayasofya çok mühim bir hadisedir. Ayasofya’yı Tayyip Erdoğan’dan başkası açamazdı. Batı’da şehir merkezlerinde katedral vardır. Osmanlı’da da ana cami Ayasofya’ydı. Cülus merasimlerinde tahta geçişte, Ramazan iftarlarında; Ayasofya bir semboldür. Bu esareti kim sona erdirdi; Recep Tayyip Erdoğan. Peki bu esaretin sona erdirilmesi hususunda ki ısrarı kim yaptı? Millet... Peki Ayasofya kapalıyken ilk namazı orada cemaatle kim kıldı: **“MTTB. Ayasofya’da namaz kıldığımız gün bütün gazetelerde sür manşet oldu.”**

Taksim Camii?

Taksim Cami çok önemlidir Bir başkası olsaydı Taksim Camii’ni yapamazdı. Kültür Bakanlığım sırasında ben gereken çalışmayı yaptım. Anıtlar Yüksek Kurulu’nun 56’da, 62’de, 70’lerde **“burada camii olmaz” kararını kal-**

dırtırdım. Fakat Beyoğlu Belediyesi Refah Partisi’ndeydi. Büyükşehir Belediyesi Refah Partisi’ndeydi. Beyoğlu’da Nusret Bayraktar vardı. Ana kentte de büyük şehirde de Recep Tayyip Erdoğan vardı. Oradan geçirecektik. Belediye meclisinden geçecekken, **“Halk Partili üyeler ayağa kalktı.”** Dünya Kiliseler Birliği, dünya ayağa kalktı; Taksim Camii’yi yaptırmayız.

Taksim Cami’nin yapılmasının temeli 1878 Ayastefanos Anlaşması’na dayanır. Ayastefanos Anlaşması Rusya’nın Yeşilköy’e geldiği zamanki büyük mağlubiyetimizin uzantısıdır. Ruslar Ayastefanos Antlaşması’nda bir madde koydular. Pera’ya yani Beyoğlu’na bir Ortodoks kilisesi yapılması istendi ve yaptılar. Pera’da bir Ortodoks Kilisesi yapılacaktır, Osmanlı da dedi ki, **“biz de bir cami yapacağız.”** Çünkü yalnız Ağa Cami var orada. Onun altındaki maddede de bir de cami yapılacaktır. 1878’de, üç sene sonra Aya Triada Kilisesi, Sıra Servilerde devasa kiliseyi bitirdiler. Biz 1878’den itibaren yüklendik orada cami yapabilmek için.

1953-54’te bir dernek kuruldu. İsmet (İnönü) Paşa’nın imzası var 1961’de. Bülent Ecevit’in var. Adnan Menderes’in imzası var, Süleyman Demirel’in var. Özal’ın var, Erbakan’ın var. Ve mutlaka cami. Geliyor Anıtlar Kurulu diyor ki burada arkeolojik sit vardır. Şehir siti vardır. Cami olamaz. Bürokrasi yani. Bunu kim kırdı? Ayasofya’nın zincirini kıran Recep Tayyip Erdoğan. **“Ayasofya gibi çok değerli bir hadisedir.”** Temelini toplum bilmemektedir. Orada bir de Taksim Kışlası hadisesi var. Recep Tayyip Erdoğan Bey onu da halletmek istiyor.

Taksim Kışlası Abdülhamid’i devirmek için gelen çapulcu harekât ordusunun karşısına direnen tek yerd. Orada dört saat direndiler. Epey şehit oldu insanlar. Topçular kışlasında. Lütfi Kırdar, İstanbul Belediye Başkanıydı. Taksim Kışlası’nı yıktı orada stat da vardı.

Mesela tarihi bir eser yıkılması mümkün değil. Taksim kışlasının da yapılması şarttır. Tarihe saygı bir Osmanlı tarih müzesi olarak yapılmalıdır. Altta direkler üstünde gene Taksim kullanılmalı. Yukarıda bir müze 1071'de başlayan günümüze gelen bir müze haline orası gelmelidir. O proje de zannediyorum ki Recep Tayyip Erdoğan Bey'in halledeceği meselelerdendir.

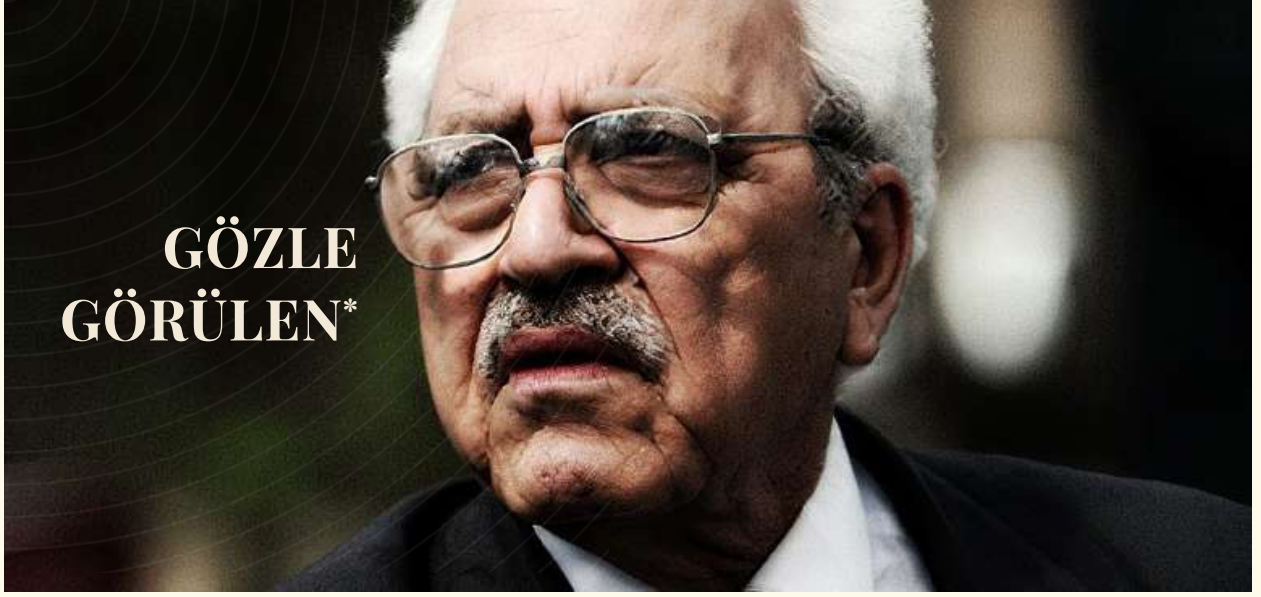
Recep Tayyip Erdoğan Bey “**üç iş daha yapacak**” ve Türkiye tamamen raya girecek, bu seçimden sonra. Bunların neler olduğunu diyeceksiniz ki rahmetli demişti. Herhalde buydu. Siz göreceksiniz ama yapacak. “**Recep Tayyip Erdoğan Bey'in faal kalması lazım.**”

Çok şeyler yaptı. Allah ondan razı olsun. Onun anasından razı olsun. O Tenzile teyzeden, babasından, yetiştirenlerden razı olsun. Rabbim devletimize, milletimize zeval vermesin.

Efendim, vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

2. Bölüm: “MTTB Başkanlık Dönemi”
Hedefte Birlik Dergisi'nin bir sonraki sayısında

GÖZLE GÖRÜLEN*

Sultanahmet'ten Taksim Meydanı'na akan bir insan ve bir şuur çizgisiydi, bu, bir miting değildi. Gelen halktı, kalabalık değil. Gelen güvendi, korku değil. İnançtı, sâde red değildi. Tezdi, sâde antitez değildi. Vekardı, sâde ses değildi. Yollar meydan oldu, meydanlar yol.

Sultanahmet'ten Taksim Meydanı'na akan bir nehirdi, bu bir sel değildi. Ağır, vakur, sâde, derinden derine çağlayarak akıyordu. Köprülerde çağlayan yapıyordu. Dicle'den, Fırat'tan, Sakarya'dan bir işaretti.

Bu bir miting değil, bir memleketti. Alışılmış bir toplanış değil, dirilen bir milletti. Mahşer gününden bir yapraktı, bir ümmetti. İstiraplara çarpa çarpa büyümüş, gelişmiş bir kıyametti. Bir dirilişti, bir şehrin dirilişiydi. İstanbul'un dirilişiydi. Atın hakikatlerle şaha kalktığı saatti. Sual değil, cevaptı. Suallerin takat getiremediği bir cevaptı. Sual olmasa da verilmesi mutlaka gerekli bir cevaptı. Kayan topraklara yerinde dimdik duran dağın verdiği bir cevaptı.

Bu, sâde saati ilan edilmiş bir gösteri değildi, kırk yıl önce birbirinden uzaklaştırılanların verilen söz üzerine bir araya geldikleri bir buluşmaydı. İnsanın İslâm'la buluşmasıydı. Birinci Cihan Savaşı'nın ve sonrasının, kırk yıllık, elli yıllık birinci büyük hesabıydı. Bir inanç, bir düşünce ve bir idealin, ilk defa meydanların hoparlörlerine bağlanmış sedası, dağlardan şehirlere, inzivalardan kalabalıklara çarpmış yankısıydı. Konuşmamanın, konuşturulmamanın azabından bir kurtuluştı. Çile hücrelerinden caddelere açılan bir pencereydi. Kâbe'nin etrafında toplanmış olanların tay-yı mekânıyla, medeniyetler paytahtına vuran dinç ve genç bir

gölgesi, mütevazı bir tayfıydı. Kalplerde dolaşan ve kaynaşan, aşılana ve mayalanan bir ahd, bir antı.

Birbirine kenetlenmiş yüz binlerin yemini, yüz binlerce yemindi. Şehrin dört bucağından fıskıran Ashab-ı Yemindi. Mekanik ölülerin kukla pazarı değil, sağların, dirilerin canıydı, ciğeri.

Yollar yol değil atardamarlar, şahdamarlardı. Meydanlar meydan değil, atan yürekti, kalbtı.

Bu, halkın kaynayan zihniydi.

Kâbus bitmiş, rüya bitmiş, hakikatti.

Halklarla birlikte yürüyen İslâm'dı, İslâmiyetti.

Tertemiz bir niyetti, Bir tarihe niyetti.

Sessiz bir destandı, bir destana şehadetti.

Mehter içinde bir mehterdi. Sabrın içinde doğrulan bir zaferdi.

Bir mektepti bu, bir düşünce mektebiydi. Kur'an mektebine bir seferdi.

İnkârın üstüne inancın gönderdiği bir askerdi.

Marksizmin kalbine saplanan, kıldan ince, kılıçtan keskin bir hançerdi.

Sultanahmet sanki Mahşer, Köprü sırat, Taksim cennetti.

Bahar başlamıştı, ki sona ermişti. Fetret sona ermişti.

Asyafya bile kıyısından akan bu şuurun arkasından handiyse yürüyecek denilse gerçektir.

Allah'ım! Sana bu şuurların sayısınca hamdler olsun bütün bunlar bir gerçektir.

* Merhum Şair Sezai Karakoç'un 3 Mart 1968 yılında MTTB tarafından düzenlenen "Şahlanış Mitingi" için yazdığı yazıdır.

OSMANLI KÜLTÜRÜNDE AYASOFYA CAMİ'NİN YERİ VE ÖNEMİ

Hayrullah Cengiz*

Konstantiniyye'nin fethinden bir gün sonra Sultan İkinci Mehmed Han maiyeti ile birlikte şehrin en büyük kilisesi olan Ayasofya'ya geldi. Şehrin neredeyse bütün ileri gelenlerinin sığındığı Ayasofya'yı tercih etmesinin sebebi belki de burada yaptığı o meşhur konuşmaydı. Böylece bütün halka duyuracaklarına o kişiler aracılığıyla söylemiş oldu. Ancak daha sonraki tarihi sürece baktığımızda Fatih Sultan Mehmed Han'ın Ayasofya'yı gerek kendi hayatında gerekse Devlet-i Aliyye'nin yaşamında çok ayrıcalıklı bir yere getirdiğini görmekteyiz.

Doğu Roma İmparatoru Jüstinyen tarafından inşa ettirilen ve tarih boyunca imparatorların mülkiyetinde kalan Ayasofya, yine onların vakıfları (typikon) ile ömür bulmuş ve onların yüksek miktardaki bağışları ile hayatını sürdürmüştür. Şehrin hâkimi el değiştirdiğinde de, bu mabette yeni malikin, mülküne intikal etmiştir.

* Kültür ve Turizm Bakanlığı Şube Müdürü

Sultan, öncelikle şehrin hâkimiyetinin Türklerin eline geçtiğinin bir remzi (sembolü) olması için aynı fethedilen kale burçlarına çekilen sancak veya bayrak misali, Ayasofya'yı da kiliseden camiye tahvil etmiştir. Fethin ilk günlerinden itibaren Müslümanların namaz kılacağı mekânlara ihtiyaç duyduğu için de bazı kiliseleri camiye çevirmiştir. Eğitim-öğretim ve ilme çok önem veren Sultan Fatih, "Devrin Ebû Hanîfe'si" olarak sıfatlandırdığı hocası Molla Hüsrev'i baş müderris tayin ederek, Ayasofya'nın galeri katı güney batıda kalan ve "Papaz Odaları" olarak bilinen yerde, kısa bir süre içinde medrese eğitimini başlatmıştır. Muhtemelen fazla zaman geçmeden, Ayasofya Camii'nin kuzey batısında kalan mahalde ise bir medrese inşaatına girişmiştir. Sultan Mehmed'in Ayasofya Camii içinde veya medresesinde bir kütüphane açtığını da bilmekteyiz. Bu kurumların maddi kaynaklarını sağlayarak sürekliliğini temin etmek için de, Osmanlı Devleti'nin en zengin vakıflarından birini kurmuştur. Bununla da yetinmeyen Fatih Sultan Mehmed, daha sonra gelişerek bugünkü halini ve Topkapı Sarayı ismini alacak "Yeni Sarayı"nı Ayasofya'ya olabilecek en yakın yere inşa ettirmiştir.

O günkü dünyanın ilim merkezi olmaya çalışan Sultan Fatih, farklı İslam ülkelerindeki bilim adamlarını İstanbul'da temerküz ettirmenin gayretinde olmuş ve bu işi için de başta Ayasofya Medresesi olmak üzere daha sonra kuracağı medreseleri de bir çekim merkezi yapmıştır.

Ayasofya Camii için, Sultan Fatih'in açtığı bu yolda haleflerinin birçoğu da katkı yapmış, ya Sultan Bayezid gibi mevcudu daha geliştirip, zenginleştirmiş veya Sultan I. Mahmud gibi Ayasofya'ya yeni unsurlar ekleyerek onu toplum içinde daha istifade edilecek bir merkez haline getirmiştir. İkinci zikredilen padişahın, sıbyan mektebi, imarethanesi ve kütüphanesi toplumun değişik katmanlarına hitap etmiştir. Bir mahalle mektebi hüviyetindeki sıbyan mektebinde, Ayasofya'nın etrafında oluşan

“

Devlet-i Aliyye'de başta padişah olmak üzere saray mensupları vefat ettiğinde, minarelerinden sâlâ verilen mabetlerden ilki, Ayasofya Camii olurdu. Görev başında vefat eden sadrazamların cenaze namazları genelde Ayasofya Cami'nde kılınır eğer, başka bir yerde merasim yapılıyorsa cenaze namazına Ayasofya Camii şeyhi davet edilirdi.

”

mahallenin eğitim-öğretim yaşına gelmiş çocukları tarafından kullanılırken, imarethanesi, talebelerin ve ihtiyaç sahiplerinin günlük karnını doyurdukları bir yer, o çok zengin kütüphanesi ise başta medrese öğrencileri olmak üzere, buradaki kitaplardan istifade etmek isteyen kişilerin birinci başvuru merkezi olmuştur. Öyle ki bu kütüphane şiirlere, manilere konu teşkil etmiştir. Bunun yanında sadece yaşayanlar için değil, dar-ı bekâya göç edenler içinde anlamlı bir mekân olmuştur; Ayasofya.

Türk ölüm kültüründe türbelerin ayrı bir yeri vardır. İstanbul'un fethinden sonra her vefat eden padişah kendi inşa ettirdiği külliyelerde defnedilmişken, Ayasofya'ya büyük katkıları olan Sultan İkinci Selim ve Sultan III. Murad ile Sultan III. Mehmed'in inşa ettirdikleri külliyelerin İstanbul dışında bulunmasından dolayı, Ayasofya'nın güney kısmına türbeleri yapılmıştır. Böylece hem Ayasofya'nın bu yakın mahalline rahatsızlık uyandıran mesken yapılanmasının önüne geçilmiş hem de sarayın ve İstanbul halkının bir kez daha Ayasofya Cami'ne dikkatleri çekilmiştir.

Saraya Divan-ı Hümayun toplantısına giden devlet erkânı, namazlarını genel itibarıyla Ayasofya Cami'nde kılarlardı (19. yy a kadar). İstanbul'u fetheden sultanın ilk Cuma namazını burada kılması veya bizzat kıldırması Ayasofya'ya ayrı bir önem yüklerken, Yavuz Sultan Selim'in hilafete geçmesinden sonra Cuma selamlığının bir adet haline gelmesi, başta Ayasofya olmak üzere selatin camilerinde Cuma Selamlığı Alayları düzenlenmesini gerektirmiştir. Çok şaşalı geçen bu törenleri İstanbul'a seyahat eden yabancılar veya sefirler hatıralarında anlatmış veya gravürlerinde yer vermişlerdir.

Bayram namazları veya kandil gecelerinde ise padişahlarla beraber İstanbul halkının tercih ettiği ilk cami yine Ayasofya olmuştur. Kandil gecelerinin arasında bilhassa Kadir Gecesi'nin bir ayrıcalığı olurken, geceye itihafen Ayasofya'nın bütün kandilleri yakılır, ülkenin en büyük kubbesinin iç yüzeyi ise ışıltı ışıltarken, Osmanlı sultanları da Ayasofya Camii içinde yerlerini almış olurlardı. Bir başka

önemli gece olan Miraç kandilini ise Nişancı Celal-zade Mustafa Çelebi'nin "Târîh-i Kal'a-i İstanbul ve Ma'bed-i Ayasofyâ" isimli eserinden okuyanlar veya duyanlar, yine Ayasofya Camii içinde yer bulabilmişler ise kendilerini şanslı hissederlerdi.

Ayasofya Cami aynı zamanda askeri seferlerde muzaferiyet dualarının yapıldığı veya ordu kötü durumda ise felaha ermek için ifa edilen münacatın yeri olduğu gibi; tabi afetler, salgın hastalıklardan kurtulmak için de toplu dua edilen camilerin başında gelirdi. Devlet-i Aliyye'de başta padişah olmak üzere saray mensupları vefat ettiğinde, minarelerinden sâlâ verilen mabetlerden ilki, Ayasofya Camii olurdu. Görev başında vefat eden sadrazamların cenaze namazları genelde Ayasofya Cami'nde kılınır eğer, başka bir yerde merasim yapılıyorsa cenaze namazına Ayasofya Camii şeyhi davet edilirdi.

Yukarıdaki satırlarda da bahsettiğimiz üzere ilim müesseseleri daha Sultan Fatih zamanında teşkil etmişti. Osmanlı Devleti ilmiye

teşkilatında ayrı bir yeri olan Ayasofya Medresesi'nin müderrisleri, paye bakımından, uzun süre ilk sıralarda yer almış ve dönemin en büyük bilim adamlarının ders verdiği eğitim kurumu olmuştur. Molla Hüsrev, Ali Kuşçu, Ümmüveled Hüsâmeddin Hüseyin et-Tebrîzî, Muhyiddin Muhammed en-Niksârî ve Köprücükzâde Sinâneddin Yusuf Efendi gibi ilim adamları sadece bunlardan birkaçıdır.

Ayasofya Cami'nin Osmanlı Devleti ve İstanbul'da ayrı bir yerinin olduğuna işaret eden başka bir kurum da Ayasofya Cuma Vaizliği veya Ayasofya Kürsü Şeyhliği'dir. Cuma vaizliğinin Osmanlı toprakları üzerindeki son merhalesiydi. Bunlara kürsü şeyhi denilmesinin sebebi de aynı zamanda bir tekkenin şeyhliğini yapıyor oluşlarıydı. Mesela İstanbul'un en eski tekkesinin şeyhi olan Sümbül Efendi, vefat edinceye kadar burada vaaz vermişti. Böylece sadece kendi müritlerini değil geniş halk kitlelerini de irşad, tenvir ve terbiye etme imkânı bulmuşlardı. Cuma günleri camilerin en kalabalık günleri olduğu için, namazdan sonra vaaz verilmesi Osmanlı'da bir cami geleneği haline gelmişti. İlmiye şubelerinden farklı bir yerde müstakil bir yapılanması olan kürsü şeyhliğinin kendi içinde 30 derecesi olup, bunun en üst mevkiisi Ayasofya Cami Kürsü Şeyhliği'dir. Kürsü şeyhi, aynı zamanda Harem-i Hümayun mensuplarına vaaz verme yetkisine de haizdi. Bu şeyhler devletin çeşitli resmi ve dini merasimlerinde hatırı sayılır bir yere sahip olmuşlardı. Devlet erkânı içinde ve sarayda ayrı bir yere sahip olan Ayasof-

ya Kürsü şeyhlerinin bazen saraya çağrılarak sohbet edilmiş ve görüşleri alınmıştır. Öte yandan padişahla birlikte sefere katıldıkları da bilinmektedir.

Ayasofya Camii sadece dini, içtimai hayatın içinde yer almamış, sanatın da konusu olmuştur. Son yapılan bir araştırma eserinde Ayasofya Cami'nin, Osmanlı şairlerinin şiirlerinde çokça yer aldığı, 46 farklı şairin Ayasofya temalı 68 adet manzumesinin tespit edildiği ortaya çıkmıştır. Biz de makalemizi Nişancı Celâl-zâde Mustafa Çelebi'nin Ayasofya Camii temalı şu iki mısraı ile bitirmek istiyoruz.

“

**Anun gibi dahi bir eyledi mahlûk ol Hâlık
Yedi kat gökler üstinde Ayasofiyyedür adı**

”

AYASOFYA CAMİİ YENİDEN İBADETE AÇILDI

Ayasofya, İstanbul'un fethine kadar 916 yıl kilise, 1453'ten 1934'te alınan kararla müze oluncaya dek cami olarak kullanıldı ve 86 yıl müze olarak hizmet verdi. Sürekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği, Ayasofya'nın camiden müzeye dönüştürülmesine yönelik Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle Danıştay'da dava açtı.

Danıştay 10. Dairesi, 10 Temmuz 2020'de Ayasofya'nın camiden müzeye dönüştürülmesine dair 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını oy birliğiyle iptal edince Ayasofya'da yeniden ibadet etmenin yolu açılmış oldu.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, aynı gün Ayasofya'nın yeniden ibadete açılmasına ilişkin kararnameyi imzalayarak, sosyal medya hesabından "Hayırlı olsun" notunu paylaştı.

Ayasofya'nın Diyanet İşleri Başkanlığına devredilmesiyle ibadete açılmasına ilişkin

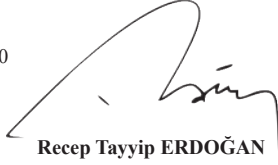

CUMHURBAŞKANI KARARI

Karar Sayısı: 2729

İstanbul İli, Fatih İlçesinde bulunan Ayasofya Camii'nin müzeye çevrilmesi hakkındaki 24/11/1934 tarihli ve 2/1589 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 2/7/2020 tarihli ve E:2016/16015, K:2020/2595 sayılı Kararı ile iptal edildiğinden, Ayasofya Camii'nin yönetiminin 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 35 inci maddesi gereğince Diyanet İşleri Başkanlığına devredilerek ibadete açılmasına karar verilmiştir.

10 Temmuz 2020

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

Cumhurbaşkanı Kararı Resmî Gazete'nin mükerrem sayısında yayımlandı.

Müze statüsünden çıkmasıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin ücretli giriş uygulamasının kaldırıldığını, camiyi 24 Temmuz 2020'de cuma namazıyla ibadete açmayı planladıklarını duyurdu.

Diyanet İşleri Başkanlığı, camiye 3 imam ve 5 müezzin atandığını açıkladı.

Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin yeniden ibadete açılmasına özel tedavül para ve hatıra para basıldı.

Cemaat, tarihi yarımada sokaklarını doldurdu

Açılış günü, cuma namazını Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde kılmak isteyen, İstanbul'un yanı sıra başka kentlerden ve yurt dışından gelenler, sabah erken saatlerden itibaren Ayasofya Meydanı'na girmek için adeta akın etti. Yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını önlemleri kapsamında camide ve alanda sosyal mesafe kuralı uygulandı.

Camiye sığmayan cemaat, tarihi yarımada sokaklarını doldurdu. Cami ve çevresinde namaz için erkeklere Ayasofya Meydanı, Sultanahmet Meydanı ve Yerebatan Caddesi, kadınlara ise Sultanahmet Türbesi yanındaki alan ile Mehmet Akif Parkı tahsis edildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Kur'an-ı Kerim okudu

Cumhurbaşkanı Erdoğan, cami içinde Fatih Suresi'ni ve Bakara Suresi'nin ilk 5 ayetini okudu.

Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin 4 minaresinden 4 müezzinle ezan okundu, 86 yıl sonra kılınan ilk namazda çok sayıda Müslüman saf tuttu. Cami, 86 yıl sonra 24 Temmuz 2020'de kılınan cuma namazıyla ibadete açılmış oldu.

Ayasofya-i Kebir Camisi, kılınan ilk cuma namazının ardından sabaha kadar açık kaldı.

Türkiye'nin dört bir yanından ve yurt dışından cami açılışına gelenler, duygusal anlar yaşadı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, yeniden ibadete açılan Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'ne Al-İmran Suresi'nin 159 ve 160. ayetlerinin yer aldığı hat levhasını bağışladı.

86 yıl sonra ilk bayram namazı

Camide 86 yıl sonra ilk bayram namazı, 31 Temmuz 2020'de Kurban Bayramı namazı ile kılındı. Namaz, caminin içini ve çevresini dolduran binlerce vatandaşın katılımıyla eda edildi.

TÜRKİYE YÜZYILI*

MAHİR ÜNAL**

Bugün Türkiye yüzyılından bahsetmek isterim. Aslında hepimizin çok uzunca bir süreden beri gündemimizde olan bir olgudan bahsediyoruz. Türkiye yüzyılı bir slogandır. Türkiye yüzyılı bir olgu ve Ak Parti iktidarlarının yirmi yılda oluşturduğu güven ve istikrarın sonucu olarak ortaya çıkmış bir olgu bir iddiadır: bizim her zaman taşıdığımız büyük bir iddia. Yani bir iddianın bir olguya dönüşme sürecinden bugün bahsetmek istiyorum. Dolayısıyla bu olgunun tarihsel arka planıyla başlamak isterim. Tarihsel arka plana baktığımızda büyük kurucu iradeye, bu topraklarda bin yıldan beri verdiğimiz mücadelenin tarihin içerisinde akıp gelen bir nehir gibi oluşturduğu o fikre, o duyguya, o inanca bakmak lazım.

2015-2016 Bakan olduğumda ilk gittiğim yerlerden bir tanesi Ankara'da Anadolu Medeniyetler Müzesiydi. Anadolu Medeniyetler Müzesi'ni ziyaret etmenin bir sebebi vardı. Anadolu Medeniyetler Müzesi nerede bitiyor? Bizans'ta bitiyor. Bu Türkler! Dedim, Anadolu'ya gelmediler mi!?. Eğer biz Anadolu'ya geldiysek ve bin yıldan beri bu topraklardaysak ve Ankara'nın göbeğinde Ulus'ta, Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde neden Selçuklu ve Osmanlı yok. Müzecilik tarihinin; arkeoloji ve coğrafya üzerine kurgulandığı şeklinde bir anlayışımızın olduğunu öğrendim. O dönemde hemen Selçuklu ve Osmanlı seleksiyonlarının oluşturulması için çalışmaya başladı çünkü biz bugün unuttuğumuz bir şeyi tekrar hatırlıyoruz. Recep Tayyip Erdoğan hiçbir şey yapmasaydı bile; bize bu geçtiğimiz yirmi yılda hafızamızı yeniden dirilttiği için kim olduğumuzu yeniden hatırlattığı için ve büyük iddiamızı yeniden gün ışığına çıkardığı için ona teşekkür etsek azdır. Çünkü biz maalesef bir şey yaptık. Biz

* Bu yazı; 4 Şubat 2023 tarihinde Birlik Vakfı Genel Merkez'inde yapılan "Türkiye Yüzyılı" konferansındaki konuşmasından alıntılanmıştır.

** AK Parti Kahramanmaraş Milletvekili

bir mirası Selçuklu ve Osmanlı mirasını reddederek bir süreç başlattık. O yüzden tarihsel arka planı iyi okumak gerekiyor.

Birinci Dünya Savaşı'yla başlayalım. Fazla geriye gitmeyelim çünkü bazen cümleler hani şair diyor ya: "Bulvar dedimse yol anlama.", "Çünkü sana çıkmaz bir ucu." Yani kelimelerimizin kendi anlamlarına geldiğini kimi zaman unutuyoruz. O yüzden bizim ne dediğimiz aslında son derece açık. Biz bulvar dediğimizde onlar yol anlıyorlar. Anladıkları yolun da bir ucu bize çıkmıyor maalesef. Biz o yüzden Birinci Dünya Savaşı'yla başlayalım. Birinci Dünya Savaşı sonuçları itibarıyla hesabı görülmemiş bir savaştır. Yani biz Birinci Dünya Savaşı'nın hesabını göremedik. İkinci Dünya Savaşı hemen onun peşi sıra geldiğinden İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan yeni düzenin oluşturduğu soğuk savaş konseptini uzun uzun konuşabiliriz. Ama bizim görülmemiş, hesabımızın izlerini nerelerden okuyabiliriz? Fas'tan Tunus'tan, Cezayir'den, Mısır'dan, Lübnan'dan, Kuzey Afrika'dan tutun da Balkanlar'a kadar geniş bir coğrafyada oluşturulmuş suni oluşumlardan kaynaklı krizlerden bunu okuyabiliriz. Yani Birinci Dünya Savaşı sonrası oluşturulan suni sınırların kendi kabına sığmayan büyük bir iddianın oluşumun tarihsel arka planının ne anlama geldiğini doğru değerlendirmemiz lazım. 1938'den sonraki sürece baktığınızda 1938'le, 1945 arasında bizim Almanya ve İtalya'ya dönük saygılarımızı sunduğumuz birçok gazete başlığı görebilirsiniz.

Yine 1927'de hazırlanan "Türkiye'nin Yönetim Devleti" ile ilgili Yüksek Cumhuriyet Konseyi teklifini de yanı başına koyduğumuzda, teklif şiddetle reddedilmiştir. Çünkü bu teklifin temelinde, Almanya ve İtalya'daki ırkçı hareketlerin önümüzdeki elli yıla dönük planları vardır. Birinci Dünya Savaşı'na kadar biz İtalya ve Almanya'ya angaje iken bunlar İkinci Dünya Savaşı'nı kaybetmeleriyle beraber, biz bir gerçekle yüzleştik. Neydi yüzleştığımız

gerçek..? Şuydu: İkinci dünya savaşının galiplerinden birisi olarak Rusya hem Kars Anlaşması'nı hem Boğazlar Anlaşması'nı tekrar gündeme getirdi ve Rusya'nın bu baskısı üzerine biz kaçınılmaz olarak (o dönemin idaresi hatırlayın: Bismarck (Biisory) zırhlısıyla o dönemde vefat eden bir büyükelçinin cenazesinin Türkiye'ye gönderilmesi, Türkiye'ye dönük bir jest niteliğindeydi) hızla Amerika'ya yakınlaşma gereği duyduk.

Dolayısıyla bugün İsmet İnönü'yü, çok partili hayata geçirdi bu ülkeyi diye övenlerin o günkü hangi baskılarla bizim çok partili hayata geçmek zorunda kaldığımızı çocukların Türk Demokrasi Tarihi'nden okuması gerekiyor. Çünkü o gün Amerika dedi ki; siz biraz demokratikleşin bakalım. 1946-50 arasında CHP'nin dört yıl ciddi anlamda sözde demokratikleşme çabalarını görmemiz lazım. Ne olur gençler 1946-50 yılları arasına bir bakın... Cumhuriyet Halk Partisi tarafından hangi adımlar atılmış bunlara bir bakın... 1946 seçimlerinde açık oy gizli tasnifin ne anlama geldiğine; bu milletin kendi sandığına sahip çıkmak için nasıl mücadele verdiğine; 1950-60 yılları arasında ne yaşandığına çok iyi bakmak gerekiyor.

Nihayetinde İkinci Dünya Savaşı sonrası yeni bir düzen kuruldu. İkinci Dünya Savaşı'nda yaklaşık 72 milyon insan öldü ve bu savaşın sonucunda özellikle Avrupa yeniden savaşların olmaması için bugün Avrupa Birliği'ne dönüşen o zaman Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak nitelendirdiğimiz AET ile yeni bir bürokrasi imparatorluğu kuruldu. Bu bürokrasi imparatorluğunun temel hedefi neydi? Temel hedef şuydu: Artık savaşlar olmadan sorunlarımızı çözebiliriz. Evet! savaşlar olmadan sorunlarımızı çözebiliriz iddiasını toplumsal gerçekliği bir kenara koyarak hayata geçiremezsiniz. Çünkü modern devletin nereden tevarüs ettiğini çok iyi anlayamazsak bugün modern devletin toplumsal boyutta hangi krizlere gebe olduğunu,

bugün Hollanda'daki ırkçılığın, Almanya'daki ırkçılığın ve Avrupa'da yükselen ırkçılığın arkasında yatan tarihsel arka plandaki o genetik olarak tevarüs etmiş o ırkçılığın kökenlerine dair bir bilgimiz olmazsa, Avrupa'ya dair bugün doğru bir okuma yapamayız.

Mesela gençlere Wael Bin Hallak'ın 'İmkansız Devletini' okumalarını tavsiye ederim. Modern devlet dışında bugün hiç başka bir devlet fikrinin bırakılmamasının altında yatan sebepleri okumalılar. Mehmet Genç Hoca (Allah rahmet eylesin) bir gün dedi ki: "Siz dedi: Osmanlı'nın yenildiğini mi, düşünüyorsunuz? Osmanlı bir tercihte bulundu. Osmanlı bir iyilik devleti olmak mı yoksa kapitalist sistemin çarkları içerisinde o kötülüğün sıradanlaşmasına izin vererek mi? yaşamayı devam ettirecek." Çünkü 18. yüzyıl iktisadi yapısında sanayileşmenin aynısı Osmanlı Devleti'nde de var. Fakat bizim devlet aklımız çok temel bir ayırım olarak önce tebaanın ihtiyaçlarının karşılanması gerekliliği fikrine dayanıyor çünkü biz tebaayı Allah'ın emaneti olarak görüyoruz. Ama Avrupa özellikle modern devlet aklı tevarüs ettiği krallıkların ortaya koyduğu

düşünme biçiminde; hazineni doldur, askerini doyur, bitti... ve sen gör, selflerden yüzde doksanını alıyor, ürettiğinin yüzde onunu da bir dahaki seneye ekip saçması için bırakıyor. Türkler Avrupa'ya gittiklerinde Müslümanlar Avrupa'ya gittiklerinde ne oldu? Biz dedik ki biz yüzde doksanını size bırakıyoruz yüzde onunu bize cizye olarak verin yeter. Bir an dediler ki Allah! Allah! bu nasıl bir şey! Yani Avrupa bizden yüzde doksanını alıyordu, yüzde onunu bırakıyordu. Bunlar yüzde doksanını bırakıyorlar, yüzde onunu bizden alıyorlar. Şimdi bizim devlet aklımızda önce tebaanın ihtiyaçlarının karşılanması vardı. O yüzden bizim iktisadi yapımızda o dönemde şöyle bir şey yaptık biz. Dedik ki biz ihracata duvar koyuyoruz, ithalatın önünü açıyoruz. Onlarsa ihracatın önünü açtılar, ithalata gümrük duvarı koydular ve bu durumda ne yapamadı? Rekabet edemedi. Bu bir tercihtir. Bu tercihten vazgeçmedi derdi Mehmet Genç Osmanlı için...

Dolayısıyla İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan düzende, soğuk savaş konsepti içerisinde neler yaşadığımızı hatırlıyoruz.

İsmet Özel'in dediği gibi: "Her şey ben yaşarken olur" diyor. Her şey biz yaşarken oldu. Yani 1960 sonrasında burada hemen hemen gençler hariç birçoğumuz 1960 sonrasında ne yaşandığını hatırlıyoruz. 1960-70 yılları arasında yaşanan o askeri vesayet yıllarının 1970-80 yılları arasında yaşanan sağ, sol mücadelesini ve 1980 darbesinden sonra yaşananları. En büyük kırılma 1990 sonrası soğuk savaşın sona ermesi ve dünyanın tek kutuplu hale gelmesi...

Aslında tek kutuplu hale gelirken dünya çok kutuplu hale geldi kaçınılmaz olarak. Ne oldu? 1990'lara bir bakalım. 1991-2002 arasında 11 yılda 10 kez hükümet değişti. 1991-2002 yılları arasında 11 senede değişen on hükümetten bahsediyoruz. 1990-2002 arasına baktığınızda 12 yılda Türkiye'yi kendi içine kırdılar. Peki Türkiye'nin kendi içine kırılmasının sonuçları ne oldu? Türkiye kendi içine kırıldığında Orta Asya'da yeni bir düzen kuruldu biz enerjimizi kurulan yeni düzene dönük hamlelere ayırmamız gerekirken kendi iç çatışmalarımızla uğraşmak zorunda kaldık. Başörtüsüyle uğraşıyorlardı. Namaz kılanlarla uğraşıyorlardı. Milletlin inancıyla uğraşıyorlardı. 28 Şubat bin yıl devam edecekti ama bu millet 28 Şubat'ı da alaşağı etti.

Gelelim 14 Ağustos 2001'e. 2001 yılının 14 Ağustos'unda ortaya bu milletin iradesinin tecessüm ettiği bir akıl, bir hareket ortaya çıktı. Liderlik dediğimiz şey bir milletin değerlerini, inançlarını, davasını, iddiasını, kavgasını; ruhunda, kalbinde, aklında tecessüm ettirme işidir. O yüzden Recep Tayyip Erdoğan'a bu millet kendi varlığının, iddiasının, kavgasının dik duruşunun tecessüm etmiş hali olduğu için kalp ve gönül bağı kuruyor. Oradaki tutarlılığa verdiği teveccüh ve sevgi, oradaki inanmışlığa, oradaki adanmışlığa gösterdiği muhabbet ve teveccüh...

O gün ne dedi, Recep Tayyip Erdoğan? 14 Ağustos 2001 günü dedi ki: "Artık Türki-

ye'de hiçbir şey eskisi gibi olmayacak." Bu cümle herhangi bir cümle, sıradan bir cümle değil. Bu cümle bilinçli ve o ortak kolektif bilinçaltının bu milletin bilinçaltının dışı vurumuydu. Geçtiğimiz yirmi yıl içerisinde oluşan istikrar ve güvendi. Çünkü 1960-2002 arasında 42 yılda kaç hükümet değişti dersiniz? 1960-2002 arasında 42 yılda 38 hükümet değişti. Şimdi burada sihirli kavram istikrar ve güven...

Çünkü bu millet istikrar ve güvene kavuştuğu zaman potansiyelini ortaya koyuyor. Çünkü bu milletin büyük bir potansiyeli var. Bu topraklar, insanlığın son adası. Bu topraklar, bu ümmetin iddiasının Anadolu Müslümanlığının son kalesi ve adası. Yirmi yılda oluşan istikrar ve güven hamdolsun işte bugün konuştuğumuz bir olguyu ortaya çıkarttı. O Turgut Özal'ın dile getirdiği ama 20 yıllık istikrar ve güvenin olgu haline dönüştürdüğü 'Türkiye Yüzyılı' olgusu.

Meseleye bir de uluslararası sistem açısından bakalım. İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan uluslararası sistem nitelik itibariyle bugün Cumhurbaşkanımızın: "Dünya Beşten Büyüktür." dediği sistemdir. Bugün Cumhurbaşkanımızın bizzat Birleşmiş Milletler'de meydan okuduğu ve "Dünya Beşten Büyüktür" dediği adeta çözümsüzlüğün ve istedikleri bölgede oluşturdukları savaş ekonomisinin kâr maksimizasyonu ile çalıştığı bir sistemden bahsediyoruz. Uluslararası sistemin bugüne kadar 'düzen kurucu' bir iradeyle hareket ettiğini gördük. Basit bir soru soruyorum. Uluslararası sistem dünyanın herhangi bir yerinde düzen kurucu bir rol oynadı mı? Oynamadı. Sadece düzen koruyucu, kendi kurdukları düzeni koruyucu bir rol oynar. Onun dışındaki bütün coğrafyalarda kaos, ölüm ve savaş... Başka hiçbir şey vaat etmedi ve oluşturmadı. İki örnek vereyim: Bugün Amerika Birleşik Devletleri eğer bir devlet olsaydı (devlet düzen fikrinden doğar) düzen fikriyle

hareket ederdi. Sadece Irak'ta oluşturdıkları savaş ekonomisinden elde ettikleri gelir dört trilyon dolar. Afganistan'da oluşturdıkları savaş ekonomisinin altı trilyon dolarlık bir gelirinden bahsediyoruz. Yani bu savaş ekonomisi modelinin ölümlerin, kıyımların ve belli bölgelerin adeta bataklığa dönüştürülmesinin dünya için sonuçlarına bakın. Yani siz bir bölgede bir savaş ekonomisi oluşturunuz. O bölgenin bütün insan kaynaklarını ve doğal kaynaklarını adeta yok ediyorsunuz ve geriye bir bataklık bırakıyorsunuz. Peki geriye bıraktığınız bataklık ne yapıyor biliyor musunuz?

Sadece Suriye ve Irak'ta oluşturulan bataklık Türkiye'nin enerjisinin büyük bir kısmını ne yaptı?.. Maalesef soğurdu, çekti. Bugün eğer Irak ve Suriye bataklığı olmasaydı biz Türkiye Yüzyılını daha erken dönemde ve daha güçlü bir şekilde konuşuyor olurduk. Bugün Pakistan'la Afganistan'ın ortak sınır bölgesinde ve Afganistan'da oluşan bataklığın orada yükselen hangi güçlerin adeta enerjisini soğurduğuna bakmak gerekir. Peki bu küresel güçlerin inşa edici değil de yıkıcı etkilerinin sonuçları nereye kadar sürdürülebilir?.. Pandemi bize bir şey gösterdi. Pandemi bildiğimiz dünyanın sonuna geldiğimizi gösterdi. Evet bize bildiğimiz dünyanın sonuna geldiğimizi gösterdi. Pandemi bize bir şey daha gösterdi. Pandemi kurulmak istenen yeni düzenin ve ipuçlarını bize veriyor. Nasıl ipuçlarını verdi?..

Mesela farkında mıyız? Dünya Sağlık Örgütü bütün ülkelerin sağlık bakanlıklarının tek bir sağlık bakanlığı gibi; şimdi önümüzdeki süreçte iklim krizi, karbon salınımı, karbon ayak izi vesaire üzerinden muhtemelen çevreyle ilgili de adeta tıpkı sağlıkta olduğu gibi tek bir hareket alanı oluşturmaya başlayacağız. Kurmak istedikleri yeni düzende basit bir bakış açısıyla şöyle diyorlar: "dünya zaten bir avuç yer." Yani bu bir avuç yeri, yüz altmış beşin üzerinde ülkenin egemenlik hakları iddiaları üzerinden kendi kaynaklarını, evreni zehirleyecek, çevreyi bozacak ve bütün

“

Çünkü bu millet istikrar ve güvene kavuştuğu zaman potansiyelini ortaya koyuyor. Çünkü bu milletin büyük bir potansiyeli var. Bu topraklar, insanlığın son adası. Bu topraklar, bu ümmetin iddiasının Anadolu Müslümanlığının son kalesi ve adası. Yirmi yılda oluşan istikrar ve güven hamdolsun işte bugün konuştuğumuz bir olguyu ortaya çıkarttı.

”

dünyada belli pandemi riski oluşturacak şekilde kullanmasına müsaade etmemeliyiz. O yüzden ulus devlet ve ülkelerin egemenlik hakları konusunda ciddi bir tehditle karşı karşıyayız.

Elimizdeki cep telefonları ile bir şey yapmaya başladık. Biz modernleşmenin getirdiği bireyselleşmeyle ilgili düşüncelerimizi konuşurken bir yandan tekilleşme sürecine geçtik. Yani her birimizin kendi tekil bir dünyası oluşmaya başladı. İnsan tüketiciyken ürün haline dönüştü. Şu anda hepimiz aslında bu dijital dönüşümün bir sonucu olarak bir ürüne dönüşmüş durumdayız ve ürünün kâr maksimizasyonu için ihtiyaç duyulan en temel şey tekilleşme... Tekilleşme ne demek? Bütün aidiyetlerinizden kurtulmak. Yani milliyetle ilgili bir aidiyetinizin olmaması, aileyle ilgili bir aidiyetinizin olmaması, cinsiyetinizle ilgili bir aidiyetinizin olmaması, inançlarla ilgili bir aidiyetinizin olmaması kısaca karşımızda milliyetsizleştiren, cinsiyetsizleştiren, inançsızlaştıran ve bireyi bütün bağlarından kopararak tekilleştiren ve bu tekilleşme üzerinden bireyi ürün haline getiren bir değişim, dönüşüm süreciyle karşı karşıyayız. Buna dijital dönüşümün efendim doğal sonuçları diye çok masum bir şekilde de bakabilirsiniz.

Fakat dünya yeniden kurulurken, bütün amacı kâr maksimizasyonu olan kapitalizmi konuşuyorduk. Sonra vahşi kapitalizmi konuşmaya başladık ve bugün dijital kapitalizmi konuşmaya başladık. Yani sonuçta kapitalizmin değişim evrelerini konuşuyoruz. Aslında kapitalist sistemin tek motivasyonu yüksek kârlılık yani kâr maksimizasyonu. Şimdi burada bir şey daha karşımıza çıkıyor. Albert Camus demişti ki: “İnsanı savunuyorum. Çünkü onu düşerken gördüm” demişti. Bunu onlar bizden önce fark ettiler. Yani vicdan sahibi, fikir namusu olanlar; insanın nasıl yok olduğunu, insanın nasıl yok edildiğini çok çok daha erken fark ettiler ve bugün biz değer temelli bir şey söylüyoruz. Bugün her şeyden ziyade insanı savunmamız gerekiyor. İnsanın değerlerini savunmamız gerekiyor. İnsanlığın üzerinde yükseldiği değerleri savunmamız gerekiyor. Hakkı, hakikati savunmamız gerekiyor. “Türkiye Yüzyılı” iddiasını bizim için bir olgu haline getiren tarihsel arka plan bin yıllık bu topraklardaki merhamettir.

Sezai Karakoç: “Senden umut kesmem, kalbinde merhamet adlı bir çınar vardır” diyordu ya... Bu toprakların kalbinde merhamet adlı bir çınar var. Bu toprakların kalbinde insanlığı kurtaracak maya var, bu toprakların kalbinde insana, insanlığa ve insanın yaratıcısına dönük sahipsiz bir inanç var. Türkiye bugün teknolojiye adeta sıçrama yaparak hem yapay zekada hem dijital dönüşümde hem savunma sanayinde hem robotik alanda çok hızlı hareket eden bir ülke haline geldi. Ama biz “Türkiye Yüzyılı” iddiasının temelinde bütün insanlığın ihtiyaç duyduğu en temel değer; insanlığın üzerinde yükseldiği değerleri koyuyoruz ve bugün dünyada bu değerleri temsil eden, yüzünün aklıyla, alnının aklıyla söylediği sözün anlamını insanların ruhlarına ulaştırarak tesir eden bir tane lider var. O da o da Recep Tayyip Erdoğan. Dolayısıyla biz “Türkiye Yüzyılı” konuşurken aynı zamanda bir şeyi daha konuşuyoruz yeni yüzyılın liderini de konuşuyoruz. Yeni yüzyılın liderinin ahlaki insani üstünlüğünü, iddiasını ve bu topraklardaki bin yıllık iddianın taşıyıcısı olduğunu konuşuyoruz.

Son olarak bunun yanına Türkiye’nin jeopolitiğini de koyalım. Bu toprakların jeopolitiği; kaçınılmaz olarak bize yeniden dünyanın kaderinde önemli bir rol biçiyor: hem insan hem coğrafya hem de tarih... İnsan dediğimizde, kültürü, coğrafya dediğimizde, mekânı, tarih dediğimizde zamanı kastediyoruz. Kaçınılmaz olarak bugün Türkiye yeni bir yüzyılın aşamasında dünyanın her insanı değerlerini mayalama, yaşatma ve sürdürme açısından büyük bir sorumlulukla karşı karşıyadır. Hem de dünyanın kalbi olarak, ki bugün bulunduğumuz İstanbul dünyanın kalbidir. Bu sorumluluğu büyük bir liderle üstlenmiş durumdadır. Karşımızda ne var? Karşımızda çok net ve açık gözüken mevcut sistemi yenilemek isteyenler, yeni düzen kurucularla entegre olmak gerektiğini söyleyen ve yaptığı çalışmalara Avrupa’dan aferin bekleyen bir bakış açısı var... Fotoğraf son derece net ve açık. O yüzden bizim her birimizin; kendi nefsim adına bir sorumluluğum var ve bu sorumlulukla hesaba çekileceğimin bilincinde olarak davranmaya çalışıyorum ve bugün kendi nefsimizin heva ve heveslerimizin kişisel istikbalimizin hesabının yapılacağı gün değil...

Sene başında umredeydim. Bir dükkânın önünde yaşlı Somalili bir teyze küçücük bir tezgâh açmış. Oradan uzaktan dikkatimi çekti. Yanından geçerken de teyzeye gülümsedim. Eteğimden tuttu. ‘Türk!’ dedi. Türk... Ellerini açtı ve “2023 Erdoğan dua...” dedi. İnanın Somalili, yaşlı bir teyze... Cumhurbaşkanımızı aradım. Dedim ki Sayın Cumhurbaşkanım ümmet 2023’ün ne anlama geldiğinin bizden daha bilincinde. Biz içinde olduğumuz için farkında değiliz. Hani diyor ya şair: “Ol mahiler ki derya içredir deryayı bilmezler.” İnsan içinde yaşadığını tanımlayan ama dışarıdan bakıldığında bugün Fransa’dan Almanya’dan, Yunanistan’dan bakıldığında ne gördüğünü bilmemiz gerekiyor. 2019 yılında Kahramanmaraş’ta dedim ki: “Türkiye’ye, Almanya’dan, Fransa’dan baktığınızda bir süper güç gözüküyor.” dedim. Gerçekten dışarıdan bakıldığında Türkiye yükselen yeni süper güç ve her birimizin bu yüzyıla, “Türkiye Yüzyılı”na bu olguya; büyük bir katkı sunmamız gerekiyor.

KADİM DEĞERLER

SEZAYİ TUĞLA*

* Merhum Şair

Bir milletin varlığı irfanıyla bilinir,
Sanatkârlık ruhuyla bir yerlere gelinir,
İrfanı eksik ise tez zamanda silinir.

Bu iş gönül işidir, ne şöhret, ne nakdîdir,
Vakit, bu değerlere sahip çıkma vaktidir.

San'at erbablarının yerleri kolay dolmaz,
Hilm sahibi kişinin çiçekleri hiç solmaz,
Hak katında, verdiği emekleri zay'olmaz.

Bu iş gönül işidir, ne şöhret, ne nakdîdir,
Vakit, bu değerlere sahip çıkma vaktidir.

Türk ve İslam irfanı etle tırnak gibidir,
Kadim değerler ise bunun mürekkebidir,
Bu irfanın rehberi Resulullah Nebi'dir.

Bu iş gönül işidir, ne şöhret, ne nakdîdir,
Vakit, bu değerlere sahip çıkma vaktidir.

Minyatür, tezhip süsler kitap sayfalarını.
Ünlü hattatlar vurur mühr-ü markalarını.
Renk renk iplikler örür cildin arkalarını.

Bu iş gönül işidir, ne şöhret, ne nakdîdir,
Vakit, bu değerlere sahip çıkma vaktidir.

Sedef kakma öğrenmek istiyorsanız eğer,
Oldukça zengin imiş bizdeki irfan meğer,
Kılıç, kalkan, okçuluk ayrı bir kadim değer.

Bu iş gönül işidir, ne şöhret, ne nakdîdir,
Vakit, bu değerlere sahip çıkma vaktidir.

۱۳۳۱

سید

EĞİTİMDE BİRLİK OLMANIN BEREKETİ*

Dr. NAZİF YILMAZ**

Sözlerime başlarken, eğitim meselesinin, bir millî dava ve millî mesele olduğu için sadece Millî Eğitim Bakanlığının meselesi olarak görülmeyip topyekûn millet olarak sahip çıkmamız gereken bir husus olduğunu ve her birimize sorumluluklar düştüğünü belirtmek isterim. Konuşmamda, son yirmi yıldaki önemli gelişmeleri ele alacağım. Yeni dönemde üzerinde durmamız gereken en önemli alanı işaret ederek de sözlerimi tamamlayacağım.

Öncelikle, son yirmi yıl olarak bahsettiğim dönemin 28 Şubat sonrası bir zaman diliminin içinde ve etkisi ile başladığını hatırlatmak isterim. Eğitimle alakalı çok farklı alanlar var tabi. Milli Eğitim denilince öncelikle aklımıza okullaşma yani öğrencilerimizin örgün eğitime devamı gelmektedir. 4+4+4 sistemiyle beraber Türk eğitim sisteminde isteğe bağlı bir yıl okul öncesinden sonra zorunlu olarak dört yıl ilkökul, dört yıl ortaokul ve dört yıl lise eğitimi, sonrasında da yükseköğrenim kademesi yer almaktadır. Okul öncesi öğrenci sayısı 20 yıl öncesinde Türkiye genelinde 227 bin civarındayken bugün bu sayının bir milyon altı yüz bine hatta iki milyona yaklaştığını görmekteyiz. Yine okul öncesi okullaşmada üç, dört ve beş yaşlarında ciddi oranda artış görülmektedir. Okul öncesine yönelen bu taleplerin de etkisiyle en son yapılan Millî Eğitim Şûrası'nda okul öncesi eğitim kurumlarında din ve ahlak eğitiminin verilmesine dair karar alındı ve Bakanlığımız da bu konuda çalışmalara başladı.

İlköğretim kurumlarındaki okullaşma oranı 20 yıl öncesinde %89 iken artık zorunlu eğitimle beraber çok az istisnalar dışında %99'u bulmuştur. Öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak okul ve öğretmen sayısı da artış olmakta bir taraftan da alınan tedbirlerle der-

* Bu yazı; Dr. Nazif Yılmaz'ın Birlik Vakfı Genel Merkezi'nde 04.03.2023 tarihinde yaptığı konuşmasından alıntılanmıştır.

** Milli Eğitim Bakan Yardımcısı

slik başına düşen öğrenci sayısı azalmış bulunmaktadır. Ortaöğretime baktığımızda da ciddi bir okullaşma oranı gerçekleşti. Bugün 4+4+4 sisteminin zorunlu olmasıyla hemen hemen ortaöğretim çağında eğitim dışında kalan öğrencilerimizin olmadığını da görmekteyiz. Bunların az bir kısmı açık öğretim kanalıyla eğitimlerini tamamlamakta, çoğunluğu ise örgün eğitim sistemi içerisinde eğitime devam etmektedir.

Öğretmen sayısına geldiğimizde ise rakamlar çok önemli ve ilginçtir. 1923'ten 2002 yılına kadar Türkiye'de eğitime kazandırılmış yani eğitim hizmeti verecek öğretmen sayısı beş yüz bin civarındayken, 2002 yılından (AK Parti iktidarıyla birlikte) 2023 yılına kadar sadece yeni atanan öğretmen sayısı yedi yüz bini geçmiştir. Dolayısıyla 80 yılda beş yüz bin öğretmen eğitime kazandırılırken, 20 yılda yedi yüz bini geçkin öğretmenin eğitim sistemine kazandırıldığını görmekteyiz. Bu şu demektir: aslında eğitimde şu ana kadar her geçen gün yeni yeni adımlar atılmakta ve eksiklikler tamamlanmaktadır.

Örneğin, son bir yılda ortaya konulan özgün projelerle okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi, eğitim, kültür ve sanat alanlarındaki çeşitli işbirlikleriyle çocuklarımızın çok yönlü yetiştirilmesi hedeflenmiş, anne-baba eğitimi gibi aile okulu çalışmalarıyla velilere de hizmet verilmiştir. Ders kitaplarının yanı sıra yardımcı kaynakların verilmesiyle çocuklarımızın eğitimlerini okulda almaları ve dışarıdan başka bir arayışa ihtiyaç duymamaları hedeflenmiştir. "Bu materyaller veriliyor, destekleme yetiştirme kursları açılıyor ama çocuklarımız hala dışarıdan ders alma ihtiyacı hissediyor" diyebilirsiniz. Bizler Bakanlık olarak çok şey yapsak da kamuoyunda zihinlerin dönüşümü kolay olmayabiliyor tabi. Bu durumun, biraz çocukların ön kabulleri ve ailelerin birbirlerinden etkilenmeleriyle de alakalı olduğunu düşünüyorum.

28 Şubat sürecinin darbe vurduğu alanlardan birisi mesleki eğitim alanıydı. Özellikle son 4 yıl başta olmak üzere bu alanda hızlı bir toparlanma görülüyor. Mesleki eğitim alanındaki toparlanma, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan iyileştirmelerle daha da güçlendi. Çünkü mesleki eğitimde eğitim, üretim ve istihdam üçgeninde sektörle iş birliğinin güçlü bir şekilde kurularak çocukların mesleğe, hayata ve bir bakıma üretime hazırlanması gerekiyordu. Şu anki durumdan çok ümit varız ve artık mesleki eğitimde meyvelerin alınmaya başlandığını düşünüyorum. Mesleki eğitiminde özgün projeler başlatıldı. Bu okulların sektörleriyle iş birlikleri kuruldu. Ama en önemlisi, 25 Aralık 2021 tarihinde kabul edilen bir kanunla mesleki eğitimdeki öğrencilerimizden çıraklık eğitimi alanlara asgari ücretin %30'u kadar bir destek verilmesi, on ikinci sınıfta kalfalık eğitiminde olan öğrencilere asgari ücretin yarısına yakın bir ücretin destek olarak verilmesiyle ciddi anlamda mesleki eğitime yönelişleri artmıştır.

Özel eğitim ve rehberlik alanında da dünyaya örnek uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bugün özel eğitime muhtaç olan her bir ailemizin çocuğunun devlet desteğiyle eğitim alması sağlanmaktadır. Özellikle, Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde servis ücreti dahi verilerek çocuklar taşıma yoluyla kurumlara getirilmekte ve alanında uzman öğretmenlerle eğitim almaları sağlanmaktadır. Yaz dönemlerinde yaş sınırı gözetmeksizin Halk Eğitim Merkezleri bünyesiyle açmış olduğumuz özel eğitim ve rehberlik kurslarıyla özel eğitime muhtaç bireylere eğitim verilerek ciddi anlamda ailelere yardımcı olunmaktadır.

Bir başka alan ise Bilim Sanat Merkezleridir. Belirli bir beceriye ve yeteneğe sahip özel yetenekli çocuklarımızın eğitim aldığı okul destek programı; yani okul dışında yetenekleri doğrultusunda ilave eğitim aldıkları merkezlerdir. Bu merkezlerin sayısı bundan yaklaşık

dört yıl kadar önce 180'lerde seyrederken şu anda 400'leri bulmuştur. Buna rağmen bu merkezlere karşı toplumdaki farkındalığı da arttırmamız gerekiyor. Bakanlığımızın yeni hedefi her ilçede Bilim Sanat Merkezlerinin açılmasıdır.

Yaygın eğitim faaliyetlerinde özellikle Halk Eğitim Merkezleri üzerinden anne-baba eğitimi, aile okulu adıyla yürütülmektedir. Bu projeye Halk Eğitim Merkezlerinde ciddi anlamda velilerin eğitimine yönelik çalışmalar yürütülmekte ve e-devletle entegre bir şekilde velilerin sertifika almalarına imkân sağlanmaktadır. Yani yediden yetmişe kadar herkesin eğitim alabileceği bir Halk Eğitim Merkezi sistemi olduğunu ve burada yaklaşık dört bine yakın eğitim modülü bulunduğunu belirtmek isterim. Türkiye'de her ay yaklaşık bir buçuk milyon insan bu eğitimlerden faydalanmaktadır.

Önemli bir alan da yurt dışı eğitim faaliyetleridir. Yurt dışında Büyükelçiliklerimize bağlı okullardaki bütün branşlarda, soydaşlarımızın bulunduğu ülkelerdeki resmi

okullarda Türkçe ve Türk Kültürü dersleri bulunmakta, bu dersler için öğretmenlerle birlikte dost ve kardeş ülkelerin taleplerine göre üniversite ve yabancı okullara da öğretmen ve okutmanlar gönderilmektedir. Özellikle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle eğitimde işbirliğimiz son dönemde hız kazanmıştır. Kıbrıs'ta, Türkiye'den giden 232 öğretmeni-miz bulunmaktadır. Kıbrıs'taki okulların etkileşimli tahtadan yardımcı ders araçlarına, özel eğitime muhtaç çocuklara özgü ders materyallerinden mesleki eğitim kitaplarına kadar ihtiyaç duyulan öğretim materyalleri gönderilmektedir. Ders müfredatları ve kitapları ortak hazırlanmaktadır. Öte yandan Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgelerde eğitim faaliyetleri de Bakanlığımızca koordine edilmektedir.

Konuşmamın bu bölümünde bir dönem Din Öğretimi Genel Müdürlüğü görevinde bulunmam hasebiyle o alandaki önemli gelişmelere de yer vermek istiyorum. Açık söylemek gerekirse, dini hassasiyeti olan ve din eğitimi öncelleyen vatandaşlarımızın bu alandaki gelişmelerden çok az haberdar olduğunu

müşahede ettim. Bu vesileyle Birlik Vakfı camiasının da üzerinde hassasiyetle durduğu din eğitimi, İmam Hatip Okulları ve din derslerinden bahsetmek istiyorum.

Son yirmi yıl içerisinde din eğitimi alanında ki en önemli gelişme, 31 Mart 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilen 4287 Sayılı Kanun ile 4+4+4 sistemiyle birlikte din ve ahlak eğitimi alanındaki seçmeli derslerdir. Bu kanun ile 1982 Anayasa’sının 24. Maddesi’nde zikredilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi dışındaki isteğe bağlı din eğitiminin de okullarda verilmesine imkân sağlanmıştır. Anayasa’nın mezkûr maddesinin ikinci bölümünde verilen bu hak, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde vekillerimizin destekleriyle hamdolsun 30 yıl sonra gerçekleşmiştir. Böylece, 2012-2013 öğretim yılından itibaren ortaokullarda ve liselerde oluşturulan dersler içerisinde Peygamberimizin Hayatı, Kur’an-ı Kerim ve Temel Dini Bilgiler dersleri de yer almıştır. O dönemde Meclis’te bulunan vekillerimize ve emeği geçenlere millet olarak her daim müteşekkiz.

Türkiye’de din eğitiminin önemli bir alanı da İmam Hatip Okullarıdır. Okulların tarihsel sürecini ve 28 Şubat dönemini biliyoruz. İmam Hatip Okullarının müfredatına baktığımızda esasında Kitab’ın ayetleriyle Kâinat’ın ayetlerinin birlikte okutulduğu ve tevhidi anlayışla ilimlere yaklaşılan bir eğitim sistemi olduğunu görürüz. Bu bizim İslam ilim geleneğinde baştan itibaren var olan ancak son birkaç asırda ihmal ettiğimiz bir anlayıştı. 1951’de merhum Celâleddin Ökten hocanın bu okullarının müfredatını oluştururken Kur’an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Akaid gibi derslerin yanı sıra Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji gibi derslerin olmasında ısrarcı olması öze dönüş olup bu sebeptendir.

Burada uzunca okulların tarihçesinden bahsetmem mümkün olmayacak. Ancak bu okulların geçirdiği evreleri zikretmem gerekiyor. İmam Hatip Okullarının ilk nüvesini 1913

yılında açılan Medresetü’l-Eimme ve’l Huteba oluşturur. Birinci Cihan harbi yıllarında ıslâh-ı medâris çalışmaları kapsamında başlatılan, bir bakıma medreselerin çağın gereklerine göre modernize edilmesidir diyebiliriz. 1924 yılında İmam ve Hatip Mektebi olarak yoluna devam eden okullar 1930’da kapatılmıştır. Yirmi yıllık fetret döneminden sonra 1951 yılında yeniden açılmıştır. Okulların yeniden ilk açıldığı günden bugüne kadar geçirdiği evrelere baktığımızda öncelik, din hizmetlerini yürütecek kimselerin yetişmesiydi. 1973’te kabul edilen 1739 Sayılı Kanun ile mezunlarının bütün yüksek öğretim kurumlarına girmesine imkân verildi. 1985’te Anadolu Liseleri statüsünde yabancı dil ağırlıklı okullar açılmaya başladı. Malumunuz 28 Şubat sürecinde orta kısımları kapatıldı, daha sonraları başörtüsü yasağı getirildi. Üniversiteye girişte katsayı ve başörtüsü engeli çıkarıldı. Genel ortaöğretim içerisindeki öğrenci oranı %9,18’den %2,6’ya kadar geriledi. Nihayet, 2009 yılında katsayı ve başörtüsü engelini kalkması, biraz önce bahsettiğim gibi 2012 yılında çıkan kanun ile orta kısımların tekrar açılmasıyla okullar yeniden toparlamaya başladı.

İmam Hatip Okullarında bütün bu yaşananlardan sonra önemli bir gelişme 2016 yılında yaşanmış ve okullarda yeni bir dönem başlamıştır. Okullarda çağın gerekliliği, ihtiyaçları ve Türkiye’nin vizyonu doğrultusunda yeni bir dönem başlamış, 21. yüzyıl becerileri bağlamında öğrencilerin ilgi, kabiliyet ve kariyer hedeflerine göre “Program Çeşitliliği”ne gidilmiştir. Öğrenciler artık bu okullarda Temel İslam Bilimleriyle birlikte, Fen ve Sosyal Bilimler, Uluslararası, Yabancı Diller, Mûsikî, Spor, Geleneksel ve Çağdaş Görsel Sanatlar, Hafızlık, Teknoloji proje ve programlarından yararlanabilmektedir. Zaten bütün Anadolu İmam Hatip Liselerinde fen ve sosyal alan dersleri (sözel, sayısal, eşit ağırlık) verilmektedir. Proje AİHL’lerde ise ağırlıklı olarak açılan bu programları kısaca özetleyelim.

Birincisi, Fen ve Sosyal Bilimler programıdır. Ortaöğretim içerisinde Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi iki ayrı okul türüdür. Bu programların olduğu İmam Hatip Liselerinde İHL meslek derslerine ilave olarak her iki program öğrencilerin tercihine bırakılmış ve isteyen öğrenci fen lisesi müfredatı, isteyen öğrenci ise sosyal bilimler lisesi müfredatı alabilmektedir. Kamuoyunda İmam Hatip Fen Lisesi veya proje imam hatipler diye bilinen ve sınavla öğrenci alan okulların programı bu şekildedir. Şu anda Türkiye’imizde en yaygın olarak bilinen budur. Bu okullardaki sosyal bilimler programı ilahiyat fakültelerine girilebilecek puan türüne göre olan dersleri de içermektedir.

İkincisi, gelecekte dil bilen insanlara ihtiyaç var. Ve çağımızı inşa edecek bu çocukların dil becerileriyle dünyayla irtibat kurması lazım. On dilde hazırlık sınıfı olan okullar açılmıştır. Bunlar, Almanca, Arapça, Rusça, Çince, Farsça, Fransızca, Japonca, İspanyolca, İngilizce ve bu yıl itibariyle İtalyanca dil eğitimi veren okullardır. Öğrencilerimiz, bu dillerde münazara yapabilecek kadar iyi bir eğitim almaktadırlar. Sonrasında da tecih ettikleri programda liseyi tamamlamaktadırlar.

Üçüncüsü Güzel Sanatlar programıdır. Bu şundan doğdu: biz İstanbul’dayız, Dersaadet’teyiz. Asitane’deyiz. Şimdi bir kültürümüz var, sanat mirasımız var. Sanat olmadan bu mümkün değil. Dolayısıyla hangi sanat? Elbette kadîm sanatımız. Bunu ihya etmemiz lazım. Bunun da ihya edilmesi için mûsikî alanı var. Bir de görsel sanatlar dediğimiz hüsn-i hat, ebru, tezhip gibi alanlar var. Bu sanat alanında eğitime erken başlanması lazım. Onun için de kültürel kodları uygun olan illerimizde bu programları açtık. Tabi İstanbul başta geliyor. Hamdolsun ilk mezunlarını vereli üç yıl oldu. Bu öğrencilerimiz artık konseratuvarlara ve güzel sanatlara yerleşmektedirler. Öğrencilerimiz daha lise çağındayken ney, tanbur, kanun, ud, bağlama ve keman

“

Türkiye Yüzyılı’nda eğitim alanında artık nereye odaklanmamız gerekir dersiniz, kanaatim “öğretmen yetiştirme ve öğretmen geliştirme” üzerinedir. Hatta sivil toplumun da en çok odaklanması gereken nokta budur.

”

gibi enstrümanlarla mûsikî bestelerini çok güzel bir şekilde icra edebilmektedirler. Hüsn-i Hat ve Ebru alanında harika eserler ortaya koyuyorlar. Bizim her hâlükârda sanatımızla, kültürümüzle var olmamız lazım ve bunu desteklememiz gerekiyor.

Dördüncüsü, 2006 yılında açılmış ve 2016 yılından itibaren yeni bir vizyonla geliştirilen Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleridir. Şu an bu okulların sayısı on dokuzdur. Doksandandan fazla ülkeden gelen öğrencilerimiz burada İmam Hatip Lisesi müfredatının yanı sıra çok güzel Türkçe öğrenmekte, okul kültüründe yetişmekte ve mezun olunca kendi ülkesinin ihtiyaç duyduğu alana göre farklı fakültelere giderek eğitim almaktadır. Ülkemizin bu kardeşlik projesiyle nice kültür elçilerimiz, ülkeler arası ticari, zirai, turistik ve ekonomik işbirliklerini gerçekleştirecek gençlerimiz yetişmektedir.

Beşincisi, hafız öğrencilerin eğitim gördüğü öğrencilerinin tamamı hafız olan imam hatipler ya da her yıl bir sınıf hafız öğrenci olarak bir üst öğrenime öğrencileri hazırlayan okullar. Bu okulların bir kısmı bütün fakültelere öğrenci yetiştirirken bir kısmı da sadece ilahiyat fakültelerine öğrencileri yetiştiren pro-

grama tabi olmaktadır. Bunlar içinde hazırlık sınıfı olup Arapça eğitimi verenler de vardır.

Altıncısı, spor programı uygulayan İmam Hatip Liseleri. Sayıları şu an sekiz olan bu okulları tercih eden öğrenciler imam hatip müfredatı ile birlikte ilgi duyduğu bir spor alanında seçmeli derslerini alarak eğitim görmektedir. Fen veya sosyal bilimler ya da sanat alanındaki dersleri alan öğrenciler gibi bu öğrenciler de spor alanında kendisini yetiştirmektedir. Çocuğun isteğine göre, kabiliyetine göre çocuklarımızın özgürlük alanı var. Bizim amacımız nedir? Eğitimde çocukların önüne imkânlar oluşturabilmek, ilgi ve kabiliyetlerine göre onları yetiştirmektir. Öğrenciler, ata sporları başta olmak üzere birçok spor dalında ulusal ve uluslararası dereceler elde etmektedirler.

Yedincisi, teknoloji programıdır. Çünkü, millî teknoloji hamlesiyle çocuklarımızda ciddi anlamda bir teknoloji merakı oluştu. Hamdolsun bu çok güzel bir gelişme. Teknofest ve Tübitak projeleriyle çocuklar imam hatip okullarında büyük başarılarla imza atıyorlar. Ancak müstakil teknoloji programı olan bu okullarda İngilizce hazırlık sınıfı sonrası alan dersleri okutulmakta ve inovasyon çalışmalarıyla Türkiye Yüzyılı'na hazırlanmaktadır.

Sekizincisi ve önemli olan bir programı da sona bıraktım. Kamuoyunda da bilinen “örgün eğitimle birlikte hafızlık” sisteminden, okulla beraber hafızlık sisteminden bahsetmek istiyorum. 2014 yılında ilk defa uygulanmaya başlayan bu proje Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortak yürütülmektedir. İlimlerin tevhidi anlayışından yola çıkarak gelecekte İnsan ve Toplum Bilimleri ile fen bilimlerinde uzmanlaşacak bilim insanları buradan aldıkları hafızlık eğitimi ile Akif'imizin dediği gibi Kur'an'dan aldıkları ilhamla geleneği de harmanlayarak yaşayacakları asrın idrakine İslam'ı anlatacaklardır. İlkokul dördüncü sınıf-

tan sonra sınavla alınan bu öğrenciler beşinci sınıfta okul merkezli Kur'an kursu destekli, altıncı sınıfta Kur'an kursu merkezli okul destekli bir eğitimle ortalama iki yıl içerisinde hafızlıklarını tamamlamaktadırlar. Sözlerimin bu bölümde çok uzadığının farkındayım. Ancak 28 Şubat sonrası eğitimde yeniden toparlanmanın merkezi İmam Hatip Okulları olmuştur. Çünkü şubat soğuşunu bu okullar ve meslek liseleri iliklerine kadar hissetmiştir.

Başta ifade ettiğim gibi Türkiye Yüzyılı'nda eğitim alanında artık nereye odaklanmamız gerekir dersiniz, kanaatim “öğretmen yetiştirme ve öğretmen geliştirme” üzerinedir. Hatta sivil toplumun da en çok odaklanması gereken nokta budur. Çünkü eğitimin altyapısı tamamlanmıştır ve sistem kurulmuştur. Artık yapılması gereken, öğretim müfredatımızı medeniyet bilinciyle, 21. yüzyıl becerilerini dikkate alarak, millî manevî değerlerimizi ve bilim tarihindeki öncülerimizin eserleri ve etkilerini de daha nitelikli ihtiva edecek şekilde yeniden güncellenmek, buna göre de öğrencilerimizin gönlünü ve zihnini inşa edecek idealist öğretmenlerimizi yetiştirmek ve geliştirmek olmalıdır. Onun için, öğretmenlik mefkûremizin yeniden gözden geçirilip, yeniden canlandırılması gerektiğini düşünüyorum. Merhum Nurettin Topçu'nun ifade ettiği gibi öğretmenliği sadece teknik bir meslek olarak görmeyip kutsal bir dava olarak bilen ve bunu ülkemizin her yönden kalkınması için olmazsa olmazı anlayışındaki idealist öğretmenlerimizle ancak eğitimde arzu ettiğimiz hedeflere hep birlikte ulaşabiliriz.

MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ (MTTB)

İSMAİL EMRAH KARAYEL*

Toplumlar ve devletler için gençlik büyük bir önem taşımaktadır. Gençler, bir toplumun en önemli yapı taşı, geleceğin sahibi ve teminatıdır. Bulundukları dönemin problemlerini algılama ve geleceğe dair sorumluluk hissetme konusunda en önemli görev gençliğe düşmektedir. Gençler talebelik döneminden başlayarak sorumluluklarını yükleneceği sosyal hayata hazırlanmalı, ülkesinin meselelerine vakıf olacak şekilde kendini yetiştirmelidir. Burada sadece derslerden aldığı notlar, edindiği bilgiler yeterli değildir. Bilginin yanında, moral ve manevi bakımdan da verilecek görevlere hazır olmalı, hadiselerin özünü

irdeleyebilmelidir. Bu sebeple gençliğin, ait oldukları toplumun ve devletin problemlerini anlayabilmesi, bunların çözümünü muhakeme etmesi, gelecekte sorumluluk alabilmesi için birtakım donanımlara sahip olması gerekmektedir. Talebe teşkilatları gençlerin bu yönlerini tamamlayan, onların idealist, milli kültüre sahip kişiler olmalarına yardımcı olan ve gençliği temsil eden kuruluşlardır. Sahip olduğu bu güçle talebe hareketleri, dünyanın her yerinde ülkelerin ve toplumların kaderlerine etki etmişlerdir.

Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) Türkiye'nin en önemli gençlik hareketi olarak saygın ve

* MTTB Genel Başkanı - AK Parti Kayseri Milletvekili

özgündür. Milli Türk Talebe Birliği, kimsenin kendisinden bir şey beklemediği dönemlerde dahi sadece mesleki eğitimlerle yetinmemiş ülke meselelerine kafa yoran gençler için; sorumluluk yüklenmeyi, ekip çalışmasını, araştırmayı, paylaşmayı, heyecanı öğreten bir akademi olmuştur. Tüm bunların yanında Milli Türk Talebe Birliği, yüksek öğrenim gençliğini ülke çapında temsil eden en büyük teşkilattır ve bu özelliğini yeniden kurulmasının ardından bile halen korumaktadır.

Milli Türk Talebe Birliği, 600 yıllık Osmanlı Devleti'nin dağılması ile sonuçlanan Birinci Dünya Savaşı'nın en şiddetli yıllarında, devletin ve milletin en zorda kaldığı bu dönemde parlak bir istikbal inşa etmek adına nitelikli gençliğe en çok ihtiyaç duyulan bu zamanda; ihtiyaçları karşılamak için 14 Aralık 1916 tarihinde kurulmuştur. Kurulduğu tarihten itibaren günümüze kadar çeşitli dönemlerden geçen, bu yıllar içerisinde her döneme etki etmeyi başarabilen, toplum ve devlet problemlerine yönelik çözümler ortaya koyan, ülkeyi yönetecek kadroları yetiştiren, büyük kitlelere yön veren ve gençliğe öncülük eden Milli Türk Talebe Birliği, ne yazık ki 1980 yılında gerçekleştirilen darbe ile ülkemizdeki diğer birçok önemli kurum ve kuruluş gibi kapatılmıştır.

1980 darbesiyle kapatıldığı döneme kadar çeşitli devrelerden geçen MTTB, 1916-1920 yılları arasında İttihad ve Terakki Partisi'nin fikirleri doğrultusunda faaliyet göstermiştir. Bu yıldan 1936 yılındaki ilk kapatılışına kadarki süreçte Turancı bir çizgide, resmi ideolojiye ters düşmeyecek şekilde hareket eden MTTB, "Vatandaş Türkçe Konuş", "Hatay'ın Türkiye'ye İlhakı Mitingleri", "Çanakkale Şehitlerini Anmak", "Razgard Olayları" gibi birçok etkinliği de bu dönemde gerçekleştirmiştir. Özellikle 1931-1933 yılları arasında MTTB Genel Başkanlığı yapan, sonrasında Demokrat Partiden Milli Eğitim Bakanı olan, İmam Hatiplerin kuruluşunda önemli rol oynayan ve merhum Başbakan Adnan Menderes ile bir-

likte darbeciler tarafından yargılanan Tevfik İleri de MTTB için önemli isimlerindendir. Kapatıldıktan 10 yıl sonra, 1946 yılında Türk Talebe Birliği adıyla yeniden açılan MTTB kısa süre sonra Bakanlar Kurulu kararıyla "Milli" ismini tekrar kazanmasıyla 2. kez kuruluşunu tamamlamış oldu. 1965 yılına kadar daha çok sol cereyanların etkisinde kalan MTTB, ülke çapında yine birçok faaliyet gerçekleştirmiş, gençliğe öncülük etmiş ve bu dönemde de gündeme yön vermeyi başarabilmiştir.

1965 yılında Rasim Cinisli'nin MTTB Genel Başkanı seçilmesiyle başlayan ve ardından İsmail Kahraman'ın Genel Başkanlığıyla devam eden süreç ile de MTTB bugün hatırlandığı surete bürünecek şekilde adeta yeniden doğuş süreci yaşamıştır. Bu tarihten itibaren milliyetçi, mukaddesatçı ve muhafazakar fikirlerini alenen beyan eden Milli Türk Talebe Birliği, çalışmalarını da bu idealler çerçevesinde şekillendirmiştir.

Özellikle Necip Fazıl Kısakürek'in MTTB'li gençler üzerinde etkisinin açıkça hissedildiği bu dönemde Milli Türk Talebe Birliği, komünist ve emperyalist fikirlere karşı cephe almış, yerli ve milli duruş sergileyerek adeta Anadolu gençlerinin kalesi olmuş, bu uğurda yurdun dört bir yanında çeşitli eylemlere imza atmıştır. Bu yıllarda Doğu Türkistan, Filistin, başörtüsü sorunu gibi meseleleri gündeme getiren MTTB, özellikle Ayasofya'nın yeniden cami olarak asli hüviyetine kavuşturulması adına "Zincirler kırılsın, Ayasofya açılsın" nidalarıyla birçok miting düzenlenmiştir. Yurdun tüm bölgelerinde birçok temsilciliği ve gönüllü teşkilatları olan MTTB, milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un rol model olarak gösterdiği Asım'ı kendisine örnek almış ve gençliği de bu yönde şuurlandırma gayreti göstermiştir. Ancak başta da belirtildiği üzere 12 Eylül 1980 yılında gerçekleştirilen darbe ile malesef yeniden kapatılarak yaklaşık çeyrek asır kapalı tutulmuştur.

MTTB, çeyrek asır kapısına mühür vurulup uzun yıllar kapalı kaldıktan sonra bile tarihinden aldığı güçle yarınlara damgasını vurmaya devam etmiştir. MTTB, gençliğin problemlerinin farkında olup bunlara çözümler üretmeyi kendine ideal edinen, geçmişini sahiplenip geleceğe dair hayaller kuran, cihan devleti kurup çağ açıp çağ kapatan ecdadının izinden giden, durgunlaşmış medeniyetini yeniden diriltmek amacına haiz idealist gençlerin çabalarıyla 2008 yılında yeniden kurulmuştur.

Bu süreçte MTTB'yi yeniden kuran gençler, MTTB'nin geçmiş dönemdeki başkanları ve yöneticileriyle de iletişim sağlayarak onların desteklerini aldı ve tecrübelerini gençlikle buluşturdu. Yürütülen süreçlerin ardından MTTB'nin yeniden kuruluş dilekçesi ilgili makamlara verilerek 27 Mart 2008 tarihinde de "Talebe Birliği Federasyonu" adı ile MTTB resmen yeniden kurulmuş ve bu kuruluşla beraber birliğin 58. dönemi de Taha Enes

Şener'in Genel Başkan seçilmesiyle başlamıştır. Bu dönemde MTTB, Türkiye'nin çeşitli illerinde temsilcilikler açmaya başlamış, ülke ve gençlik adına birçok program icra etmiş ve bir teşkilatın yaşaması, varlığından yaşıyanları haberdar edebilmesi için neşriyat elzemdir düşüncesiyle fikir ve kültür dergisi olan "ÇATI" ile de yeniden yayın hayatına başlamıştır. 2011 tarihinde yapılan 3. Genel Kurul sonucunda İsmail Emrah Karayel Genel Başkan seçilmiştir.

Yeniden kuruluş sürecini artık tamamen tamamlamış olan MTTB, birçok başarılı işe imza atmaya ve önemli programlar icra etmeye devam etmiştir. 2014 yılında "Fetih Ruhu, Fatih ve Gençlik" konulu, 2015 yılında ise "Çanakkale Ruhu ve Gençlik" konulu kompozisyon yarışmaları düzenlemiş, bu programlara da başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere devlet ricalinden önemli isimler katılmıştır.

“

Milli Türk Talebe Birliği, kimsenin kendisinden bir şey beklemediği dönemlerde dahi sadece mesleki eğitimlerle yetinmemiş ülke meselelerine kafa yoran gençler için; sorumluluk yüklenmeyi, ekip çalışmasını, araştırmayı, paylaşmayı, heyecanı öğreten bir akademi olmuştur.

”

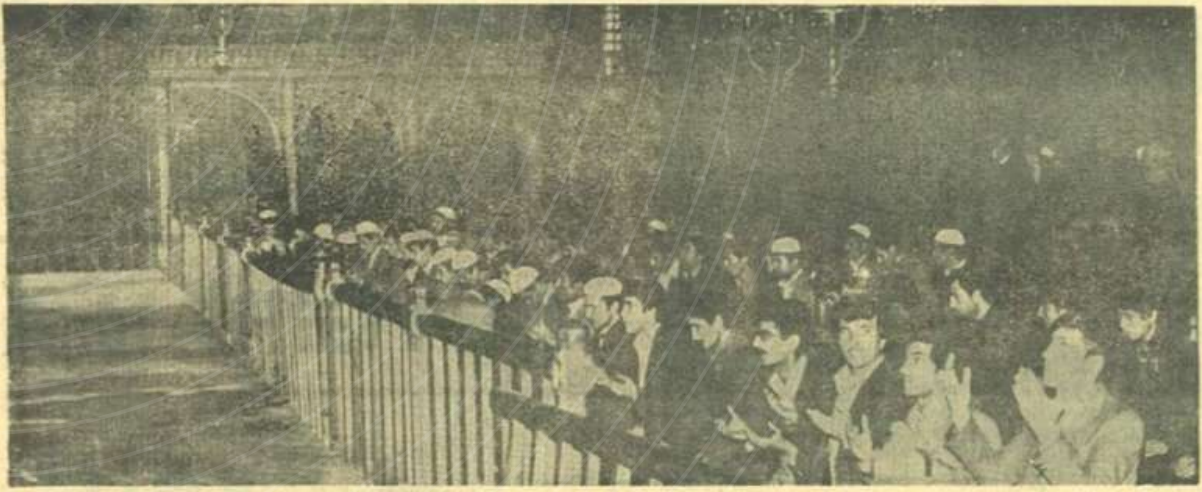
Gönül coğrafyamız içerisinde yer alan Kudüs ve Balkanlar gibi bölgelere geziler organize edilmiş ve Balkanlarda da MTTB temsilciği açılmıştır. MTTB tarafından her yıl Kurban Bayramında mazlum coğrafyalara Türkiye'deki kardeşlerinin selamları ve yardımları ulaştırılmış; Cibuti, Moritanya, Gana, Tanzanya, Nijer, Çad gibi birçok ülkede Kurban faaliyetleri organize edilmiştir ve yine Afrika'da birçok su kuyusu açılmıştır.

Milli Türk Talebe Birliği; tiyatro, hüsn-i hat, gitar, kaligrafi, tezhip, tanbur gibi kurslar vererek gençler ile sanatın buluştuğu bir yer haline gelmiş ve photoshop, web arayüzü tasarımı, matematik kurslarının ve yaz okullarının yanında Osmanlı Türkçesi, Arapça, Farsça, İngilizce gibi dil kursları açarak gençlerin gönüllü gittiği bir mektep haline gelmiştir. Gençlerin fikir ve sanat dünyalarını geliştirmeye çalışan MTTB, aynı zamanda spora da ayrı bir önem vermiş, bu amaçla Talebe Birliği Spor Kulübü kurulmuş ve futbol, voleybol, basketbol, masa tenisi, kung fu, taekwondo, satranç, okçuluk gibi çeşitli spor dallarında hem eğitimler hem de turnuvalar icra edilmiştir.

Çanakkale Şehitler Abidesi'nin yapımında önemli rol oynayan büyüklerinin izinden giden MTTB, her yıl tüm Türkiye'deki teşkilatları ile Çanakkale'de toplanarak şehitleri yad etmeye önem göstermiştir. 2009 yılından itibaren neredeyse her yıl düzenli olarak Türkiye'deki tüm MTTB teşkilatlarından temsilcilerin katıldığı istişare kampları icra edilmiştir. Her hafta Cuma günleri geleneksel olarak Cuma buluşmalarında; Hukuk, Siyaset, Medya, Tarih gibi alanlarda akademiler, çeşitli eğitim ve dersler icra edilerek birçok devlet büyüğümüz, hocalarımız ve eskimez MTTB'li abilerimiz ile gençler buluşturulmuştur. Teknolojik çağa ayak uydurmaktan da geri durmayan MTTB Kayseri Şubesi'nin yaptığı DAVA elektrikli araba 2017 TÜBİTAK elektrikli araç yarışlarında 1.lik ödülü, 2019 THY ve BEBKA'nın düzenlemiş olduğu Bursa Science Expo'da da Usta Mucitler 1.lik ödülü kazanmıştır.

Ümmetin ve milletin derdini kendine dert edinmiş olan MTTB; Ayasofya, Kudüs, Doğu Türkistan gibi meseleler üzerine özellikle yoğunlaşmış ve bu problemlerin çözümüne yönelik programlar icra etmiştir. Bu problemlerden birisi olan Ayasofya Camisi'nin yeniden ibadete açılması meselesi yine eskimez MTTB'li Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi tarafından 2020 yılında çözüme kavuşturulmuş ve Ayasfoya'nın ezana, milletimizin Ayasfoya'ya olan hasreti yıllar sonra Allah'ın izniyle sona ermiştir.

MTTB'nin ve MTTB'li gençlerin şuurlanması ve fikir dünyasının inşasında çok önemli bir yeri olan Necip Fazıl Kısakürek unutulmamış ve MTTB tarafından 2020 "Necip Fazıl Kısakürek Yılı" olarak ilan edilmiştir. Bu dönemde Necip Fazıl Kısakürek'in kitapları okunmuş ve yıl boyunca Necip Fazıl Kısakürek temalı programlar icra edilmiştir. İslam dünyasının tam ortasında, kanayan yarası Kudüs meselesine de ayrı bir ihtimam gösteren MTTB, 2022 yılını da genel merkezde yapılan coşkulu bir açılış programı ile birlikte tüm Türki-

İslâmcı gençler

AYASOFYA'NIN ZİNCİRLERİ KIRILACAKTIR!

MTTB mensubu gençler Ayasofya'da namaz kıldı

ye'de "Ayasfoya'nın açılması, Mescid-i Ak-sa'nın kurtuluşunun habercisidir" diyerek "Kudüs Yılı"olarak ilan etmiş ve yapılan bütün programları bu çerçevede yoğunlaştırmış; bu uğurda enstitüler, okumalar, yarışmalar ve eğitimler icra etmiştir. 1. Uluslararası Kudüs Yetenek ve Yenilik Yarışması ile İslam coğrafyasının çeşitli bölgelerinden dahil olan uluslararası katılımcılara ödülleri dağıtılarak coşkulu bir ödül gecesi düzenlenmiştir. 2022 yılında MTTB, "Dirilişin Şehri İstanbul'dan, Direnişin Şehri Kudüs'e Selam Olsun" diye haykırarak Kudüsteki kardeşlerine selam yollamıştır. Malesef, 2023 yılı ülkemiz için zorlu bir sınav ile başlamış, asrın felaketi olarak nitelendirilen depremde MTTB Adıyaman İl Başkanımız Hüseyin Oğuzhan Kılınç da dahil olmak üzere birçok vatandaşımız şehit olmuştur. Bu süreçte de milletin derdiyle dertlenen MTTB, bölgeye yüklü miktarda yardım ulaştırmış ve bölgedeki MTTB teşkilatları ile beraber birçok kişinin yaralarını sarmasına yardımcı olmuştur.

Milli Türk Talebe Birliği mensupları; alemlere rahmet olarak gönderilen Efendimizin (SAV) "kardeşlerim" diye bahsettiği ahir zaman gençlerinden olmayı arzulayan, Adriyatik'den Çin Seddi'ne uzanan köklü bir tarihe sahip, çağlara damga vurmuş ve Peygamber (SAV) övgüsüne mazhar olmuş ecdadının izinden gitmeyi hedefleyen, "zaman bendedir ve mekân bana emanettir" şuuruyla, 'Asım'ın nesli' olma yolunda yüce idealler taşımaya gönüllü, iman ve aksiyon dolu insanlardır. Yaptıkları programları ve etkinlikleri de bu gaye etrafında şekillendiren MTTB; dün vardı, bugün var, yarın ve her zaman da Allah'ın izniyle var olacaktır!

O zaman MTTB olarak biz de sana soruyoruz: Genç Adam Var Mısın?

MEHMET AKİF'E DAİR*

Âkif'in harp arabasını iki at çeker: Biri iman ve İslâm savaşı, öbürü şair...

Esas olan, birincisi... İkincisinin, öbürüne yardımcı olmaktan başka rolü ve müstakil kıymeti yok. Eğer Âkif, iman ve İslâm uğrunda cemiyet münadiliği yerine, mücerret eşya ve hadiselerle bağlanmış olsaydı, karşımıza, Fransızların (Poetminör) dedikleri suğra şair tipi çıkardı. Suğra; yani küçük...

Anadolu'ya "Asya-yı Suğra - Küçük Asya" denildiğini biliyoruz.

Büyük Asya ile Küçük Asya arasındaki fark, kübrâ şaire nisbetle suğranın ne olduğunu izah eder.

* MTTB tarafından 1972 yılında baskısı gerçekleştirilen "Mehmet Akif'e Dair" eser için Necip Fazıl Kısakürek'in kaleme aldığı yazısından aynı ile aktarılmıştır.

Necip Fazıl Kısakürek, Mehmet Akif Armağanı, MTTB Bas. Yay. Müd. Yay., İst 1972, s. 25-29.

Hükmümüzü başa alarak bildirelim ki, Mehmed Âkif, o harikulâde kolaylığı, açıklığı, akıcılığı içinde, büyük Fransız şairi (Bodler) in ifadesiyle, devlere mahsus kanatlardan mahrumdu ve toprağa, damlara çok yakın mesafeden uçmaya mahkûmdu.

O, bütün kuvvetini imanından aldı; ve birbirine dayalı iki kalas gibi, imanını şiiriyle taşıırken, şiirini imanı sayesinde ayakta tutabildi. Ya onun iman cephesi! Bütün köşeleriyle iman ve İslâm savaşı cephesi!.. Bu köşeler, hikmet, hakikat, ilim, ahlâk ve aksiyonculuk seviyesi noktalarında toplanır... Akif'in iman ve İslâm cephesini tayin etmek için ona bu köşelerden birer göz atmak gerekir.

Bu köşelerde Mehmed Âkif, yalnız sathî ilim ve ahlâkta kemâlidir.

Hikmet; din ve kâinat sırları, perde arkasının girift mânaları... Bu köşeye bağlı kıymete, sır idrâki diyelim...

Hakikat; girift mânalar yolundan ulaşılan ulvî kanunlar... Bu köşenin kıymeti de üstün irfan olsun...

Aksiyonculuk seciyesi; inanılan ve bağlanılan davanın fert ve cemiyetini yoğurma, şekillendirme cehdi... Bu da, hamleci ve teşkilâtçı enerji... İşte bu köşeler üstünde, yani sır idrâkinde, üstün irfanda ve hamleci, teşkilatçı enerjide Mehmed Âkif dâvanın muhtaç olduğu heybetli çapı belirtmiş olmak için kaygısızca itiraf edelim kuvvetli değildir.

Bu başlangıca göre, Mehmed Âkif'i methetmek yerine zemmettiğimiz sanılacak... Zira bizde kanun: Ya, medh, ya zem... Her işte ya falan, bir de karşısındaki, filân... Üçüncüsü yok... Hakikatin ve her türlü arayıcılığın yolu kesik.. Bizse yalnız hakikat isteklisi olduğumuz ve sahici idealist gençliği ona istekli bildiğimiz için, gerçeğe, iki kaşı arasından bakmakta tereddüt göstermiyoruz.

Hususiyle, tam 125 yıldır, nur yuvası iman çehresine, hafif hafif yan bakmalardan ve

sinsi sinsi dudak bükmelerden başlayarak, nihayet tırmık tırmık hakaret nazarlarına ve kürek kürek çamur atmalara kadar varan küfür saldırışları önünde mukaddes davanın muhtaç olduğu çapı, hatır ve gönül dinlemeksizin sıhhatle tesbit etmek, birinci kurtuluş şartı diye karşımıza çıkarken... Bu şarta yüzbin Necip Fazıl'la beraber bir Mehmed Âkif de kurban olsun ki, kadromuz ve kurtuluşumuz liyâkat ölçüsüne kavuşsun...

Şimdi:

İş bu noktaya geldikten sonra, hem de bu noktanın titizlik şartı içinden birdenbire beklenmedik teşhisimizi koyabiliriz:

Bütün şartlarına rağmen Mehmed Âkif, düşürüle düşürüle trafik kazazedelerine kadar indirilen “şehit” sıfatı gibi her türlü işporta ucuzluğu üstünde, kelimenin olanca mânası ve hakkıyla muazzam bir kahramandır.

Kahramanlığı nereden geliyor öyleyse?...

Şu uzunca cümleye dikkat rica ediyorum:

Masonluk ve kozmopolitliğin, mikrop yuvalarını devlet ve cemiyet mafsallarına yerleştirdiği, ortalığı “Jön Türk” isimli pembe kışkı ve tek gözlüklü batı hayranı maymunların kapladığı, İslâm vecdi yerine başka bir heyecan tedariği içinde kabuk ve posa milliyetçiliğinin tezgâhlanmaya doğru gittiği, olanca gerilik suçunun İslâmiyetten bilinmeye başlandığı ve bütün bunların modalaştığı, kibarlaştığı, salonlaştığı, bankalaştığı, edebiyatlaştığı, politikalaştığı, mektepleştiği ilk devirde, ismine meşrutiyet dedikleri ve yalanı 56 yıldır süren o sahte hürriyet çığırında, ortalıkta âlim, mütefekkir, sanatkâr, hiç kimse boy gösteremezken, tek başına binbir yol ağzına çıkıp:

“Durun!... Hiç kimse yoksa ben varım! Sadece iman ve İslâm! Başka yol tanımıyorum.” diye haykırmış olmasından geliyor Akif'in kahramanlığı.

O kapıcı, sürükleyici, götürücü ve ancak muvazaalı imanlara, yani sözde mü'minlere imkân verici korkunç cereyanı; bugünün korkunç üstü korkunç tufanını doğuran o ilk cereyanı, içinde sürüklenmek şöyle dursun, tek başına göğüslemiş olmasından ve bu göğüslemeyi son nefesine kadar devam ettirmesinden geliyor Âkif'in kahramanlığı!..

O, dünyanın en büyük şehri, en yüksek fikircisi, en üstün irfan sahibi, hatta en derin velisi olabilirdi de bu son olduğunu olmayabilirdi. Halbuki, yalnız sağlam bir dış yüz bilgisiyle "Şeriat ilmi", bu bilgiye denk, sağlam bir müslüman ahlâkı içinde, aksiyonculuk seciyesindeki eksikliklerine rağmen, olacağını oldu; ve o sefil cereyanın başlarından biri olan "Edebiyat-ı Cedide" baş kuklasının:

"Yırtılır ey kitab-ı köhne yarın, medfen-i fikr olan sayfaların..."

Tekerlemesine: "Birkaç pulu tercihinden, protestanlara zangoçluk eden şair." diye karşılık vermeyi bildi.

Bundan 56 yıl evvel "Sırât-ı Müstakim" ile başlayan, hatta bir aralık Ağaoğlu Ahmed ve Yusuf Akçura gibi, ilk adımda İslâmcılık ve Türkçülükten hangi kapıya bağlanacaklarını bilmez bazı Azerbaycan aydınlarını da halkasına alan müessir dairesi, bir müddet sonra "Sebîlürreşâd" dergisiyle devam etti. Ve etrafındaki "statik" kalemlere rağmen daima "dinamik" kaldı. Fakat yepyeni bir nesil ve ocak kuramadı. Bir dünya ve Türkiye muhasebesi getiremedi. Ziya Gökalp'ı kalemler huzurunda münakaşa ve münazaraya davet etti ama, "agora"da, cemiyet meydanında yenecek ve zamaneyi allak bullak edecek bir ses tonuna ulaşamadı. Yalnız, baştanbaşa sahte ve perişan bir gidişin ortasında,

bağlı olduğu ulvî hakikatin sadık koruyucusu sıfatıyla ters istikameti tuttu ve öylece kaldı. Daha doğrusu, istikamet hissini bulandıran binlerce ters arasında biricik düz...

Her an biraz daha girdaplaşan ve tersine akmaya başlayan nehirde, bir kaya parçası önünde tutunmak sevdasında bir takım ellerin kendisine doğru uzandığı, birçoklarının da alnını karışlayarak geçtiği tek ve yalnız adam. Bu adamın o nehri, durdurması veya durduracak nesillere dâvanın plânını vermesi için eğer lazımsa, şairlikte Lebit, Züheyr, Hassan, Hafız, Sadi'yi

andırır bu nefese, hikmet ve hakikat sahipliğinde Gazali, Muhiddin-i Arabi, İmam-ı Rabbani'den pay almış bir tefekküre, aksiyonculukta da bir zamanlar kayıt olmak gafletini gösterdiği İttihat ve Terakki'den herhangi bir komitacının gözü karalığına malik olması lâzımdı ve o bütün bunlardan uzaktı.

Nitekim ilk sahte ve perişan gidişin tepetaklak ettiği imparatorluk devrinden sonra, Âkif, Millî Kurtuluş hareketini bütün gönlüyle benimsedi.

Anadolu'ya geçti. Mecmuasını oralara taşıdı ve İstiklâl Marşıyla, Türk'ün varolma hamlesindeki mânâyı ebedileştirmek istedi. Marşı resmen kabul olundu fakat ne garip tezattır ki asıl mânâ, marşın söylenmeyen mısralarında kaldı. Ortaya çıkan yeni mânâ ise, Akif'in Mısır'a çekilmesine, orada uzun bir müddet bir prensin himayesi altında kalmasına ve İstanbul'a yalnız ölmek için gelmesine sebep oldu.

Ona "Kur'an'ı tercüme et" diye verilen emre mukabil "Kur'an tercüme edilemez" şeklinde son teklifi red ve mukavelesini feshetmesi, aldığı avansı geri göndermesi, sonra da eldeki bazı meâller bir gün resmî ve cebrî ibadete vesile olur korkusuyla onları yakması, imanındaki büyüklük ve hüsrânındaki acılığı en hazin levhasıdır.

Bir şairin:

"Vatan cüda değilim, fakat fırakıyla mühacirâne gezer ağlarım öz diyarımda."

Diye anlattığı Türk illeri....

Âkif onu:

"Bu diyarın hani sahipleri dersin, cinler, Hani sahipleri der, karşığı dağdan bu sefer."

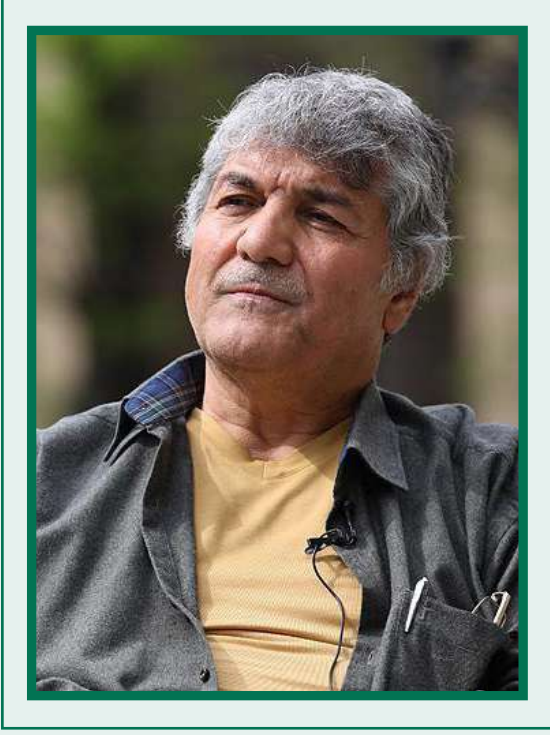
diye çerçeveledi ve aynı sahipsizlik içinde öldü ve gözleri açık gitti. Bu gözler, dâvasını tamamlanmış görmeden kapanamaz.

Âkif'i anma gününde onu, şiiri, fikri ve her cephesiyle, uzun, etraflı, "Akademik" bir tahlil ve terkibe tabi tutmadığımız, sadece birkaç dakikalık hitabe, üç beş satırlık hülâsa şivesiyle kıymet hükmünü bağlamaya çalıştığımız için misâllerden kaçınıp, son görüşümüzü şöyle mühürlüyoruz:

Bütün bu ana meseleleri, temel ölçüleri, şahsı ve eseriyle ortaya atan, meydana çıkaran Âkif, onlarda ister kuvvetli, ister hafif olsun büyük dâva ve mücadelenin ilk, tamamıyla ilk selim akıl ve hüsnü temsil ettiği için, örnek şahsiyet mevkiindedir; ve yarının bu dâvada zuhurunu beklediğimiz büyük adamı ve elmas nesli, öndeki bu ilk örnek haysiyetini daima azizleştirecektir.

Dâva Mehmed Âkif'i anma vesilesiyle, yarın arkasından muhteşem bir tuluğ; birdenbire bir tepecik üzerinde peydahlanacak şanlı süvari gibi, o büyük adamı ve ardındaki ovalar dolusu yeni gençliği gözlemekten ibarettir.

Ne zaman?... **"Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın..."**

YERLİ SİNEMA İÇİN; RUHU YAKALAMAK MESUT UÇAKAN

MÜLAKAT:
HÜSEYİN ÖZTÜRK,
FEVZİ ÖZTÜRK,
ABDULLAH SERENLİ

Sinema ile nasıl tanıştınız, sizi bu alana iten etkenler nelerdi?

Yönetmenliğe ve Senaryoya Heves Duydum

Ülkemiz olağanüstü bir süreçten geçiyor. Sözlerime başlamadan önce depremde vefat edenlere Rabbimden rahmet, yaralı olanlara şifa, geride kalanlara sabır ve metanet diliyorum.

Çocukluğum Kırıkkale’de geçti. Yani 1965’li yıllar. İmam Hatip Okulu’nda okuduğum dönemler. Kırıkkale, Orta Anadolu’nun bağıri yanık ilçelerinden biriydi o zamanlar. Arada bir turne yapan resmi ve sivil tiyatrolar gelirdi ama daha çok kentin burjuva kesimlerinin ilgisini çekermi. Fakir semtlerin en büyük eğlencesi sinemaydı. Kışın kapalı, yazın açık hava sinemaları tıklım tıklım dolu olurdu her zaman. Haliyle bizim de ana gündemimizde yer alırdı. O hafta hangi filmler vizyona girmiş, hangi filmler gelecek, oyuncularını kim vs.

Samimi olduğumuz arkadaşlarla kol kola girerek sinemaları dolaşmaktı en büyük zevkimiz. Bilet parasını bulamadığımız zamanlar filmin yarısından sonra içeri girebilmek için görevlilere yalvarırdık. Özellikle yazın sinema salonlarının yan taraflarında yer alan bahçelerde duvarlara tırmanır, beyaz perdenin üst kısmını yarım yamalak da olsa seyretmeye doyamazdık. Bu heyecanların, romantik, duygusal, idealist bir Türk gencinin hayallerini süslememesi; oyunculuk yönetmenlik, senaristlik gibi hevesler oluşturmaması mümkün değildi.

Ben daha çok yönetmenliğe ve senaryoya heves duydum. Sanıyorum içine girdiğim fikir ve estetik sancılar, bu sancıları toplumla paylaşma heyecanım daha çok baskın çıktı. Henüz o dönemlerdeyken senaryo yazdık, şiir yazdık, roman yazdık, araştırma kitabı hazırladık. Arşiv hassasiyetimiz olmadığı için hepsini kaybettik. Ama bütün derdimiz eser olmak kadar eser verebilmektir. İyi bir sanat

adamı olmaktı. Bunun için yüksek tahsili bahane ederek İstanbul'a geldik. İktisadi Ticaret Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu kazandık. Aslında okul benim için ikinci plandaydı. Hedefim büyük bir şair, yazar, kim bilir belki de yönetmen olmaktı. Kimseyi tanımadan elime sıkıştırılan üç otuz parayla İstanbul'da ayakta kalmaya çalıştık ama kolay değildi. Çeşitli isimlere gününbirlik girip çıktım.

MTTB Afişiyle Çarpıldım...!

Bir Pazar günü elimde tepsi, fındıklı fıstıklı helvaları satmaya çalışırken, o günün en güçlü üniversite gençlik kuruluşu olan Milli Türk Talebe Birliği'nin giriş kapısı üzerinde bir afiş gördüm ve çarpıldım. İri yazılarla daha o dönemlerde "Sinemacı mı olmak istiyorsunuz? Yönetmen mi olmak istiyorsunuz? Senarist mi olmak istiyorsunuz? Buyrun görüşelim!" diyen bir deli afiş. İçeri nasıl daldığımı, ilgili arkadaşları nasıl bulduğumu, o anki heyecanımı anlatamam Arkadaşlıkları bir ömür boyu sürecek dostlarımla karşılaştım. Onlarla aynı dava üzerinde, aynı heyecanı paylaştığımız bu birliktelik, beraberinde benim için sinema yazarlığı, reji asistanlığı, senaryo ve yönetmenlik getirdi. İlk filmimizi topumuz birlikte çektik: "Gençlik Köprüsü" adıyla... O yılları yaşayanlar iyi hatırlarlar: Ardından, "Lanet/İlenç" filmiyle başlayan benim yönetmenlik serüvenim başladı. Ve aradan geçen 50 yıla yakın bir zaman dilimi... Düşse kalka ilerlediğim ama Rabbimin lütfuyla hiçbir zaman istikâmetimi ve duruşumu değiştirmedığım, bunun için büyük faturalar ödediğim nice yaşanmışlıklar... Geriye dönüp baktığım zaman çok değil ama az da olsa, düşük bütçelerle de olsa, toplumun büyük kesimini, özellikle inanç hassasiyeti çeken çevreleri hamur gibi yoğurmuş şekillendirmiş ve hala büyük bir coşkuyla seyredilen, bana büyük dualar kazandıran iki elin parmaklarını geçmeyen film ve onun yarısı kadar bir dizi macerası ... Hepimizin bildiği bu eserleri görünce hamdden aciz kalıyorum.

Siyasi ve ticari ikballerimiz olmadı ama bunların hepsi büyük servet benim için. Rabbim rahmet nazarına vesile kılsın inşallah.

Sizi etkileyen sinemacı yönetmenler kimler oldu?

Hem Yerli Hem Yabancı Yönetmenlerden Etkilendik

O dönemler yoksulluk dönemleriydi. Yetiştirebileceğimiz doğru dürüst bir okul yoktu. Okulda göstermelik bir sinema dersi gördük ama çok yetersizdi. Bir elin parmakları kadar da sinema üzerinde tercüme kitap, o kadar... Kaynaklar çok yetersizdi. Teorik planda yetişemedik. Pratikte olgunlaşacak kadar asistanlık deneyimiz de olmadı. 3 filmde asistanlık yaptım o kadar. Rahmetli Yücel Çakmaklı'nın asistanlık süreci 52 film sürmüştü. Haliyle böyle bir ortamda belli bir yönetmenden bilinçli şekilde bir üslup arayışımız olmadı. Ama elbette hem yerli hem yabancı sinemada bizi etkileyen yönetmenler söz konusu oldu. İlk aklıma gelenler Ingmar Bergman, Ken Russel, Luis Bunuel, Tarkovsky, Metin Erksan. Halit Refiğ, Atıf Yılmaz, Ömer Kavur vb.

Sinema alanında aldığınız ödüller var mı?

Cumhurbaşkanlığı Sinema Büyük Ödülü

Asıl ödülleri galalarda, özel gösterilerde halktan aldığım tonlarca alkış ve plaketter. Tabii bu arada çeşitli resmi ve sivil kuruluşlardan yönetmen, yapımcı, bilhassa onur ödülü türünde çok sayıda ödül söz edebilirim. Şimdi onları burada saymanın gereği var mı bilmiyorum. İsteyen Google'dan bakabilir. Hassaten 2019'da devlet ve millet ödülü hüviyetindeki Cumhurbaşkanlığı Sinema Büyük Ödülü'nde söz etmek yeterli sanırım.

Sinema yaparken neyi amaçladınız, hangi eksikliği göstermek istediniz?

Topluma Yararlı Sanata Katkı

Bir sinema adamının iki amacı olabilir: Fikir olarak topluma yararlı olmak, estetik olarak sinema sanatına katkıda bulunmak. Fikir planında bizim derdimiz, bu toplumu var eden değerleri anlatabilmektir. Bu değerleri çarpıtan bir sistemin içindeydik. Bu anlamda bir başkaldırı sinemasıydı bizimki. Bu mücadelemiz çok daha değişik cümlelerle de anlatılabilir. Ama nedir bu değerler diye sorarsanız ben tek kelime söylerim: İslâm! Bunun sinemaya yansımasıydı bütün çabamız. Bunun için değişik deyişler kullanıldı: Milli Sinema, Beyaz Sinema, İrfani Sinema, Yerli Sinema sair... Ama bunlar bu kadar önemli gelmiyor bana. Bu deyişler zamanla değişebilir. Aslolan o ruhu yakalayabilmek... Estetik planındaki derdimiz ise kendi meşrebimize, kendi dilimize göre şiirsel bir sinema yakalamaktır. Bunu da kimi yerde başardık, kimi yerde başaramadık ama ısrarlı duruşumuzla çok şey başardığımızı düşünüyorum. Mesele fikren ve zikren mükemmele doğru yürümek. Yürüyüşümüz sürüyor hamdolsun.

Yapmak istediğiniz milli ya da yerli sinemanın geleceği nasıl?

Sektör Küresel Sermayenin Tasallutu Altında

Biz siyasal arka planı olan konulara fazla yaslandık. Çünkü bunlara ihtiyaç çok büyüktü. Ama hayatın başka acıları da var. Oralara dokunduk ama az dokunduk. Bunu şimdi genç sinemacılar yapıyor. Onlar sanatta siyasete daha uzak duruyorlar. Profesyonel sektörde yeterli değiller ama inşallah sayıları giderek çoğalacak ve eminim sektöre hâkim konuma gelecekler. Sektör ne yazık ki hala küresel çapta sermayenin, çarpık batı yaşam biçiminin tasallutu altında. Bunu kırmak o kadar kolay değil. Bu önce bir devlet meselesi çünkü.

Necip Fazıl veya Sezai Karakoç filmleri çekmeyi düşünüyor musunuz?

Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in hayatını dizi yapmak için çalıştık. Oğlu Mehmet Kısakürek'le ile kendi evinde defalarca toplantıla-

rımız oldu. Bütün hayat öyküsünü, ülkenin siyasal ve sosyal backround'u ile yıl yıl çıkarttık. Senaryonun ilk bölümünü yazdık. Fakat Mehmet Bey'le anlaşılamadık. Beklentilerimiz, bakışlarımız örtüşmedi. Biz de bırakmak zorunda kaldık. Aynı sıkıntıyı Üstadın "Para" piyesini TRT'ye çekme teşebbüsünde de yaşadık. Daha sonra "Sevda Kuşun Kanadı"nda dizisinde, artık kendisini devreye sokmadan, Üstadın hayatından sahneler canlandırdığımızda, aramızdaki ipler tamamen koptu. Bizi mahkemeye verdi. Ama kaybetti. Bu yaşamışlıklarla ilgili söyleyeceğim çok şey var. Lakin kamuoyu önünde yorum yapmayı doğru bulmuyorum. Ve bu yüzden hep sustum. Allah hayrını versin. Mesele bu eserleri sadece benim çekmem değil. Bize acı veren Üstadın hayatının ve eserlerinin film ve dizilere dönüşmemesi... Artık benden geçti, sinema alanında Üstat ile ilgili bir şeyler yapmayı yeni sinemacılar düşünmeli.

İnsanlar sizin yaptığınız filmleri neden izlemeliler?

Cesur Bir Sinemacı

Sorunuz, Rahmetli Halit Refiğ'in bir konuşmasını getirdi aklıma. Sinemanın bu dev ismi, 2009'da 35. sanat yılımıza saygı çerçevesinde düzenlenen gecede sahneye çıktı ve dedi ki "Burada bulunan herkese soruyorum. Yücel ağabey (Çakmaklı) sana da soruyorum, bütün gazeteci arkadaşlara soruyorum, cevabı bildiğim halde soruyorum, dünya sinemasında Mesut Uçakan kadar cesur başka bir sinemacı var mı?" Sanırım bu bile Uçakan'ın filmlerini seyretmeyi değer kılar.

Yeni film veya dizi çalışmanız var mı?

Evet. Bir dizi ve bir film projemiz var ama henüz senaryo yazım safhasında. TV ve dijital platform kanallarıyla proje üzerinde ön görüşmeler yapıldı. İlişkilerimiz sağlıklı yürürse çekmek nasip olur inşallah.

Tekrar çekirim veya şöyle olsa daha iyi olurdu dediğiniz bir çalışmanız var mı?

Evet, birkaç filmim hariç kalan hepsi için bunu diyorum. Ama bu yönde henüz bir çalışmam yok.

Sinema Etkisi

Bir filmin başarısı nasıl ölçülür?

Ahlaklı ve Estetik olarak Başarılı

Bu sorunun cevabı neyi ölçü olarak alıyorsa-nız ona göre değişir. Gişeyi ya da reytingi ölçü alıyorsanız farklı; estetik ve teknik kaliteyi ölçü alıyorsanız farklı, salt bir fikri esas alıyorsanız farklı. Bu yüzden iyi film tarifi herkese göre değişir. Ama bana göre iyi olanı soruyorsanız, ahlaklı ve estetik olarak başarılı olan filmlerdir benim için. Ahlâktan da tek şey anlarım ben: Allah'a Azze ve Celle yakınlaştıracı olmak.

Milli sinema nedir?

Allah'a Götüren Sinema

Rahmetli Yücel Çakmaklı "Milli değerlerimizin milli bakış açısıyla anlatılması " gibi muğlak bir tarifi vardı Milli Sinema için. Benim taririmse kesin ve net: Her ele aldığı konuda Allah'a götürücü olan sinema. Yani İslâmî bir hassasiyetle çekilen sinema.

Sinema bir propaganda, manipülasyon aracı olarak kullanılıyor mu?

Bu tür sorular geride kaldı artık. Propaganda ve manipülasyon için sinema azgın şekilde kullanılıyor. Direkt ya da indirekt. Bu konuda söylenecek çok söz var. Sadece şu kadarını söyleyeyim. Hollywood, hala biz bunları konuşurken ABD'nin askeri, ekonomik ve siyasi gücünün yanında dördüncü ve daha büyük güç olarak dünya insanının beynini şekillendirmesini sürdürüyor.

Müslümanlar için sinemanın önemi ve ilgisi nedir?

Müslümanlar Hala Çok Uzaklar

Müslümanlar mı? Onlar bu konulara hala çarpık ve ilgisiz bir bakış içeresindeler. Ciddi yatırımlar düşünmekten çok uzaklar. Özellikle siyasette ve ticaretteki güç odakları için bu sözüm. Çok şeye para buluyoruz ama sinemaya bulamıyoruz. Sinema dediğimizde pel pel bakıyoruz. Oysa neslimiz en çok kurşunu buradan yiyor.

Sinemada düşünce olarak seviyemiz nerededir?

Gösterilen filmlere ve özellikle sektöre hakim olan dizilerin büyük çoğunluğuna bakacak olursak hala etek altı seviyesinden üst seviyelere çıkabilmiş değil. İşin özeti bu.

Sinema nereye gidiyor, Türk ve Dünya sinemasının durumu nasıl?

Türk Sineması Dünya Sinemasının Etkisi Altında

Bunları cevapları uzun sorular. Türk Sineması hakkında kısaca şu söylenebilir: Az da olsa iyi olanları var. Çoğunlukta ise bizim inanç hassasiyetimizle örtüşmeyen bir alanda at koş-turuyor. En çok da dünya sinemasının etkisi altında. Dünya sineması ise şimdi de bütün dünyaya lgbt'yi tanıtan yeni bir şeytanlık peşinde. Bunu da özellikle filmler ve diziler üzerinden yapıyor.

KENDİNDE MİLLET - KENDİSİ İÇİN MİLLET

“SANAT MANEVİ OLMA YOLUDUR.”
PIET MONDRIAN

MUSTAFA YILMAZ

Piet Mondrian; 1872-1914 arası yaşamış ve bugünün endüstriyel üretim-tasarımlarında tesirini gördüğümüz, modern sanat sahasında ehemmiyeti büyük bir sanatçıdır. Resim öğretmeni olan babası ve amcasının desteğiyle küçük yaşlardan itibaren sanatla ve birbirinden farklı akımlarla ciddi şekilde meşgul olmuş ve De Stijl (the stile) adlı ekolünün kuruculuğunu yapmıştır.

De Stijl akımının diğer öne çıkan isimleri ise Schröder Evi'yle bilinen Mimar Gerrit Rietwell, Christian Emil, Marrie Küpper ve Mimar Jacobus Johannes Pieter Oud'dur.

Mondrian, De Stijl ekolünde; kırmızı, sarı ve maviyle temsil edilen konuların yatay ve

dikey çizgilerle saflaştırılmasını esas almıştır. Nesnenin, özne tarafından görüldüğü kadar olabileceğini savunan Mondrian; matematik ve mükemmeliyet tutkusuna aykırı bulduğu eğik çizgileri resim sanatının dışına itmiş; dişilliği yatay, erilliği dikey çizgilerle resmetmiştir.

Mondrian, 'Güzel'in karşısında duyulan güçlü duyguların, nesnenin görüldüğü yerde geri plana düşmemesi için, figürasyonları-nesneyi resimden kaldırmış, eğri veya çapraz çizgileri ve tüm figürleri tuvalin dışında bırakarak, figüratif sanattan basiti görünümü içinde klasik sanat görüşüne meydan okuyan orijinal bir üslup ve sadelik üretmiş ve bu performansında Doğu Felsefelerinden etkilenmiştir.

Mondrian'ın De Stijl ekolünde; özneye görmenin en rafine halini temin etmek için, klasik resmetmelerin tamamının terk edildiği, renkten renge atlayan saf çizgiler arasındaki seyahatler esas alınmıştır.

Mondrian, Almanya'da Nasyonal Sosyalistlerin etkinliğinin artmasını müteakip gördüğü baskılardan dolayı Newyork'a taşınmış ve ABD'de Yeni-Plastisizm adıyla anılacak olan sanatını sürdürmüştür. Mondrian'ın modern sanatta açtığı saha, ilerleyen devrelerde Picasso'ya, konstruktif ve dekonstruktif mimariye zemin olmuştur.

Herbert Read'in "tüm zamanların en ruhsal üslubu" olarak ifade ettiği Gotik üslup; Tanrı'ya yükselme ve insana ne kadar zavallı ve aciz bir varlık olduğu algısını ifade eder. Ezici yüksekliği, dikey yönelimi, mimari üslubu ve süslemeleriyle taşı yok edici bir işçilik ve yer çekimine meydan okuma ifadesine sahiptir. Roma'yı yıkan Got kavimlerinden adını alan Gotik mimariye sahip ilk eser, Fransız mimar Abbot Suger'in Doğu'da gördüğü eserlerden hareketle M. 1122'de inşa ettiği St. Denis Bazilikası'dır. Gotik mimariyle, Haçlı Seferlerinin başarısızlığı sonucunda inancı sarsılan ve Kilise tesirinden çıkmaya başlayan halkı tekrar otorite altına almak hedeflenmiştir.

Rönesans ile beraber Gotik üslubun yerini Barok mimari almıştır. Barok devirde Rokoko ve Ampir gibi üslup denemeleri de geliştirilmiştir. Osmanlı dünyasında çeşitli eserlerde bu üsluplar görülmüştür. Rönesans Barok üsluplardan sonra, Avrupa sanatlarını 20. yy modern sanatına taşıyan Kübizm, De Stijl, Ekspresyonizm gibi sanat hareketleri ortaya çıkmıştır.

Barok devir esnasında Gotik mimariye dönüşkarşı Rönesans girişimleri olmuş, bu girişimler yaygınlık kazanmasa da Avrupa'da ilk olarak Fransa'da Neo-Gothic ve kısmen İngiltere'de 19. yy boyunca etkili olması dolayısıyla Victorian

Gothic adlarıyla anılmıştır. Neo-Gothic anlayışta; makineleşmiş endüstri toplumunun ilk girişimlerine karşı bir duruşla, Tanrı'ya hizmet eden zanaat erbabının el işçiliği önemsenmiş, Romantizm akımıyla müşterek esaslar benimsenmiştir. Endüstri devriminin etkisini gösteren ve Romantizme tepki olan Realizm ve Empresyonizm devri yaşanmıştır. Post Empresyonizm ile birlikte Van Gogh'un eserlerinde soyutlamaların işaretleri görülmektedir.

1890'larda Almanya'da ekonomik çöküntü ve politik istikrarsızlığa, yerleşik otoriteye tepki olarak Ekspresyonizm akımı ortaya çıkmıştır. Pozitivizm, Empresyonizm ve Naturalizm karşıtı çevreler tarafından benimsenmiştir. Duygular ve iç dünyayı esas alarak ve doğanın olduğu gibi tasvirine karşı çıkmışlardır. Herman Hessler gibi öne çıkan mimarlar, işlevsellikle formu birleştirecek şekilde yeni malzemeler ve farklı formlar kullanmışlardır. Dış yüzeyleri küçük parçalara ayırma, sarkıt-dikit kullanımı ve ışık oyunları kullanmışlardır. V. Kandinsky, Erich Mendelson olmak üzere, Walter Gropius (ilk döneminde), Bruno Taut (Cumhuriyet dönemi Ankara mimarlarından) gibi önemli sanatçılar tarafından temsil edilmiştir. Nasyonal Sosyalistlerin iktidarıyla geri çekilen akım, I. Dünya Harbi sonrasında popüler bir şekilde tekrar ortaya çıkmıştır. Biçimsel önyargı gütmeyen özgün üsluplara sahip, yapı iskeletini görünür kılan cam ve çelik gibi popüler malzemeler kullanılmıştır. Rasyonel, katı, geometrik mimarinin zıddına; ifade, hareketlilik ve değişkenliği esas alan irrasyonel, özgün, atılgan, dinamik ve ikonik eserler ortaya koyulmuştur.

Mondrian; Kandinsky, Picasso ve Paul Klee gibi sanatçıların aksine bir şekilde soyut sanatın düz çizgiler ve saf renklerle temsilini savunmuşlardır.

Empresyonizme tepki olarak doğan Kübizm'de, maddenin olduğu gibi gösterilmesinin

ötesine gidilmiş, sanat eserine iç dünya-düşünce'nin katıldığı yeni bir bütünlüğün sunulması hedeflenmiştir. Bumaksatla, nesne yüzeylerinin ardındaki anlamın farklılıklarla sunulacağı geometrik şekillerle temsil yöntemleri geliştirilmiş; Kübist sanatçıların ifadeyiyle taklit değil tasarım icra edilmiş, nesne ve figürün tuval dışı kalacağı bir evrene gidiş devam etmiştir. Mimari boşluk anlayışıyla Picasso'dan da öncelikli bir kübizm kurucusu sayılan Frank Lloyd Wright, P. Picasso, Walter Gropius ve Le Corbusier önemli sanatçı, düşünür ve mimarlar birkaçı olmuşlardır.

Geometrik şema ve küplerin görünürlüğünden adını alan Kübizm, Pablo Picasso ve Georges Braque öncülüğünde şöhret bulmuştur. Nesnelerin analizi, soyutlama, yeniden birleştirme ve genişletilmiş bağlamlara sahip formlara ulaşma gayreti güdülmüştür. Geçmişe göndermelerin yapılmadığı Kübist anlayışta; "Değişen Dünyaya Doğru Derin Bir Yeniden Yönelim" hedeflenmiştir. Basit geometrik şekillerin yardımıyla formun üç boyutunun da çözümlenerek yeniden oluşturulması sonucunda; klasik, perspektif yanılmalılar olarak okunamayacak yeni-farklı dizaynların zemini ortaya çıkmıştır.

Le Corbusier ve Amédée Ozenfant; Voltaire'e ait olan "Gerileyiş; işin kolayına kaçmanın, iyi yapma hususunda tembelliğin, güzele ilgisizliğin ve acayip zevklerin bir ürünü olarak ortaya çıkar" tespiti başa koyarak yazdıkları kitapçıkta; Kübist anlayış içinden bir eleştiri yaparak, temiz ve net biçimler elde etmeyi hedeflemişlerdir. Sanat eserinin; rastlantısal, seri dışı, izlenimci, tepkici, kişisel, dinamik ve pitoresk olmamasını; evrensel, genelleşmiş, stabil, statik ve değişmez bir ifadesinin olmasını

teklif etmişlerdir. Pürizm'e göre 'yalınlık'; saflık ve arındırmadır. Yoksunluk değildir. Bu kapsamda Pürizm'in formları kişisel değil anonim, evrensel, genel geçer ve rasyonel formlar olup bu formlarla yapılacak eserler de evrensel olacaktır. Pürizm'de formlar, birincil ve ikinci formlar olarak ikiye ayırarak ve Küp gibi çeşitli formlarla birincil ve esas kabul etmişlerdir.

Le Corbusier'de 'güzellik' Antikiteye uzanır. 1911'de İstanbul'u ziyaret eden ve camilerin analizini çıkaran Le Corbusier, Pürizmin ilkelerini Osmanlı mimarisinde bulduğunu belirtmiştir.

Pürizm; Sümer, Antik Mısır ve Yunan'dan gelen ve Rönesans'ta tekrar ortaya çıkan 'Klasik' anlayışı yeni bir anlayışla, yeniden gündeme almıştır.

De Stilj, Fütürizm, Subromantizm, Artsand Crafts, Dadaizm, Konstruktivizm, Art Deco akımları; Kübizm ile açılan yolda gelişen yeni eleştiri üslupları olmuştur. Bütün bu modern sanat girişimlerinde geometrik formlar, basitleştirme, mekanizasyon ve modern hayatla ilintilendirilme gibi ortak yönler mevcuttur.

Piet Mondrian ve Paul Klee arasında salınan kısa bir Batı sanatı değerlendirmesini nihayete erdirirken, P. Klee'ye hususi bir yer açmak gerektiğini savunmuştur.

1879-1940 yılları arasında yaşayan İsviçreli ressam Paul Klee, müzisyen bir ailenin sanat ortamına doğdu, müzik ve resim eğitimi aldı. Paul Klee; Cezanne'nin Emprosyenizm'den Kübizme uzanan Modern Batı sanat serüveninde; Mondrian, Kandinsky ve Picasso'yla birlikte; Modern Sanat'ın arayışlarında, Klasik Sanat temsil ve formlarının neden terk edildiğini anlamaya yardımcı olacak isimlerden biri olmuştur.

Ayrıca; Paul Klee'nin Walter Benjamin tarafından satın alınan "Tarih Meleği" (Angelus Novus) tablosunun serüveni dikkate şayandır. W. Benjamin satın aldığı bu tabloyu ölene dek, neredeyse sokakta yürürken dahi yanında taşımış, tabloyla hususi bir bağ kurmuştur.

Walter Benjamin'in yakın arkadaşı ve Adorno'yla birlikte Benjamin'i şerh eden Kabalist, siyonist, mistik bir profesör ve aynı zamanda Sabatay Sevi'nin ilk biyografisinin yazarı olan Gershom Scholem; "Tarih Meleği" tablosuna dair çeşitli değerlendirmeler yapmıştır.

W. Benjamin, Tarih Felsefesi Üzerine Tezler kitabının 9. fragmanının başına, Gershom Scholem'in kendisine doğum günü hediyesi olarak yazdığı şiiri koymuştur:

“

Kaçmak isterken İspanya sınırında trajik bir şekilde ölen W. Benjamin, fragmanlarında “Eve dön! Her şey affedildi!” derken; yakın arkadaşı Adorno başka bir yerde farklı bir tavırla “Kendi evimizi ev olarak görmemek, orada kendimizi ‘evimizde’ hissetmemek, ahlakın bir parçasıdır” demiştir.

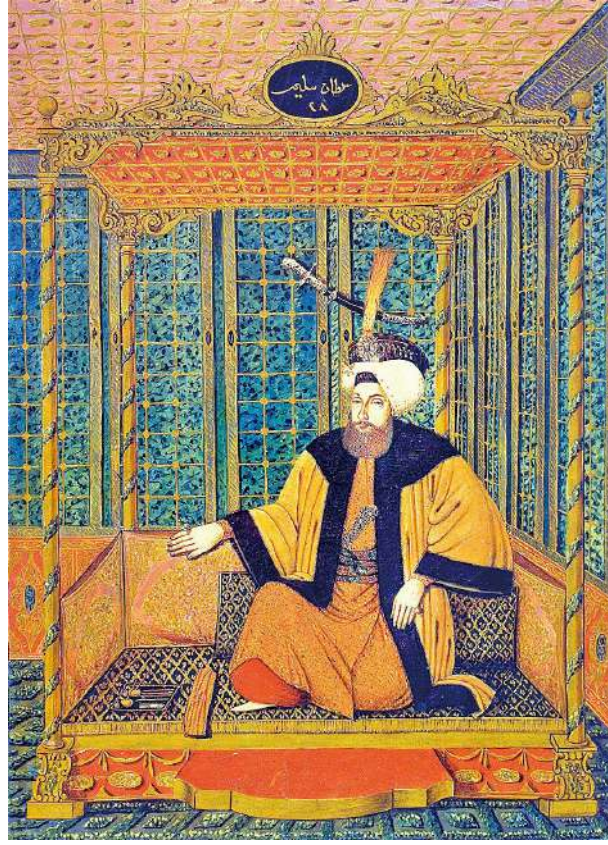
”

“hazırım kanat çırpmaya
“dönsem”, derim, “dönsem geriye”
bir an daha kalırsam burada
korkarım hiç dönemem diye.”

Kaçmak isterken İspanya sınırında trajik bir şekilde ölen, W. Benjamin fragmanlarında “Eve dön! Her şey affedildi!” derken; yakın arkadaşı Adorno başka bir yerde farklı bir tavırla “Kendi evimizi ev olarak görmemek, orada kendimizi ‘evimizde’ hissetmemek, ahlakın bir parçasıdır” demiştir.

Bunların yanında Walter Benjamin, Clausewitz'in devamı olarak ifade edebileceğimiz Carl Schmitt'le mektuplaşmaları ve karşılıklı alıntılarıyla da dikkat çekmektedir.

Avrupa, Haçlı Seferlerinde yenilgiye uğradıktan sonra halkları nezdinde dağılan otoritesini yeniden tesis edebilmek için Gotik üslubu geliştirerek, halkının algılarını bozmaya ve halkını korkutmaya mecbur kalmıştır. Avrupa'yı ve Kilise'yi o günlerden itibaren her an biraz daha baskı altına alan Türk düzeni dolayısıyla Avrupa'da her defasında yeni arayışlar sürdürülmüştür. Yukarıda sunduğu-

muz sanat ve mimarlık tarihine dair kısa özetle bahsi geçen her bir akım veya isim; bir şekilde Türk Tarihi'ni doğrudan alakadar eden boyutlara sahiptir.

Mark Rothko'nun adıyla anılan RothkoŞapeli veya Jackson Pollock veya Hayvan Çiftliği romanı veya Batı'da göreceğimiz dikkat çekici herhangi bir başka isim, fikir veya eser; Türk Milletinin dünü, bugünü ve yarınıyla doğrudan bir alakaya sahiptir.

Türkiye'de modernleşme çabaları, III. Selim Han devrinde başlamış ve Sultan'ın talebi üzerine hazırlanan layihalarda da çözüm olarak Batılılaşma tavsiyeleri sunulmuştur.

250 yıldır devam eden arayışlar bahsinde daima benzer tekliflerle karşılaşmıştır. Halbuki; Carl Schmitt'in dikkat çektiği "Kendinde millet-Kendisi için millet" ayrımından istifade etmek mümkündür.

- Türk milletini var eden esasların sadece Müslümanlık esasları olduğunun;
-Türk toplumunun sosyal, iktisadi, askeri düzeninin âhilikle temin edildiğinin;
- Türk mahalle teşkilatlanmasının ve Türk evinin klasik veya modern sömürgeciliğin algıları bozan metotlarını tesirsiz kılacak niteliğinin dikkate alınması sonucunda;

Türk mimarisi ve Türk şiirinden oluşan Milli kimliğimizi idrak edeceğiz ve milletimizin açacağı yolun bütün dünyanın imreneceği bir selamet yolu olduğunu hep birlikte göreceğiz.

ALGI YÖNETİMİ VE DİN

PROF. DR.
MUSTAFA TEKİN*

“Kendi”liği ve eşya ile kuşatılmış olan insan, duyu organları ve akli aracılığıyla bunlara dair algılar üretmektedir. Bir süje olarak insanın nesnelerin “ne”liğine dair ürettiği bu algıların oluşumunda birçok faktör etkili görünmektedir. Saf (püre) şekilde gerçekleşmeyen bu algılamayı gerçeklikle gerilimli ya da sorunlu hale getiren noktada burasıdır. Bir başka deyişle, algıların gerçekliği arasında tam bir tekabüliyetin olduğu iddia edilemez. Dolayısıyla her seferinde algıların gerçeklikle defalarca kontrolü ve özneler arası mutabakatla belirli oranda gerçekliğe yaklaşacağı düşünülebilir. Bilgilerimizi sürekli kontrol etme zorunluluğu buradan kaynaklanmaktadır.

İnsanın bilgi elde etme araçlarından olan duyu organları ile akli nesneler dünyası ile

* İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi
A.B.D. Öğretim Üyesi

ilişkilerinde yazılmaktadır. Nitekim bir tren yolunda durarak ileri doğru bakan kişi en uçta rayları birbirine yaklaşmış olarak görmektedir. Yine su dolu bir bardağın içine atılan kaşığı kırılmış şekilde görmektedir. İnsan kimi zaman olmayan sesleri duymakta ve belirli eşığe ulaşamayan sesleri duyamamaktadır. Yine insan akli kendisi ve dünyayı kategorik olarak anlamlandırma konusunda yetersiz kalabilmektedir. İşte bu sebeple tek bir bilme tarzından bahsedilemeyeceği gibi duyu organlarına sonsuz güven de yanlış bir tavır olacaktır. Elbette bu insan yetilerini küçümsemek anlamına gelmez; fakat insana dair bir gerçekliği vurgulamak demeye gelmektedir.

İnsanın algıları söz konusu olduğunda bilmesi gereken en temel gerçek; algılar dolayısıyla sürekli yanılabilen bir varlık olduğudur. Bu sebeple gerek insanlara karşı davranışla-

rında gerekse “eşya” ile ilişkilerinde ihtiyatlı olmasıdır. Bazen son derece kesin olduğuna inanılan bir bilgi bir yanılsama neticesinde yanlış algılanmış olabilir. Hatta uzaktan ve kısa süreli gözlemlerle insan ve eşyaya dair mutlak yargılar üretmekten kaçınmak gerekmektedir. Bu açıdan algılarımızı ve bilgilerimizi sürekli kontrol etmek, denetlemek yanıştan kaçınmanın en önemli yolu görünmektedir.

Algı söz konusu olduğunda bugün dünyanın farklı bir mecraaya girdiğinin farkına varmak lazımdır. Postmodernizm ve küreselleşmenin ihtiva ettiği alt başlıkların bileşeninde inşa edilen bu dünya, farklı dolayımardan geçirilmiş bir görüntüler egemenliğine dayanmaktadır. Üstelik eskiden olduğu gibi basit el aletleri yardımıyla işleyen bu dünyanın insan üzerinde bir belirleyiciliği söz konusudur. Bunun da en temel araçları (medium) iletişim aygıtları olarak öne çıkmaktadır ki, dolayım-lama buradaki tekniklerle gerçekleşmektedir. Dolayısıyla daha öncesinde iki insan arasında yüzyüze ilişki, güven vb. üzerinden gerçekleşen iletişim ve hatta algı karşılaşmaları, şimdi görüntülerle sağlanmaktadır. Üstelik iletişim aygıtı elinizde olduğu sürece buna sürekli maruz kalınmaktadır.

Modern zamanlardan itibaren insanın bir dizi değişimler içerisinde kendisini bulduğunu görmekteyiz. Kopernik, Descartes, Kant gibi isimler üzerinden gelen düşünsel ve kozmolojik değişim, sanayileşme ile birlikte teknolojinin insan hayatında değişim yarattığı bilinmektedir. Bugün geline nokta da konumuzla bağlantılı iletişim teknolojisi, küreselleşme ve postmodernizm şeklinde üç anahtar kavramın birbiriyle iç içe gelerek yarattığı dünyayı tecrübe etmekteyiz. Küreselleşme kapitalizmin yeni geldiği aşamayı ifade etmek bakımından dünyanın küçülmesi ve mal mübadelesinin genişlemesini ifade etmektedir. Bu açıdan ulus aşırı şirketlerin öne çıktığını ve üretimin yeni teknolojilerle hızlandığını görmekteyiz. Bunun bir ucu “üretim” demekse diğer ucu da “tüketim” demektir. Dolayısıyla

“

İnsanın algıları söz konusu olduğunda bilinmesi gereken en temel gerçek; algılar dolayımıyla sürekli yanılabilen bir varlık olduğudur. Bu sebeple gerek insanlara karşı davranışlarında gerekse “eşya” ile ilişkilerinde ihtiyatlı olmasıdır. Bazen son derece kesin olduğuna inanılan bir bilgi bir yanılsama neticesinde yanlış algılanmış olabilir.

”

bugün global ölçekte bir tüketim kültürünün yaratılması bunun sonucudur.

Tüketimin üretim hızında gerçekleşebilmesi için iki şeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlardan ilki insanların tüketmeye ikna edilmesidir. İkna ise reklamlar başta olmak üzere iletişim teknolojilerini getirmektedir. İkincisi ise insanların borçlanmasıdır. Bugün dünya ölçeğinde borçlanma oranının arttığını ve bunun gide-rek ulusaşırı sermayeye itaati zorlayan bir mekanizmayı kuvvetlendirdiğini belirtmekle yetinelim. İnsanların tüketime ikna edilmesinde iki yöntem kabaca belirgindir. İlki toplum-ları “değer” dünyalarından soyutlamaktadır ki, bunu postmodern ideoloji “görelilik” kavramıyla yapmaktadır. Bir başka deyişle, her şeyin mübah olduğu bir dünya yaratılmaktadır. İkincisi de iletişim teknolojileri vasıtasıyla görüntüler ve ekran üzerinden propaganda ve çarpıtmalarla sağlanmaktadır. Meselâ; dizi ve filmlerle belirli hayat tarzları sunulur ve sonuçta insanın böyle yaşaması gerektiği mesajları akıtılır. Reklamlar ise ürünle ilgili propagandayı da aşan algı çarpıtmaları ile kendisine yer bulmaktadır. Ürünle ilgili olarak üretilen “sembolik anlam”lar (söz gelimi;

o ürünü aldığı zaman toplumda statülü bir insan olacağını düşünmesi) bu algı çarpıtmalarının önde gelenidir.

Burada Fransız sosyoloğu Jean Baudrillard'ın sıkı bir biçimde işlediği ekrandan yaratılan sahte gerçeklikler (simülasyon) devreye girmektedir. Görüntülerin egemen olduğu bir çağda, her insanın elindeki cep telefonu ve bunun ihtiva ettiği sosyal medya ve iletişim yeni sosyallikler kadar algı üretiminin de merkezi haline gelmiştir. Öyle ki kitleler hangi mecra (rotaya) yönlendirilmek isteniyorsa, üretilen “kalıp algı”lar piyasaya sunulmakta ve “gerçeklik” algılar içinde kaybolup gidebilmektedir. Bu sebeple günümüzün temel problemi, insanın hakikatle ve gerçeklikle sahil bir ilişki geliştirebilmesi etrafında tanımlanabilir. Troller vasıtasıyla kalabalık şekilde sunulan algılar kitleler nezdinde gerçekliği kaybetmede mahir görünmektedir. Şöyle bir anekdot anlatılır; Ortaçağ'da deli diye damgalanan bir kişi, karşısındaki insanlarla karşılıklı atışma yapmıştır. Bu kişi “ben” karşımdakilere “deli” dedim, onlar da bana “deli” dedi. Bu atışma böylece sürüp gitti. Fakat “onlar daha kalabalıktır” diyor. Tüm bu anlatımlar, algı yönetiminin ve algı çarpıtmalarının global bir karşılığı ve anlamı olduğunu bize söylemektedir.

Modern zamanlara gelindiğinde çok boyutlu olarak yaşanan kırılma, özellikle dine yönelik tavırlarda kendisini belirgin kılmıştır. Bu safhadan sonra din, irrasyonel olan, geri dönemlerde kalmış bir fenomen olarak tanımlanmıştır. Öyle ki, insanın bundan sonra evreni bilinebilir hale getirdikçe, dine olan ihtiyacın da azalacağı düşüncesi yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Bir bakıma din ve Tanrı insanın açıklayamadıklarını isimlendirme biçimi olarak görülmüştür. Dinin bu ikincilleşen pozisyonu, gündelik hayatta dinin ve dindarların zayıflayan konumu ile dine yönelik yaklaşımlarda kendisini göstermiştir.

Özellikle geçen yüzyılda dine yönelik bu bakış açısının belirleyiciliği “din” ve “dindar”lara dair negatif algıların üretilmesini çıkarsamış-

tır. Söz gelimi; din bilimin karşısına oturtularak hurafenin, akıldışılığın ve kör inancın bir yansıması olarak farklı iletişim araçları ve yazılı kaynaklarda yer verilmiştir. Bu hazır kalıp algı üretimi, insanların sağılam bir toplumsal konum elde etmek için dinden mesafeli olması gerektiğini vurgulamaktadır. Diğer yandan yerli filmlere de yansıdığı üzere, burada dini semboller üzerinden kurgulanan dindar figürlerin bir şekilde dürüst olmayan, itici tipler olarak resmedilmesi söz konusu olmuştur. Tüm bu algılar üzerinden din ve toplum ilişkisi yönetilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla algılar yönetilerek bir toplumsal kurgu yaratılmıştır. Elbette dinin yaratılan algılarla istismar edildiği durumlar da gözlemlenmektedir. Kimi insanların dini sembolleri kullanarak ekonomik, sosyal, siyasal ve dini alanda istismarları bilinen bir durumdur.

Genelde dünya sisteminin yukarıda anlatılan çerçevede rahat işle(til)mesi için, bu konuda direnç oluşturabilecek en temel olgu olan dinin bir referans olarak devreden çıkarılması için sistematik yayınlar yapılmaya devam etmektedir. Bunun iki noktada tezahürlerini izlemekteyiz. Birincisi, bilhassa kurumsallaşmış dinin itibarını yıpratmaya yönelik sanal medya algıları ciddi etkinlik göstermektedir. İkincisi, bizzat din, dini sembol ve dindar profillerinin artık bir örneklik olmaktan çıkmaya başlamasıdır. Yoğun olarak üretilen algılar, bir şekilde kitlelere empoze edilirken medyanın prototipleri de hayat anlayışı da seküler bir çizgide belirginleşmiştir.

Burada gösterilecek iki tür tavır özellikle önem taşımaktadır. Birincisi, sunulan hazır kalıp algıların hepsini kontrol etmek ve onlara ihtiyatla bakmak. İkincisi de dinin içinde yaşanan postmodern dünya ve ilişki biçimindeki handikaplardan kurtulmanın yegane imkanı olduğunu unutmamak. Dünya sisteminin tüketim sarmalında insanları negatif kuşatmaya alması karşısında, yeniden sahil referanslara kulak verilmesi bir zorunluluktur. Tabii ki bu dini anlayış; ufuklu, bugünü karşılayacak ve içerikli bir şekilde ortaya konulmalıdır.

GORDION DÜĞÜMÜ, DİRİLİŞ VE SEZÂİ KARAKOÇ İBRAHİM YILMAZER

“Kendimin bir diriliş eri olduğuma inanıyorum” ve Pîr’imin ideallerini ve yaşantısının örnekliğini övebilecek değilim. Fakat istikameti, fikri mücadelesi ve dikkatlerimizi çekip durduğu medeniyetimizin büyüklüğü karşısında insanın ruhu ürpermektedir. Millet olarak kaderimizin çağrısına ilişkin sorumluluk ve görevler bizlere, sağına ve soluna bakmadan kendini mesul bilenlere emanet kalmıştır. Bu görevlerin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle bu çağa ait olarak saptanmış asıl, hakikatçi ve temiz, ilhamını Allah’ın elçilerinden ve salih kimselerden alan bir referans noktasına ihtiyaç vardı. İşte Üstad, yaşadıkça bu referans noktasını inşa etmiş ve ona ufak bir keduret dahi bulaşmaması için azami hassasiyet göstermiştir. Adeta fırtınanın ortasında bir mumun alevini koruyucu bir hayat yaşamıştır: Meryem Oğlu İsa veya Ebu Zer, Ebu Zer veya Sezâî Karakoç...

Bu gerekliydi, çünkü temizliği vaaz eden bir referans temiz olmalı ve temiz kalmalıydı. Üstad, geride bıraktığı mirasının temizliğine şahadet edilebilir vaziyette ahirete irtihal ettiğine göre, artık bu referans noktası kıyame- te kadar temiz kalacaktır. Kendisinden sonra gelen diriliş erlerinin kişisel zayıflıkları, temsil yetersizlikleri, aksiyon ve anlayış kusurları olabilecekse dahi bu referansın berraklığına ve sıhhatine halel gelmeyecektir. Zamanla, gayretle ve hassasiyet kazanmakla diriliş erleri de erenleşecek ve pîrleşecektir.

Böylece Üstad'ın "yeraltı suyu" diye tarif ettiği diriliş idealinin neden yüzeysel hareketler ve bir kişinin ömrünce ömürlü fikirler gibi sönüp gitmeyeceğini, bu aksiyonun ve umudun gelişip büyüyeceğini, neden Üstad'ın istismara müsait fotoğraflar çektiğini, konferans, ödül takdimi vb. davetlere icabet edemediğini, neden siyasal organizasyonu (Diriliş Partisi ve Yüce Diriliş Partisi) için büyük finansörleri kabul edip reklam ve propagandalarla gürül gürül çağılamadığını, radyo ve televizyon programlarına katılmadığını, kendi yerinden başka bir yerde konuşmalar yapmadığını anlayabiliriz. Kişisel ve çevresel ayartılara rağmen referansı korumak, hiçbir süfli yol ve yönleme tevessül etmemek, şahsi ihtiraslara ve "bir şey olunacaksa bu mutlaka ben olacağım" hatasına düşmemek nedir anlayabiliriz. Büyük gayeler edinenlerin hesapları malumdur ki bir nesillik değil, birkaç ve belki de onlarca nesilliktir. İstikamet korun- dukça gün gelir gül de açar, bülbül de öter.

Sabır ve basiret acizlerin alelade şekilde algıladığından çok başka bir şey: Sultan Alparslan'ın İstanbul'u fethetmeyi denemesi Türklerin büyük yürüyüşünün kesilmesine sebep olur muydu?

Evet, bilmek lazımdır ki, olmuş ve olacaklar için kader planında mükemmel zamanlar tayin edilmiştir. Üstad, emaneti yüklendiğinden beri mükemmel zamanda toprağa düşen bir tohumdur. Gidişi ise bu tohumun çatladığına

işarettir. Ruhun, İslam'ın ve insanlığın dirilişi uğrunda fikirden aksiyona, tasarıdan projeye, açılımdan atılıma, direnişten dirilişe, temelle- ri yenilemekten mabedi yeniden inşa etmeye geçme vaktidir. Korkulacak ne kalmıştır? Diriliş nedir? İslam'dan ayrılışın sona eriş, ona yeniden kavuşmanın başlangıcıdır. Batı bizi yapay dünyalar ve sanal ölümsüzlükler cehennemine sürüklemektedir. Artık çatlayan tohumla titizlikle ilgilenerek, gelişimine katkı sunarak Batı'nın insanlığı sürüklediği felakete iyi ve hakiki bir vaatle karşılık verme merha- lesidir. Huntington'a karşı Sezai Karakoç, Metaverse'e karşı "İnsanlığın Dirilişi" projesi!..

Milletimiz her zaman büyük ülkülerin peşinde koşmuştur. Bunu da her meslekte öncelikle hikmetli bir duruşu benimsemekle başarmış- tır. Temel kişisel hedefler bilgelik, ehl-i hikmet olmak veya erenlik olarak benimsenmiştir. Sa- vaşçısı dahi savaşçı-eren veya ermiş-savaşçı anlamında "alp-eren" diye anılagelmiştir. Bu düsturlu hayat ve yetiştirme şekli Müslüman Türk'e aleme nizam verdirici gücün özüdür. Bu öz yitip gitmiş değildir, Ahmed Yesevi'nin tes- lim ettiği emanet son olarak Üstad'ın elinde belirmiş ve çağın idrakine sunulmuştur. "Diri- liş" namıyla beliren bu emanet bir kaynaktır; sanatçısı ondan başka ilham alır, mühendisi başka, tüccarı başka, siyasetçisi, askeri, aka- demisyeni, ev hanımı, öğretmeni, diplomatı, mucidi, doktoru vs. hep başka başka ilham alır ondan.

Aslında mesele ne Ahmed Yesevi'dir ne Sezai Karakoç'tur. Mesele hakikattir, diriliş, hakika- tin 21. yüzyılda algılanış biçimi veya bir teza- hürüdür, hakikatin pınarı ise her şeyi kuşatmış olan yaratıcıdır ve bizler onun birer yaratılmış- ıyız. Ona rağmen bir nefes dahi alamayız, onun fitratı dışında yaşayamayız. Her ne ka- dar günümüzde "post-turth" laflar edilse ve "Metaverse" diye isimlendirilen sanal bir ev- renin yaratılışı denense bile bunlar hakikatin yerine geçemeyecektir. Teorik ve yazılımsal

olarak Güneş'i kodlayabilirsiniz ama onun nasıl hack'lenebileceği size gösterilecektir.

Bugün Müslümanların elinde hakikatin kendisi dışında (ve yine onun bahsettiği) neredeyse başka bir güç bulunmamaktadır; Müslümanlar ekonomik, askeri, siyasi, teknolojik vb. alanlarda batılın taraftarlarını geçebilecek durumda değildirler. Söz konusu alanlarda güçlenebilmek ve ilerleyebilmek için önce yine özü aktive etmeli ve yeni bir diriliş şuuruyla kendi rönesansımıza (kendine gelme ve eski canlılığını, biçimini yeniden kazanma, daha iyi bir duruma gelişme) veya yitik cennetimize doğru yola koyulmalıyız.

Bunun için büyük çabalar gerekecektir; birlikte düşünmek, aksiyonları sistematik şekilde tasarlamak ve tasarıları projelendirerek hayata geçirmek lazımdır. Şimdilik münferiden ve kendi sınırlılığımıyla düşünüyor olmam nedeniyle ilkin şu proje aklıma gelivermektedir: Önce potansiyel olarak tüm İslam coğrafyasında varlık gösterebilecek bir Diriliş Ensti-

tüsü kurulmalıdır. Bu yapı içerisinde yürütülmesi gereken çokça faaliyet olacaktır. Diriliş erlerinin organize düşünebileceği platformlar sağlanmalı, diriliş fikriyatının pratikleşmesi adına hemen her alanda projelendirilmesi üzerine çalışılmalıdır. Aksiyon ve pratik denince hemen üç kelimeyle karşılık verilmelidir: plan, proje, program! Söz gelimi Soru-1: Batı'nın sanallaştırıcı (yani hakikatten uzaklaştırıcı) tekliflerine kapılıp giden yeni jenerasyonlar için ne yapılacaktır? Diriliş perspektifiyle tartışılmalıdır. Soru-II: Batı'nın ve batılın karşısında ülkemizle aynı kaderi paylaşan diğer ülkeler için ve onlarla birlikte ne yapılacaktır? Önce onlara dirilişi açıklayan eserlerin tercümesi gerekli değil midir? Sadece bu iş bile zaman, finansman ve ciddi kadroları şart koşar. Mevcut konjonktürde İslam ülkeleri sekiz-on yaşında çocuklara benzemektedir, dünyanın süper güçleri ise otuz yaşında delikanlılar... Çocukla delikanlı bire bir güreş tuttuğunda, çocuğun delikanlıyı yenebilmesi teknik olarak mümkün değildir. Soru-III: Bu durumda

“

Milletimiz her zaman büyük ülkülerin peşinde koşmuştur. Bunu da her meslekte öncelikle hikmetli bir duruşu benimsemekle başarmıştır. Temel kişisel hedefler bilgelik, ehl-i hikmet olmak veya erenlik olarak benimsenmiştir.

”

ne yapmak icap eder? Güreşteki orantısız güç kullanımını dengelemek için benzer durumdaki çocukları bir araya getirip delikanlıya karşı birlikte mi mücadele edilmelidir? Diriliş Enstitüsü'ndeki Kırmızı Ekip (Red Team) açıklasın: İslam Birliği neden başarılmaz? (!)

Başka ulusları kendi çıkarları doğrultusunda etkilemeye çalışan ulus ve devletler ekonomik, teknolojik, askeri, siyasi, akademik vb. pek çok açıdan üstün güç ve yeteneklere sahiptir. Fakat Üstad Sezai Karakoç, ustalık eserlerinden biri olan Masal şiirinde, söz konusu ulus ve devletlerin daha etkileyici bir gücüne vurgu yapar ve şöyle der: “Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var: Karşınızdakini değiştirmek!” Gordion Düğümü buradadır. Bu düğümü çözebilen toplumlar varlıklarını sürdürebilecek ve yeryüzünde hükümlan olarak yaşayabilme kapasitesi geliştirebileceklerdir. Düğümü kaba kuvvetle, yani zoraki şekilde kesip atanlar ise Büyük İskender'in kahinlerine göre belki bir süre yalancı baharlar görebilecektir. Ama daha sonra onlar da yok olup gidecektir.

Düğümü çözememek veya bunu hiç denememek zaten varoluş mücadelesini baştan kaybetmektir. Düğümü kesip atmak da ürete-

mediğin bilgi ve teknolojiyi sürekli ithal etmek, kopyalamak, kendi literatürünü ve yaşam tarzını geliştirememek, başkasının argümanlarıyla düşünerek kendi sorunlarına çözüm aramak, kolaycılık ve kaba taklitçilik, eleştirisiz tercümanlık vb. şeyler olsa gerektir. Nitekim düğümü çözebilecek kişi ve toplumların belirgin özelliği ve önkoşulu “ihlas ve samimiyet” olmalıdır. Çilesi çekilmemiş hiçbir fikir ve bedeli ödenmemiş hiçbir aydınlık, “durdurulmuş bir medeniyet” denerek yüzümüze vurulan muğlak yenilginin çaresi değildir. Bediüzzaman'ın “İhlas ve samimiyetin kerameti vardır.” tespitiinde işaret edildiği üzere, içten ve açık yürekli olmayan herhangi bir diriliş girişimi ve çözüm arayışı, adeta bir keramet veya mucize niteliğinde tezahür edecek olan başarılarla erişemeyecektir. Dolayısıyla, bu bağlamda, kesintisiz bir iç gözetim ve murakabe ihtiyacı bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu ihtiyacı karşılama görevi tekil olarak her birimizin, toplumsal düzeyde ise aydınlarımızındır.

Peki düğümü çözecek strateji nedir? Kötüye dönüşümü önleyerek iyilikle dirilişi nasıl başarabiliriz? Karşıdaki nasıl değiştirilir? Ne hakla? İnsanlar ve toplumlar nasıl değişir? Şeytanın tapınakları Allah'ın mabetlerine nasıl ihtida eder?

Üstad'a göre insanın değişmesi demek, onun değer yargılarının değişmesi demektir. Strateji budur. Bu ahlak felsefesiyle ilgili tafsilatlı bir konudur. Fakat özetle belirtmek gerekirse, Üstad, değerlerin insandaki üç perspektifli bir bakıştan kaynaklandığını söyler: Tanrı'ya bakış, kendine bakış ve eşyaya (maddeye) bakış. Mesela antik dünyanın insanı kendini evrenin bir parçası olarak görmekteydi. Ya Kürtler, kendilerini neyin bir parçası olarak görmektedir? Orta Çağ'ın insanı kendini Tanrı'ya bağlamıştı, Yeniçağ'ın insanı ise aklın gücüne. Günümüzde insan kendi kendisi için sorunsal olmuştur. Bu bakış açılarındaki düşünce ve yargılarda değişiklik yapılarak, önce insanlar ve sonra toplumlar değiştirilir. İyiliğe veya kö-

tülüğe müzahir hale getirilirler. Batılın taraftarları, sahip oldukları (özellikle) propaganda imkanları ve türlü etki araçları sayesinde bu bakış açılarını etkilemektedir. Ve bizler, yıllardır, kendi değerlerimize olan güvenimizin sarsılması ve onlara yabancılaşmamız için büyük, kapsamlı etki operasyonlarına maruz kalmış insanlarız. İşte, bir bakıma diriliş, bu operasyonların asla başarıya ulaşamayacağını sağlam bir inançla ve yüksek sesle haykırmaktır.

Değerlerin, Üstad'ın belirttiği gibi, üç perspektifli bir bakışla oluştuğunu kabul edebiliriz. Fakat bunlar dıştan etkilenebilir ve bana göre "iyi" başkasına göre "kötü" olabilirse, bu durumda, makul bir referansın ve insandan insana değişebilen sübjektiviteyi giderebilen bir kaynağın varlığı gerekli değil midir? Evet, Üstad, insan sübjektivitesi olan değer hükümlerinin vahiy kaynaklı din sistemine bağlanınca bir objektiflik kazanacağını söyler. İnsan bu şekilde içgüdünün ve hatta aklın üstüne çıkabilecektir.

Felsefede özgürlük; engellenmemek ve bir şeylere zorlanmamak, her türlü dış etkiden bağımsız olmak ve istediği şekilde hareket etmek olarak açıklanır. Kendi kararlarınızı kendi hür iradenizle verebilmeniz ve kendi istekleriniz doğrultusunda dışarıdan engellenmeden bir şeyleri yapabilmenizdir. Bu tabii ki bir ütopyadır, mümkün değildir. Ama insan yaratılışı itibarıyla buna eğilimlidir, Tanrı'dan bir parçayı kendi içinde taşıması (ruh üflenmesi) onda sınırsızlık tutkusunu kışkırtır. Ne var ki insan sınırlıdır, Tanrı'ya yaklaşmak ister ama bir Tanrı olamaz. İnkarcılar ile inananlar arasındaki temel fark da burada ortaya çıkar: İnkarcılar, akıl ve iman birlikteliğinin dengeleyici gücünü ıskalayarak, sınırsızlık tutkusunun kışkırtmalarına kapılıp bir Tanrı olamayacakları ve sonunda felsefi anlamdaki mutlak özgürlüğe kavuşamayacakları gerçeğini inkâr ederler. Bu tür bir özgürlük Tanrı'ya mahsustur. Boşa kürek çekip dururlar, inkara o kadar çok alışmışlardır ki iman edebilecekleri

hiçbir hakikati göremezler. İnananlar ise akıl nimetinden doğru şekilde istifade ederek ve bu doğruluğun sıhhatini aklın tükendiği yerde imanla perçinleyerek birer “yaratılmış” olduklarını ve kendilerini yaratan bir gücün varlığı hakikatini benimserler. Yaratıcı, kural (sınır) koyucu ve düzen kurucudur. Akıllı, inanabilen, hikmeti ve mutluluğu arayan insan ise sadece kendisini aşan bir güce bağlanmak, ona dahil olmakla özgürlüğe kavuşabileceğini bilir.

Nitekim insan, fıtraten, başka bir insanın veya insani olanın tahakkümüne dirençlidir. Gerçek veya yalancı peygamberler, insandaki bu hasleti bilerek, vaaz ettikleri mesajların kaynağını kendilerinden üstün bir güce bağlamışlardır. Böylece “insanlığın iyiliği” için Tanrısal bir nizamı ve bunun çerçevesini, kurallarını ve sınırlarını kitlelere aşılatabilmişlerdir. Bu noktada, suyu bulandıran yorumlar ve malumat, bunları vaaz edenlerin mahiyeti soğukkanlılıkla ve sonuna kadar kritik edilmelidir. Yalancı peygamberlerin varlığı, akıllı kimselerde, Tanrı’nın yokluğu veya insanı aşkın bir güç olmadığına dair şüpheler doğurmamalıdır.

Batı’da bilgi ve teknoloji alanında yeni gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Özellikle “blockchain” denen “blok zincir” teknolojisi, insanların yüzlerce yıldır alışageldiği birtakım iş yapış yöntemlerini, inandıkları veya inandırıldıkları otoriteleri yerinden etmeye adaydır. Bu teknolojinin ortaya çıkışı yukarıda anlatılan hususlarla da ilgilidir. Önce insanın ve insani olanın yine insana tahakkümünü bitirmeye yönelik bir çabadır. Bu, Batı’dan da bakılsa, Doğu’dan da bakılsa iyi olabilir. Çünkü insan, kendisinden veya insani olandan üstün bir gücün kural ve kısıtlarıyla bağlıdır. Sadece Allah’a, mutlak otoriteye ve onun nizamında kul olunabilir. Fakat blok zincir teknolojisi, etik ve ahlaki değerleriyle uzun vadede insanlığın benimseyebileceği herhangi bir düzen kurmayı vaat etmediği gibi, Nietzsche’nin öldür-

meyi başaramadığı Tanrı’yı yok etmeye içten içe bilmektedir: Merkezi olmayan bir dünya, merkezi olmayan organizasyonlar ve makul bir nizam vericinin bulunmadığı sanal bir evren. Peki sonra (so what)? İnsan, umduğunu bulabilecek midir? Özgür olabilecek midir?

Bu teknolojiyi geliştirenlerin zeki kimseler olduğu bellidir. Ama özgürlüğü yanlış yerde aradıklarını düşünüyorum. Bunun salt otoritesizlik ve inançsızlık durumuna değil, bütün izafi otoritelerin tek ve gerçek otoriteye bağlanacak şekilde yerel ve küresel sistemleri yenilemeye hizmet etmesinin insanlık açısından daha iyi ve faydalı olacağı fikrindeyim...

NASIL DÜŞÜN(DÜRÜL)ÜYORUZ?

DR. SİNAN DEMİRAĞ

Tarih sayfaları insanoğlunun diğerini kandırma, aldatma ya da manipüle etme hikâyesiyle doludur. Tarihin hemen her döneminde karşı tarafı etkileme çabası, 20. yüzyıla birlikte zirve noktasına ulaşmıştır. Bu sürecin önemli aktörlerinden olan Edward Bernays, tarihin en önemli algı operasyonlarının birkaçında olduğu gibi ikna ve manipülasyonun ustası, halkla ilişkiler biliminin babası ve profesyonel anlamda modern propagandanın kurucusu olarak kabul edilmektedir. Sigmund Freud'un yeğeni olan Bernays, onun fikirlerinden etkilenmekle kalmamış, bu görüşleri toplumun etki altına alınmasında kendisine rehber edinmişti. I. Dünya Savaşı'nda ABD kamuoyunu "dünyaya barış getirmek" adına savaşa girildiğine inandırdı. Bu olay onun ünlenmesinde etkili bir çalışmaydı. Savaştan sonra da insanları etkilemeye devam eden Bernays'ın yürüttüğü birkaç algı yönetimi kampanyası-

na değinmek zihinlerin nasıl kontrol edilmeye çalışıldığını anlayabilmek adına yerinde olacaktır (Taşdelen, E.T. 27.01.2023: Url. 1).

Bernays'ın sigara kartellerine ciro arttırımı için kurgulmuş olduğu kampanyada, hedef kitle olarak kadınları seçmesi tütün pazarı için önemliydi. Çünkü 1900'lerde ABD toplumunda kadının sigara kullanması ayıp karşılanırken, bazı açık alanlarda buna dair yasaklar dahi mevcuttu. Bernays'ın geliştirmiş olduğu strateji, hedef kitlenin psikolojisini etkilemek adına tasarlanmıştı. Bernays, "kadınlara özgürlük" getireceği propagandası etrafında kurguladığı kampanyada topluma, "sigara kullanan kadınların özgür olduğu" fikrini aşılamaya çalışmıştır. Kampanyada dönemin ünlü feminist simalarını ön plana çıkaran Bernays'ın kurguladığı satış stratejisinin sonucu ise son derece çarpıcıydı. 1923 yılında

HEDEFE BİRLİK DERGİSİ

ABD’de kadınlar arasında sigara kullanımı %5 civarındayken kısa bir süre sonra bu oran %35 civarına kadar yükselmiştir (Gültekin, 2022: s. 23-24). Amacın ustaca gizlendiği pazarlama tekniğinden başka bir şey olmayan bu kampanya, arzın yükseltilmesi için manipülasyonun kullanıldığı önemli bir pazarlama tekniğiydi.

Bernays’ın yönettiği bir diğer kampanyada da benzer şekilde tüketimin arttırılması ve holdinglerin zenginleştirilmesi temel amaçtı. Savaş yıllarının ardından bireylerin alışveriş alışkanlıkları holding sahiplerinin uykusunu kaçırmalıydı. Onlara göre artık insanların tüketim alışkanlıkları değişmeliydi ve insanlar sahip oldukları ürünleri eskitmeden de yenisine ihtiyaç duymalıydılar. Söz gelimi bir ayakkabınız varsa diğerini almak için bunun eskimesini beklememelisiniz. Dolayısıyla insanların tüketim alışkanlıkları yeniden tanımlanmalıydı.

Bu kampanyanın başarılı olabilmesi için öncelikle ABD’deki bankalar, büyük market zincirlerinin kurulmasına devasa fonlar sağlayarak, “tüketen insan” modelinin ortaya çıkması için gerekli ekonomik zeminin hazırlanmasına çaba göstermişlerdir. Bernays’ın işi ise bu yeni pazarda müşteri tipini oluşturmaktır. İşe kadın dergilerini yaygınlaştırmakla başlayan Bernays, ürünleri dergi yazıları ve reklamlarla, film yıldızları üzerinden tanıtarak kadınları etki altına aldı. Ayrıca filmlere ürün yerleştirmeye, süpermarketlerin içinde moda gösterileri düzenlemeye, temsil ettiği firmaların kıyafet ve mücevherlerini, filmlerin galasında yıldızların üzerine giydirmeye başladı. Bazı ürünlerin insan psikolojisine iyi geldiğini kanıtlamak için psikologlara raporlar yazdırdı ve bunları toplum içerisinde yaydı. “İhtiyaç için değil, gösteriş ve sosyal kabul” için satın alma davranışını teşvik edecek algı böylece sağlanmış oldu. Bernays’ın yöntemleri kullanılarak büyük şirketlerle kitleler arasında duygusal bağ kurmayı hedefleyen kampanyalar başlatıldı. Bunu daha farklı pazarlama, propaganda ve halkla ilişkiler alanına yönelik

yenilikler takip etti (Taşdelen, E.T. 27.01.2023: Url. 1).

Bernays’ın örneklerle açıklamaya çalıştığı-mız kampanyalarındaki temel ihtiyacı, hedef kitlenin mevcut koşullarda duygularına hitap edebilecek argümanı belirlemek olmuştur. Ardından sürecin manipülatif bir şekilde kampanyaya dönüştürülmesi ve kitlenin etkilenmesi amaçlanmıştır. Kurgunun yapıldığı esnada savaş döneminde insanların ihtiyaç duyduğu “barış”, baskı yönetiminde “özgürlük” gibi özlem duyulan kavramlar üzerinden hedef kitleler güdülenmiştir. Özellikle kadınlar üzerinden yürütülen kampanyalar, dönemin koşulları dikkate alındığında manipülasyona son derece uygundu. Bernays’ın, kadın haklarının gelişim gösterdiği bir dönemde “özgürlük” kelimesiyle toplumun hassas olduğu bir noktaya temas etmesi, artık Makyavelist fikrin sadece politikada değil, yaşamın her alanında kullanılabileceğini ortaya koyuyordu. Bernays, toplumsal psikolojinin nasıl yönlendirilebileceğini tespit etmiş ve yürüttüğü birçok kampanyada parçadan bütüne giderek kitleleri etki altına almaya çalışmıştır. Onun için tek bir hedef vardı; şirketlerin çıkarları, buna ulaşmak için kullandığı yöntem ise manipülasyondur...

Kitleler üzerinde büyük tesir uyandıran algı yönetimi, istenildiği gibi yönlendirildiğinde sonucun nerelere varacağı herkes tarafından açık şekilde anlaşılmıştı. Genel olarak ABD’de gelişen profesyonel algı yönetimine dair teknikler süreçteki değişimin bir sonucu olarak günümüze kadar sayısız aşamadan geçmiştir. Özellikle teknolojiyle birlikte bu süreç çok süratli bir halde değişim göstermektedir. Hedef kitleler ve tüketim materyalleri değişmiş olsa da “manipülasyon olgusu” renk değiştirerek insanlar üzerindeki etkisini günümüze kadar sürdürmüştür. “Tüketim” algısı üzerinden verilen örneklerden yola çıkarak bir sonuca varılmak istendiğinde, bu sürecin günümüz koşullarında tarihteki zirve noktasına ulaştığını söylersek abartmış olmayız.

Ne var ki algı yönetimi sadece tüketim endeksli pazarlama yöntemlerinde kullanılan bir argüman olmamıştır. Okulda eğitim gören öğrenciden, televizyon karşısında oturan kişiye kadar elektromanyetik spektrum ile algı yönetiminin yapıldığı artık inkâr edilemez bir gerçektir. Özellikle son yüzyılda, sanal âlemin yaygın şekilde kullanılması, algı yönetiminin daha fazla birey üzerinde etkili olmasını mümkün kılmıştır. Bundan çeyrek yüzyıl öncesine kadar sadece basın-yayın yoluyla bireylerin algılarına hitap edebilmek mümkünken, yapay zekâ ürünü akıllı cihazların kullanımının artmasıyla bu yelpaze daha da genişlemiştir. Bu amaç doğrultusunda özellikle sosyal medya başta olmak üzere sinema endüstrisi, reklamcılık sektörü ve TV programlarına devasa bütçeler ayrılmaktadır. Bu mecraların yaygınlaşması ise manipülatörlerin işini bir hayli kolaylaştırmıştır. Algılama süreci içerisinde bazı kavramların çoğu zaman belirginliğini kaybetmesi ve tanımların iç içe geçmesi, bu konunun daha net sınırlar içerisinde açıklanmasını zorunlu kılmaktadır.

Algılarımızı Kim Yönetiyor?

Algı, duyularımızın almış olduğu bilgileri yakalama, işleme ve aktif olarak anlamlandırma yeteneğidir. Kişinin çevresinde gördüğü, hissettiği, duyduğu, kokladığı ve tattığı her şey, beyinde gerçekleşen bir dizi eylemler sonucu tanımlanmaktadır. Renkleri ayırt etmek, müziğin ritimlerini yorumlamak, dokunduğumuz bir nesnenin ne olduğuna karar vermek; duysal mekanizmaların nasıl kurulduğuna ve bu mekanizmaların ışık, ses, dokunma ve tat duyularına nasıl aracılık ettiği, duysal süreçlerin anlaşılmasıyla açıklanabilir (Bakan ve Kefe, 2012: s. 20). Duygular ve gerçekleştirilen eylemler, doğumdan itibaren bireyin yetenekleri ve düşünceleri doğrultusunda gelişmektedir (Apak, 2018: s. 10). Yani bilginin algılanması ve yorumlanması öznel bir çabanın ürünü olduğu için algılama sürecinde her zaman kesin doğrular ortaya çıkmayabilir. Bu ise fark edildiği günden itibaren insan algısı-

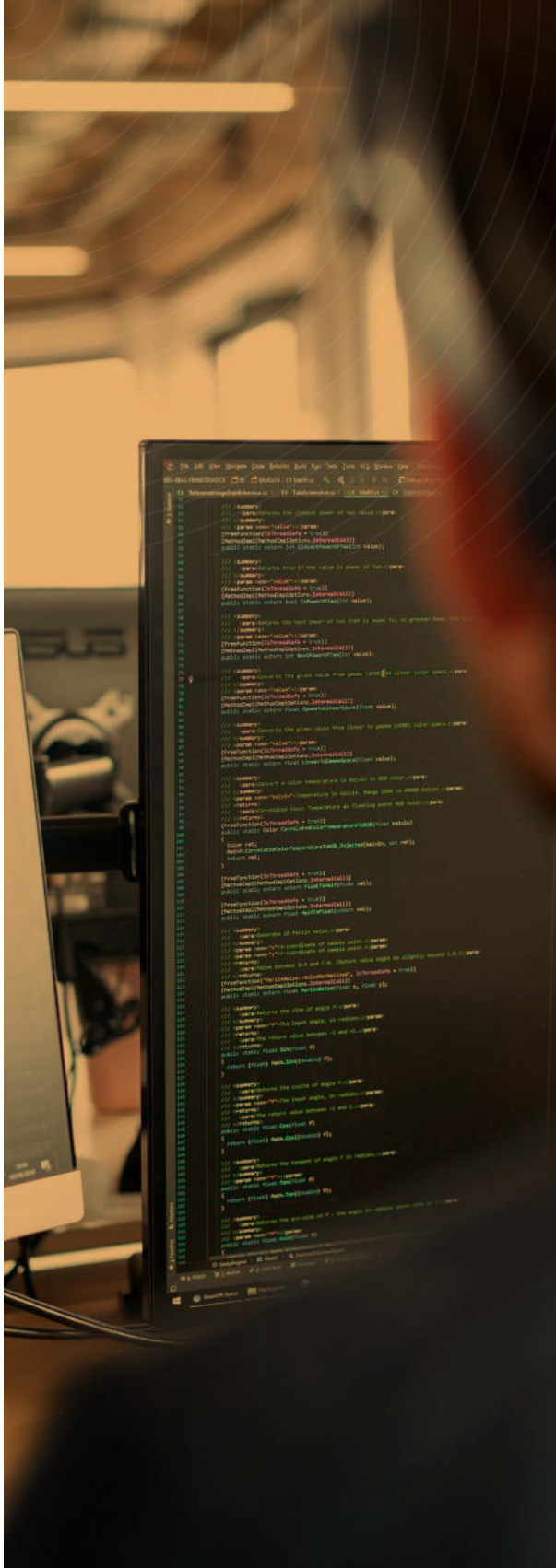
“

Bilginin algılanması ve yorumlanması öznel bir çabanın ürünü olduğu için algılama sürecinde her zaman kesin doğrular ortaya çıkmayabilir. Bu ise fark edildiği günden itibaren insan algısının yönlendirilmesi için muhtelif stratejilerin geliştirilmesine etki etmiştir.

”

nın yönlendirilmesi için muhtelif stratejilerin geliştirilmesine etki etmiştir. Algı yönetimi olarak isimlendirilen bu sürecin en önemli temel aracı olan manipülasyon önemli bir algı kavramı olarak kullanılagelmıştır.

İnsanoğlunun tarihiyle eş değer olan algı yönetimi, tarihin hemen her döneminde başvurulmuş bir teknik olsa da hiçbir zaman son yüzyıldaki kadar yaygın ve tehlikeli olmamıştır. Son dönemde daha sık kullanılan ifadelerden olan algı yönetimi ve manipülasyon pek te hafife alınacak, moda kavramlar olmasa gerek. Bu yöntemin profesyonel olarak kullanıldığı merkezlerden birisi olan ABD Savunma Bakanlığı algı yönetimini, fizyolojik alanın dışında şu şekilde tanımlamaktadır; “...yabancıların her seviyedeki istihbarat birimleri ve liderleri de dahil olmak üzere, bu ülkelerdeki geniş kitleleri kendi (ABD) hedefleri doğrultusunda tavır almaları ve resmi adımlar atmalarını sağlamak amacıyla seçilmiş bilgi akışını ve somut belgeleri yönlendirerek ya da reddiyesini oluşturarak, kitlelerin hislerini, güdülenmelerini, düşünce sistemlerini etki altına almaya çalışmak için yürütülen eylemlerin tamamıdır. Algılama yöntemi, çeşitli yolları kullanarak gerçekleri yansıtmama, operasyon güvenliği sağlama, gerçeği gizleme ve çarpıtma, psikolojik operasyonları yönetme gibi

unsurların bileşkesinden oluşur”. Bu tanıma göre algı yönetimi; ikna, propaganda, manipölasyon, kamu diplomasisi ve stratejik iletişim gibi becerilerle ilişkili olan çok yönlü bir süreçtir (Gültekin, 2022: s. 15).

Devletler ve şirketler bir yandan kendi çıkarlarını en üst seviyeye çıkarmak, bölgesel ve küresel bir güç olmak, diğer yandan kendi güvenliğini sağlamak için çok çeşitli araç ve yöntemler kullanmışlardır (Payam, 2018: s. 16). ABD ve batılı güçler bünyesinde gelişen algı yönetimi teknikleri 20. yüzyılla birlikte diğer devletler tarafından da keşfedilmiş ve bu çerçevede “yumuşak güç” adı altında kullanılan bir yöntem olmuştur. Çoğu zaman ateşli silahlardan daha etkili olan “zihinlerin yönlendirilmesi” stratejisi, artık günümüz dünyasının vazgeçilmez bir tekniği haline gelmiştir.

Paulo Freire, yumuşak güç ekseninde insan zihninin yönlendirilmesini ya da manipölasyonu, “bir çeşit fetih aracı” şeklinde değerlendirmesi bu anlamda son derece yerindedir (Freire, 1991: s. 145). “Yumuşak güç” yöntemlerinden olan algı yönetimi, etkileyicinin kitleleri kendi amaçları doğrultusunda biçimlendirilmesinin temel vasıtalarından biridir. Yalanlara ya da genel-geçer yanlışların düzeltilmesi noktasında meşruiyet kazandırmak isteyen manipölatörler, hizmet ettikleri odakların çıkarlarına yönelik düzenin kurulmasına ya da devam etmesine hizmet ederler. Ancak gücün yönetilmesinde etkili olan kişiler her zaman manipölasyona başvurmayabilirler. Algı operasyonlarına daha çok baskı yönetiminin geçerli olmadığı toplumlarda ihtiyaç duyulur. Çünkü manipölasyonun yaygınlaştırılması için gerekli olan araçlar bu kitleler arasında daha yaygın şekilde kullanılmaktadır (Shiller, 2022: s. 12).

Manipölatörler ya da algı yönetimi yapmak isteyen kişiler hiçbir zaman asıl amacını ortaya koymazlar. Bernays’ın geliştirdiği pazarlama tekniklerinde de olduğu gibi amaç daima gizlenmektedir. İnsanlarda olmasa bile oluşturulan psikolojik zaafılara karşı kampanyalar

geliştirilir ve bunun üzerinden hedefe ulaşmaya çaba gösterilir. Günümüzde artık büyük pazarlamacılara ya da ünlü manipölatörlere çok da ihtiyaç kalmamıştır. Bunun yerini alan yapay zekânın etkin olduğu akıllı cihazlar bu vazifeyi yerine getirmektedir.

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesi, bilginin anlık olarak dolaşımını doğrudan etkilemektedir. Özellikle internet vasıtasıyla saniyelerle ifade edilecek bir zaman diliminde dünyanın her tarafına yayılabilen verilerin nasıl ve ne şekilde algılanacağı büyük önem arz etmektedir. Bu bilgilere ulaşma vasıtamız ise tek bir tıklamayla yanı başımızda bulunan akıllı cihazlardır. Çağımızın önemli bir etki alanına sahip akıllı cihaz kullanımına karşı dikkatli olunmadığı takdirde ise bununla karşılaşılacak sorunların aşılması her zaman olduğundan daha güç olduğu son yıllarda yapılan araştırmalarda açık delillerle ortaya çıkarılmıştır. Pazarlama, yönlendirme ve eğitim oluşturma süreçlerinin aktif şekilde yönlendirildiği sosyal medya ve TV programları konusunda dikkatli olmak tek başına çözüm olmaktan çıkmıştır. Kültürel, psikolojik ve sosyolojik dezenformasyonun yoğun olarak işlendiği bu alanlara yönelik gerekli eğitimlerin her yaşta yaygınlaştırılması ve tedbirlerin alınması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki; teknolojinin sayısız faydası olduğu gibi olumsuz yönleri de sayısızdır (Argın, 2021: s. 116-118).

Artık insanlar üzerinde kullanılan kontrol mekanizmaları, fiziksel güce dayanan mekanizmalar değildir. Bilim ve teknoloji tek eline alan küçük bir yönetici grup tüm dünyada insanların psikolojilerini son model teknolojik araçların yardımıyla yönlendirmektedirler. Algı yönetimi artık kısa süreli uygulamalar şeklinde değil sürekli devam eden normal bir durum olmuştur. Bu konuda üzerinde uygulanan teknikleri bilmeyen insanlar normal ve özgür hayatlar yaşamalarını sanmalarına rağmen aslında koca bir makinenin kontrolü altında günlük hayatlarını yaşamaktadırlar.

Modern algı yönetimi teknikleri teknolojik ve psikolojik araçlar kullanan tekno-psikolojik bir olgudur. Bu olgunun teknolojik imkânlarına karşı bireylerin karşı koyması pek mümkün değilse de algı yönetiminin kullandığı metotlar üzerine bilgilendirilmiş insanlar psikolojik faktörlere direnç gösterebilme şansına sahiptirler. Özellikle reklamcılık ve siyasi propaganda alanlarındaki algı yönetimi konularında bilinçli insanların kendilerini koruyabilmesi çok daha imkân dahilindedir. Ancak unutmamak lazımdır ki askeri ve sanayi yapılanmalar kullandıkları algı yönetimi metotlarını sürekli geliştirmekte ve neredeyse her sene kullandıkları tekniklere eklemeler yapmaktadırlar. Özellikle bu konularda uzmanı çok az olan veya olan uzmanların da kullanılmadığı ülkeler çok daha büyük tehdit altındadırlar. (Kuru, E.T. 27.01.2023: Url. 2)

KAYNAKÇA

Apak, D. (2018). Soğuk savaş döneminde algı yönetimi ve haber-propaganda ilişkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Argın, E. (2021). Algı sosyal algı ve algı yönetimi , sosyal medyada kullanımı. Ankara: Iksad publication.

Bakan, İ. ve Kefe, İ. (2012). Kurumsal açıdan algı ve algı yönetimi. c.II/1. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi Dergisi. Kahramanmaraş.

Freire, P. (1991). Çev. Dilek Hattatoğlu. Ezilenlerin pedagojisi. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.

Gültekin, M. (2022). Algı yönetimi ve manipülasyon. İstanbul: Pınar yayınları.

Kuru, S. (2019). Url. 2. <http://serdarkuru.blogspot.com/2019/12/yemleme-taktigi-algi-yonetimi-aydin.html> E.T. 27.01.2023.

Payam, M.M. (2018). Güvenlik bağlamında güç kullanımı ve algı(lama) yönetimi. Mecmua. c. III/5.

Taşdelen, D.İ. Url. 1. <https://www.milliyet.com.tr/molatik/galeri/edward-bernays-freudun-fikirleriyle-kitleleri-yonlendiren-isim-85518/6>

DÜŞÜNEBİLMENİN FARKLI BOYUTLARINA VARABİLMEK

MESUT DÜNDAR

Hiç şüphesiz İnsan, dünya üzerinde en güzel, en özel ve en mükemmel varlıktır. Dini-
miz açısından bakıldığında da Allah, insanı
varlıkların en üstünü ve en şerefli olarak
yaratmıştır. Hatta melekleri dahi ona sec-
de ettirecek kadar. İnsan, kendisinin farkına
varan, evrenin sırrını araştırabilen ve bunun
içinde alet ya da araç yapabilen bir varlık gibi
bazı alanlara vurgu yapabiliriz. Aslında tüm
bu sayılanlara “insan aklı” temel teşkil etmekte-
dir. Yani bizi diğer canlılardan ayıran ölçü
akıldır. Akıllı olmaları onları doğal olarak dü-
şünen bir varlık yapsa da iyi düşünen varlık
yapmaz. Düşünme ile iyi düşünme arasındaki
fark yürümekle dans etmek arasındaki farka
benzer. Birisi doğal olarak öğrenilir, diğeri ise

doğal olmanın ötesinde öğrenme ve uygula-
mayla belli bir çabayı gerektirir. Düşünmenin
bir üst şekli olan eleştirel düşünme ise doğal
düşünmenin çabayla ortaya konulduğu per-
formansa dayanır.

Algı ise duyuşsal bilginin alınması, yorumlan-
ması ve düzenlenmesi anlamına gelir. Algı,
duyu organlarının fiziksel uyarılmasıyla olu-
şan sinir sistemindeki sinyallerden oluşur. Bu
sinyaller farklı kişilerde farklı yorumlanması-
na neden olabilir. Bu durum bizi yanıltabilir
de. Bu yanıltma doğal olabildiği gibi algı yö-
netimleri kullanılarak yapay algılarda oluşturu-
labilir. Algı yönetiminde amaç ise bireyler
ya da toplumun tutum, algı ve davranışlarını
istenilen yönde yumuşak güç kullanarak et-
kilemek, değiştirmek veya yeniden oluşturu-

maktır. Yapay oluşturulan algılarda da doğru yanlış kavramı net değildir. Bunu algıya maruz kalan kişi yine kendisi yorumlayabilir ve bir çıkarımda bulunabilir. Amerikan Dış Politika Uzmanı ve Akademisyen olan Henry Kissenger; “Gerçeğin ne olduğu önemli değildir; önemli olan onun nasıl algılandığıdır” şeklindeki sözünü hatırlamak yerinde olur. Sadece uyarının etkili olmadığı zamana, ortama, deneyimlere, duygulara göre değişebileceğini bilmek algılarımızı kontrol etmede ve değerlendirmede ilk aklımıza gelen nokta olmalıdır. Yani algı farkındalığı. İşin pratiği, bir haberi, bir yazıyı, bir fikri hepimiz farklı yorumlamış ya da çoğumuz aynı yorumlamış olabiliriz. Bu iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olduğumuzu göstermez. Bu yanlış, zaman kaybı, kötü hisler, değersizlik, şiddet veya farklı bir şekilde bize zarar verebilir. Bunun önüne geçmenin en güzel yollarından biri ise eleştirel düşünme becerisi kazanmak ve hayatımıza bunu yerleştirmekle olur.

Nedir peki bu eleştirel düşünme. Eleştirel düşünme ile günlük yaşam içindeki temel bir bilme fiili olarak düşünme arasındaki farkı anlayabilmek gerekir. Düşünme bilginin zihinde işlenmesi anlamına gelirken eleştirel düşünme; düşünme üzerine düşünme, dahası bu fiili yani düşünmeyi organize etmeyi ifade eder. Çeşitli kaynaklardan edinilen tanımlardan hareketle bir konu, cümle, fikir ya da olgu hakkında tutarlılık, açıklık, akıl yürütme veya mantıklılık ölçütleriyle kanıtlara ve sonuçlara önem veren araştırma temelinde daha derin bir düşünme eğilimidir. Dahası bu eğilimi bir beceri ve tutum haline getirerek direkt sonuca değil de tutarlı, makul sonuçlara ve yargılara erişmeyi ilke edinmek bunu insanın kendi düşünme sürecini sürekli denetim altında tutarken değiştirmeye ve kendi kendini düzeltmeye istekli olma halidir. Bu nedenle düşünme herkes tarafından yapılabilirken düşünmeyi belli ölçütlere göre organize etme işini, onu sistemli hale getirmeye yönelik üst düzey beceriyi herkes ne yazık ki beceremez. Sözün

özü eleştirel düşünme bilgiyi, her fikri; her bir düşünceyi olduğu gibi kabul etmekten ziyade bu fikirleri ve düşünceleri örgütleme, analiz etme ve değerlendirme süreçleri sonucunda bilginin doğruluğunun ve kesinliğinin değerlendirilmesi sürecidir.

Diane F. Halpern (2003:8) der ki: “Eleştirel düşünme, toplumsal olayların ya da bireysel korkuların arka planlarındaki çözümlemelerde insan düşüncesi kapsamında manipülasyonları bertaraf eden zihinsel bir hijyen işlevi görür”.

Peki ne işe yarar eleştirel düşünme: Herkesin algı ve propagandaları tanıyabilmesine, her şeye kanmamasına, öne sürülen iddiaların ve argümanların (nedenler) altındaki ifade edilmiş üstü örtük mesajları analiz etmesine, bir aldatmanın söz konusu olduğunu hemen fark etmesine, bir bilginin kaynağının güvenilirliğini değerlendirmesine, bir problem veya karar üzerinde mümkün olan en iyi şekilde düşünebilmesine yardımcı olur. Yani algı farkındalığına sahip olur.

Kişinin bir olayın direk muhatabı olduğunda veya diğerlerinin kendisinin algı ve tutumunu değiştirmeye çalıştığını fark ettiğinde, eleştirel düşünme metotlarını kullanarak mesajı daha ayrıntılı düşünme eğilimine girer. Bu kapsamda topluluk yöneticilerinin ya da liderlerin pek de hoşuna gitmeyecek şekilde kişinin siyasi propaganda konusunda eğitilmesi, bireyin siyasi veya politik yönden ikna edilmesi, sürüleştirilmesi veya tutum ve davranışlarını değiştirilmesi zorlaşır. Kişinin hayatında mantıklı, tutarlı ve açık seçik konulardaki tutumlar daha fazla yer alır.

Düşünme kutsal kitabımızda kırk dokuz yerde akıl olarak geçmektedir. Birçok filozof ve Müslüman ilim insanı akı ve düşünmeyi öğütlemiş, insan olmak bakımından bizi biz yapan en temel asli özelliğimiz olduğuna göre, teorik açıdan, kendimizi gerçekleştirmek adına, ona özen göstermemiz, düşünmenin sadece nice-

“

Eleştirel düşünme ile günlük yaşam içindeki temel bir bilme fiili olarak düşünme arasındaki farkı anlayabilmek gerekir. Düşünme bilginin zihinde işlenmesi anlamına gelirken eleştirel düşünme; düşünme üzerine düşünme, dahası bu fiili yani düşünmeyi organize etmeyi ifade eder.

”

liğini artırmaya değil aynı zamanda niteliğini de geliştirmeye, düşünme süreçlerimizde yanlıştan kaçınmaya ve dosdoğru düşünmeye karşı duyarlı olmamız gerektiğinin üzerinde durmuştur.

Eleştirel düşünürler kimler mi?: 1990'lı yıllarda Delphi projesi kapsamında Amerika'da eleştirel düşünmeyi oluşturan eğilimler ve beceriler ortaya konulmaya çalışılmış ve eleştirel düşünürlerin meraklı, sistematik, açık fikirli, doğruyu arama gibi eğilimlere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Düşünme üzerine düşünmekle, bir üst düşünme basamağına geçmek ancak mümkün olabilir. Bu durumda imdadımıza eleştirel düşünme yetişir ve buna imkân sağlar. Bununla birlikte eleştirel düşünme sadece insanın kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmaz. Eleştirel düşünme, algıları bizim lehimize çevirdiği gibi hem sağlıklı kişi hem de sağlıklı toplum olma bakımından önem ihtiva eder. Doğan Cüceloğlu: “İyi Düşün Doğru Karar Ver” adlı kitabında eleştirel düşünmenin kalıplaşmış insan felsefi modelinden, çok gelişmiş insan felsefi modeline daha uygun olduğunu işaret eder. Buna da Özden (2005) “eleştirel düşünmenin bizi aydınlattığı önyargıların far-

kına varma, birincil ve ikincil kaynakları ayırt etme, çıkarımların argümanlarını (nedenler) analiz etme, iddia ve varsayımları ayırt etme, bir argümanın (nedenlerin) eksik taraflarını ve belirsizliklerini görmeyle elde edebiliriz” der.

Artık herhangi bir reklam, siyasi propaganda, diğer algı yöntemleriyle karşılaştığımızda içeriğin çekiciliği veya güzelliğine kapılmadan dikkatimizi toplayarak mesajların aşırı yüklerini fark edeceğiz. Böylece mesaj hakkında daha fazla ayrıntılı düşünüp, mesajda verilmek istenen asıl temaya; çerçeveye odaklanacağız. Algı çalışmasının içindeki çekici ve parlak kişilerden çok verilen mesajın içeriğine önem vereceğiz. Mesajı eleştirel düşünmedeki tutarlılık, açıklık, akıl yürütme, mantıklılık ölçütleriyle kanıtlara ve de sonuçlarına göre değerlendirmeye özen göstereceğiz. Biraz da meraklı olursak algı kurbanı olmamız zorlaşacaktır. Eleştirel düşünmeyi kullanmazsak neler mi olur? Bir şey olmaz. Herkes tam olarak bir eleştirel düşünür de olmayabilir. Ancak çabalamak gerekir. Birçokları gibi hayatımıza “aman boş ver!” “ben mi düşüneneceğim” “işime bakıyorum” diyerek yolumuza devam da edebiliriz fakat Allah'ın bize verdiği düşünme nimetinden istifade etmeden bir ömrü bitireceğiz. İnsan yaratılmanın tüm erdemini bu vesile ile kaçırmış olacağız. Eisntein: “Evrende en büyük ziyan; sorgulama yeteneğini yitirmiş bir beyindir” der. Ayetlerle de çoğu kez uyarılmamız: “hiç düşünmez misiniz, hiç akletmez misiniz?”

KAYNAKLAR

Halpern, Diane F. (2003). *Thoughtsand Knowledge: An Introduction to Critical Thinking*, New Jersey-London: Lawrence ErlbaumAssociates.

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

TAKSİM CAMİİ'NİN HİKAYESİ MİMAR Z. ALTAN ELMAS* İLE KONUŞTUK

MÜLAKAT: HEDEFTE BİRLİK DERGİSİ

Taksim Camii için tarihi süreci nasıl özetlersiniz?

Taksim Camii'nin büyük bir hikâyesi var. Bu hikâye, Osmanlı'nın son dönemi ve Türkiye'nin Cumhuriyet dönemi dâhil bir süreci kapsıyor. Caminin içine bunların hepsi sığar mı dersiniz? Sığıyor. Her birinin bir ucundan meselelerin içerisinde bağı bulunuyor. Tüm mevzu-yu şöyle özetlemek pekâlâ mümkün: Islahat Fermanı'ndan sonra Batı baskısı ile burada sosyal dokuda değişiklik kararı alındı. Bunun-

* Taksim Camii Banisi ve yapımını üstlenen Sur Yapı Yönetim Kurulu Başkanı

la beraber Hristiyan tebaa daha bir görünür olmaya, daha etkin hale gelmeye başladı. Be-yoğlu, daha kurtarılmış bölge havasına girdi. 93 Harbi'nden sonra Aya Triada Kilisesi'ni Ruslar yaptırdı. 93 Harbi'nden sonra Rusların bazı isteklerini baskı ile şart koştüğünü görüyoruz. O dönem çok baskılanmış bir Osmanlı yönetimi var ve Rusların verdiği para ile Aya Triada Kilisesi yapılmış oldu. Oradan da baş-layan, Taksim'e cami yapma fikriyatı gelişti.

Tek Parti Döneminde Bahsi Geçmiyor

O yıllarda Topçu Kışlası'nda bir cami var as-lında ama kışlanın içinde yer alıyordu. Ağa

Camii ise biraz ilerde; 1500'lü yıllardan kalma ancak çok küçük bir cami. Sonuçta meydanın kimliğini yansıtacak ve buradaki Müslüman ahalinin ihtiyacını özellikle karşılayacak bir cami ihtiyacı, o günlerden itibaren hissedilmeye başlanmış. Ancak ne hikmetse Osmanlı döneminde yapılamamış. Nitekim Cumhuriyet dönemi, Cumhuriyet'in ilk yılları ve tek parti döneminde, bırakın Taksim'e cami yapmayı, Ayasofya'nın müzeye dönüştüğü, Bezm-i Âlem Camii'nin Deniz Müzesi'ne dönüştüğü bir siyasi ortamda, Taksim'e bir cami konusunu kimse konuşmamış bile.

1950'den sonra Menderes iktidarına geldiğimiz zaman Taksim'e cami yapma fikri ortaya çıkmış, ilk girişimler de 1952'de yapılmış. 1956'da dernek kurulmuş ancak hiçbir faaliyet yapamadan öyle kalmış. 60 ihtilali sonrası Demirel ile yeniden canlanmış. 65'te Demirel arazinin yerini tahsis etmiş. Akabinde yine kalmış. 70 ihtilalinden sonra milliyetçi cephe hükümetleri döneminde de hep gündemde olmuş ve 79'da Bakanlar Kurulu Kararı alınmış, 80 darbesinden birkaç ay önce... Onun akabinde darbe yaşanmış ve darbe yönetiminin ilk yaptığı işlerden biri Taksim Camii ile ilgili alınan Bakanlar Kurulu Kararı'nı iptal etmek olmuş. Sonrasında Özal 83'te iktidara geldikten sonra yeniden gündeme geldi ve yeniden gündeme getiren de benim babam ve amcam: İstanbul milletvekilleri, ANAP'ın kurucularından babam rahmetli Elaattin Elmas ve amcam Hayrettin Elmas.

Devamında neler yaşandı?

Yanlış hatırlamıyorsam 1985'te ya da 1986'da Özal'a müracaat edip, burayı cami yapmak için faaliyete geçmeyi teklif ettiler. Ben de o zaman üniversite çağlarındaydım. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde mimarlık okuyordum. Özal, "Şu anda bu bizim gücümüzü aşar, Hayrettin Bey, sen bu fikri buradan al, şuraya koy" demiş (başının ön kısmından, arka kısmına). "Zamanı geldiğinde buradan alır, buraya koyarsın, yaparız İnşallah" demiş.

91'de çok daha geniş bir katılımı, bir vakıf kuruldu. Vakfın kurucuları arasında yok yok. Bildiğim kadarıyla Tayyip Bey de var. Rahmi Koç'tan Vehbi Koç'a, Sabancı'ya, Ülker Ailesi'ne... O günün bilinen, üst düzey iş sahipleri kurucular arasında. Bürokrasiden ve siyasi camiadan kurucular yer alıyordu. Ciddi bir kadro var. Ama yine bir faaliyet yürütülemedi.

94'te Tayyip Bey, belediye başkanı adayırken The Marmara Otel'i'nin terasına çıkıp, "İşte şu alana cami yapacağız" dedi. Yalçın Özer'in kaydettiği üzere, Taksim Camii'nin Tayyip Bey ile olan başlangıcını o söylem temsil ediyor. Ardından seçim kampanyasında seçim vaadi olarak burayı söyledi. Onun öncesinde de 91'de Cumhurbaşkanımız vakıfta var. Muhtemelen il başkanlığı döneminden beri burayı istiyor. Çünkü Tayyip Bey de Kasımpaşa doğumlu, Beyoğlu'nun çocuğu ve buraları çok iyi biliyor. 96'ya geldiğimizde Refahiyol iktidarı ile Erbakan Hocamız Taksim'e cami yapılmasını gündeme getirdi. Akabinde de zaten 28 Şubat süreciyle tekrar kaldı.

Taksim Camii hep darbeler süreci nedeniyle akamete uğradı. Bakıyorsunuz darbe bittikten sonra birileri gayret edip bir şeyler yapmaya çalışmış lakin engellenmiş; peşinden bir yeni darbe süreci yaşanmış... Sonuç olarak ya darbe süreci ile kesintiye uğramış ya da hukuki süreçlerle iş boğulmuş.

Müjde Cumhurbaşkanı'ndan geldi

Yeniden gündeme nasıl geldi?

Sonrasında Cumhurbaşkanımızın iktidara gelmesiyle beraber, 2002'den itibaren gündeme alındı ancak asıl 2010'da gündeme geldi. 2002-2010 arasında da bir dizi girişim oldu. Yine davalar açıldı, sit kararları verilerek engellendi. Cumhurbaşkanımızın döneminde de engellemeler bitmedi. En son süreçler tamamlanıp başlama noktasına geldiğinde de Taksim Camii, Topçu Kışlası ve AKM yapma

niyeti açıklandığında Gezi hadiseleri başladı ve yine bir yarı darbe süreciyle süreç öylece kaldı. Ama ertelendi sadece. Cumhurbaşkanımız sonuçta 15 Temmuz'dan birkaç ay öncesinde başlattı projeyi.

15 Temmuz olunca da ertesinde Cumhurbaşkanımız pazartesi günü Kısıklı'da halka hitap etti. Ben de televizyondan dinledim o konuşmayı. Orada "Taksim'e de bir müjdemiz var. Taksim'e bir cami yapmanın zamanı geldi, kışlayı da yapacağız" dedi. Ben de dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Bey'e 'Sayın Cumhurbaşkanımıza iletmek üzere' diyerek mesaj attım hemen. Bu mesaj "Taksim Camii'ni kendi imkânlarımla Elmas ailesi olarak, Sur Yapı olarak yapmaya talibiz, Cumhurbaşkanımız bu şerefli görevi bize uygun görürse çok seviniriz" babındaydı. Ayrıca Taksim doğumlu olduğumu, ailemin Taksim'de köklü bir geçmişinin olduğunu, dedemin de 1936'da Taksim'e geldiğini, esnafılık, ticaret yaptığını ifade ettim. Sonra kendisi kürsüden indikten sonra aradı beni, konuştuk

telefonda, çok da memnun oldu. Biraz Taksim'i, Beyoğlu'nu konuştuk, "Allah mahcup etmesin, inşallah yaparız beraber" dedi.

Sonra şöyle devam etti: "Ben iki tane proje hazırlattırdım, biri Şefik Bey'in hazırladığı bugünküne yakın proje, bir de başka bir alternatif proje daha. Sen bunları incele bakalım, sen de fikrini söyle, Taksim'e uygun olan mimari projeyi beraber seçelim. Bismillah diyerek yürüyelim." Böylelikle ben bu işi üstüme almış oldum. O zaman dönemin Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah Demircan ilgileniyordu projeye ve onlar gönderdi projeleri. Ardından proje sürecine başladık. Ben mevcutta gerçekleşen projeden yana görüşümü koydum. Bunun iyi bir konsept olduğunu, İstanbul'u, Taksim'i, geleneğimizi ve hem modern hem de sanki hep senelerdir oradaymış gibi bir bakış açısını yansıttığını belirterek, Beyoğlu'nu içine alan, doğru bir anlayışla tasarlandığını ifade ettim. Cumhurbaşkanımız da uygun gördü, böylelikle projeyi de seçmiş olduk.

2016'nın içerisinde oluyor bunların hepsi. Sonrasında da projenin mimarı Şefik Bey ile detaylı çalışmaya başladık, altı ay boyunca detaylı çalıştık. Camiyi ve projeyi tekrar birlikte oturtturduk araziye. Çünkü konsept bir proje vardı burada sadece. Genel olarak çizgileri böyleydi yine ama araziye tam oturulması gerekti ve o anlamda ben de mimar olarak emeğimi, bilgimi, birikimimi koymuş oldum. Mimarlıktan arkadaşım olan Serkan Akın'ı kendime cami danışmanı olarak seçtim. Onun ve bizim Sur Yapı mimari konsept ekibinin -çok güçlü bir ekip- katkılarıyla proje çalışmalarını derinleştirdik. Oturum, sirkülasyon ve minare yerleşimiyle alakalı ince ayarlarını yaptık. Bütün bunları aylarca tartıştık ve tüm süreçlerde de nihai kararları Cumhurbaşkanımız verdi. Biz kendi fikirlerimizi de sunduk ve nihayetinde istişare ile şu anki haline hep beraber getirdik.

“Mimariyi Tarihi Makseme Uygun Planladık”

Caminin inşa sürecinde neleri göz önüne aldınız, nelere dikkat ettiniz?

Taksim Meydanı'nı esas aldık. Önündeki maksem yapısı tasarım ve yapım sürecini daha dikkatli hale getiriyordu. Burası I. Mahmud döneminde yapılmış bir su deposu... Tarihi eser olduğundan projeyi buna göre planladık. Orayı caminin meydana doğru bakan bir eteği gibi konumlandırdık. Yani dışındaki taş rengi, taşın içindeki eski Horasan harcının rengi, taşın dokusu, kurşun; Selçuklu Osmanlı, Bizans, Anadolu mimarisinde ecdadın kullandıkları malzemeler; bütün bunları modernize ederek, biraz renk tonlarını yaklaştırarak kullandık.

Mimaride de bulunduğumuz mekân ve önde yer alan kolonatl, saçaklı, eli böğründeki mimari figürlerimizle de aslında o maksemin saçaklarını birleştirdik. Tam karşıdan bakarsanız maksemin saçakları, maksemin duva-

rı, bizim üstüne koyduğumuz pencereler, eli böğründeler, bir üst saçak, oraya inen figürler, kubbe, boşluk, taş ve bütün bunların alışımı titanyum çinko yaptık. Titanyum çinko kaplamaları da birebir çinko renginde değil de daha modern olması için güzel bir yeşille tasarladık.

Onun dışında bizim genel mimari tercihimiz yine İslam mimarisinde Selçuklu, daha sonra onu daha da geliştiren Osmanlı, Osmanlı'nın özellikle İstanbul'un fethinden sonra Aya-sofya etkisinin geliştirdiği ve Mimar Sinan ile zirveye çıkan klasik cami mimarisi formlarını, mekân ve kubbe anlayışlarını, malzeme anlayışlarını taşıyarak ama modernize hale getirerek ve modern malzeme ile yeniden yorumlayıp uygulamak oldu. Yine aynı şekilde 19. yüzyıl Beyoğlu'na hâkim olan mimari anlayışı da bir parça kullanmaya çalıştık. Dolayısıyla böyle bir sentez oluşturmuş olduk. Geleneksel cami mimarimizle 19. yüzyıl mimarisinden bir miktar esintiyi ve bugünün modern anlayışlarını birleştirerek özgün bir tasarım ortaya çıkardık. Buradaki en temel emek tabii ki mimar Şerif Birkiye Bey'indir. Biz de her türlü bilgimizle, birikimimizle destek olduk. Birlikte istişare ederek birçok kararı revize ettik. Sonuçta böyle bir eser ortaya çıktı.

Geleneksel Hatlar Modernize Edildi

Caminin içinde ne tür uygulamalar yapıldı?

İç mimaride de yine özgün bir çalışma olsun istedik. Geleneksel hat uygulamalarımızı esas aldık ama yine biraz modernize ettik onları. Renkleri biraz değiştirdik. Hat zemini olarak yeşil, bordo ve siyah bizim ana renklerimizdir. Biz burada tam bordo yerine, kızıl kahve bordo ara rengini kullandık. O renk -genel taş, yeşil, kahve; bütün bu rengin içerisinde bir tonu var- çok güzel bir uyuma sahip. Biraz ışık azaldığı zaman bordoya çalan, ışık arttığı zaman kızıl kahveye çalan bir renk uygulamış olduk. Tepedeki büyük kubbe tepe yazısında,

kasnak yazılarında, Ciharyâr-ı Güzin yazılarında bu rengi kullandık. Ayrıca bunlarda naht tekniği uyguladık. Belirli bir kalınlığı var harflerin, ahşaptan bütün harfler hat şablonlarına göre elle kesildi ve elle uygulandı. Yazı kısımları üzerine de boya ve orijinal 24 ayar altın varak işlendi. Mihraptakiler yine altın varak. Dolayısıyla iç mekânda da böyle bir anlayışla ilerledik. Kubbe süslemelerini de modern bir anlayışla, sonsuzluğa giden bir hava vererek tasarladık. Bizim camilerimizde süslemeler iki boyutluyken, biz üç boyutlu yaptık.

Cami kubbesi içerisinde bir kubbe daha bulunuyor. Alçıdan sıfırdan kalıp çıkararak içine tekrar bir alçıdan bir kubbe daha yaptık iç kubbe olarak. Bu, kubbelere üç boyutlu derinlik hissi veriyor. Yine altın varaklı boya işlemleri yapıldı. Yani renkleriyle, taş seçimiyle, mimari diliyle, modern ahşap kullanımıyla bugünü yansıtan bir eser olmasını istedik. Klasik Selçuklu yıldızlarını kapılarda ve farklı yerlerde modern tarzda kullandık. Pencere korumak için kullandığımız kafeslerde de öz-

gün tasarım uyguladık. Bunların hepsi, özel kalıplar, özel döküm ve çok ince mimari uygulama emeği kullanılarak yapılmış oldu, hepsi milimetrik çalışıldı. Büyük pencerelerde daha büyük, küçük pencerelerde daha küçük uygulamaya baş vuruldu. Renk tonlarına varınca ya kadar aylarca denemeler de yapıldı.

Sizin doğrudan tasarımlarınız hangileri?

Mihrap, mimber ve kürsü tasarımı yine geleneksel formun modern bir yorumu olarak doğrudan benim tasarımım. Özellikle mihrapta orijinal bir tasarım uyguladık ve bugüne kadar mihraplarda hiç yapılmamış yaptık. Esmâ'ül Hüsna'yı tüm mihraba bir nakış gibi işledik. Uzaktan bakıldığında desen gibi gözüksün de biraz yaklaşıncı Esmâ'ül Hüsna olduğu anlaşılır. Hattatımız Davut Bektaş Hoca, hattı çok güzel işledi ve birlikte tüm süreci yürüttük. Ayrıca kelime-i tevhidi ve "Mescidler yalnız Allah'ındır. O halde Allah ile birlikte başkasına ibadet etmeyin," Cin Suresi 18'inci ayetini mihrap ayeti olarak işledik. Mimber ve

kürsüde ise klasik Osmanlı formunu yeniden yorumlayarak tasarladık. Klasik mimberlerde yer alan taş kapıyı kaldırdık, doğrudan merdivenle ve iki yanda yer alan kısa sütunla başlattık. Klasik mimberlerdeki taş kapılar camiatin hutbedeki imamı görmesini birçok açıdan engelleyen bir unsurdu. Kaldırma sebebimiz tamamen işlevseldi, iyi de oldu.

Gözü yormayan sadelikte ve bir o kadar da incelikte bir iş çıkarmaya çalıştık. Sonuç itibarıyla sade, şık ve yeni bir anlayışla güzel bir mihrap ortaya çıktı ve camimiz her şeyiyle bütünleşik olarak beğenildi. Biz de buna şükrediyoruz.

İnşaat Tekniği Özgün

Önemli bir mimari detay daha var: Burası çok merkezi ve tarihi bir alan olduğu için farklı bir inşaat tekniği kullandık: Bildiğimiz kadarıyla dünyada hiçbir cami yapımında kullanılmayan bir tekniği uygulamış olduk. Genelde deniz kenarlarında, yer altı binalarının yapımında kullanılan, geleneksel yöntemlerin aksine yapının yukarıdan aşağı şekilde inşa edilmesi tekniği olan Top-down yöntemiyle birlikte Top-up'ı birleştirerek yaptık. Yani farklı bir sistem uyguladık. Bu yöntemle birlikte klasik uygulamaların tersine sıfır katından aşağı ve yukarı doğru inşa edildi. Binanın girişinden başlayarak bir üstü, bir aşağıyı yaptık. Bina dışarıdan bitmiş gözükürken biz aslında temelini yeni atıyorduk. En son kısımda temel ve caminin büyük kubbe betonu dökülerek aynı anda bitmiş oldu. Bu nedenle analiz ve tasarım hesapları da klasik yöntemlere oranla oldukça farklıdır. Taksim'in stratejik bir nokta olması sebebiyle bu sistem tercih edildi. Bu yöntem zeminin incelenmesi için geniş zaman tanıdı. Yine yapım esnasında derin kuyu kazısı yapılmadan, çevre bina ve yollara, meydana hiçbir zarar vermeden inşa edilmesine imkân verdi.

“Terası da Rahatlattık”

Kubbe 33 metre yükseklikte; minarelerin yüksekliği 64 metre. 2482 metrekareye oturuyor arsamız. Ama burada bir tramvay deposu vardı. Büyükşehir Belediyesi ile görüşerek o bölümü yeniden planladık. Tramvay deposu yerine biz bir alan inşa ettik ve tramvay deposunu onun içine aldık. O yapıyı da külliye'nin bir parçası haline getirdik ve o yapının terasını da caminin terasına eklediğimiz için, caminin terası çok rahatladı. Onun devamında bir ara kat şeklinde yolu cami girişine bağladık. Yani teras kısmı ile beraber 3500 metrekareye yakın bir alanı var.

İnşaat süreci aşağı-yukarı dört sene sürdü. 2017 Şubat ayında temel attık. Ondan sonra da dört yılda tamamlamış olduk. Son bir yılda pandemi biraz etkiledi. Değişmekle birlikte son altı ayda burada her an 400-450 kişi hep çalışır vaziyetteydi. Ondan önceki aylarda da bu rakam 250-300 kişi bandındaydı. Bunun dışında dışarıdan buraya hizmet veren bir dünya insan oldu. Yalnızca montajcı ekiplerden bahsediyorum, çünkü istihdam sayısı ise bini rahat geçer. Ahşapların burada sadece montajı yapıldı. Ama fabrikada üç, dört ay imalat yapıldı. Alçılar dışarıda döküldü ama burada montajlandı. Mermerlerin tamamı önce projelendirildi, Antalya'da işlendi ve buraya geldi.

“İlgi harikülade”

Taksim Camii'ne ilgi nasıl?

Açıldığı günden bu yana önemli ölçüde ziyaret alıyor ve bu ziyaretlerin sayısı her geçen gün katlanıyor. İlgi harikülade. Milletimizin namazını eda etmek için burayı tercih etmesinin değeri çok büyük; çünkü burası imanın taşıdığı, kalplerin bir olduğu, alınların secdeye değdiği yer... Burada taşlar ve temeller ile birlikte sarf edilen tarihi emek var. Ayrıca yalnızca namaz vakitlerinde veya cuma günleri namaz kalmak isteyenler tarafından değil

de Taksim Camii'yi ülkesinde duyan veya bir şekilde araştırıp öğrenen yabancı konuklar da ziyaret ediyor. Bu da gurur veriyor. İslam âlemine böyle simgesel ve değeri tartışmasız bir yapı kazandırdığımızdan dolayı başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere emeği geçen herkese bir kez daha gönülden teşekkür ediyorum. İnaniyorum ki buranın önemi çağlar boyu aktarılacak ve kalpten gösterilen emeğin ne demek olduğu nesilden nesile taşınacak. Taksim Camii'ni bağışçısı ve inşa ederek vakfeden ben ve kardeşlerim C. Hakan Elmas, Ufuk Elmas ve Atilla Elmas, bundan tarifi olmayan büyük mutluluk duyuyoruz.

“Dinamik bir kültür sanat merkezi olarak kurgulandı”

Taksim Camii İslam Eğitim Kültür ve Sanat Vakfı'nın çalışmalarını anlatır mısınız?

Taksim Camii, Taksim'in binlerce farklı dilden, dinden, ırktan insana ev sahipliği yapan kozmopolit bir lokasyon olması sebebiyle yalnızca bir ibadet alanı değil. İstanbul'un ve Türkiye'nin en önemli kültür ve sanat vitrini olan Beyoğlu'nda yer alan Taksim Camii Külliyesi, caminin yanı sıra kültür, sanat ve sosyal alanlarıyla dinamik bir kültür sanat merkezi olarak kurgulandı. **Taksim Camii İslam Eğitim Kültür ve Sanat Vakfı** çalışmaları kapsamında burada herkes kültür ve sanatla bir araya geliyor. Külliye'deki çok amaçlı salkonda faaliyet gösteren **Taksim Camii Kültür Sanat Merkezi**'nde kültür-sanat etkinlikleri, sanat atölyeleri, sergiler ve kurslar düzenleniyor. Binlerce kitap, dergi ve sanatsal ürünün sunulduğu **Taksim Kitabevi**, aynı zamanda söyleşi ve imza programlarına ev sahipliği yapıyor. **Taksim Kahve** adıyla hizmet veren kafede huzurlu ve sakin bir ortamda çay ve kahve eşliğinde kitap veya dergi okunabiliyor. Külliye içerisinde yer alan **Taksim Aşevi** ise Türk-İslam kültürünün önemli bir geleneklerinden birinin sürdürülmesi amacıyla yakın

zamanda faaliyete geçti. Aşevimizde, haftanın 5 günü sabah namazından sonra, çevredeki ihtiyaç sahiplerine, evsizlere, sabah erkenden işine gidenlere ve sabah namazından çıkan cemaate çorba ikramında bulunuluyor. Allah'ın izniyle aşevinin hizmet içeriği önümüzdeki dönemde daha da genişleyecek. Ayrıca Taksim Camii altında yer alan 4 kat 165 araçlık otopark alanına araçlarını bırakan misafirler asansörle, Cami, Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi'ne kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Otopark içerisinde elektrikli araçlar için 2 adet elektrik şarj istasyonu da bulunan **Taksim Camii Otoparkı** lokasyonu bakımından Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi'ne en yakın otopark olup, 7/24 hizmet vermektedir.

Taksim Camii İslam Eğitim Kültür ve Sanat Vakfı'nın başkanı olarak Taksim'in bir kültür merkezine kavuştuğunu söyleyebilirim. Kültür merkezimizde İslam kültür sanatı üzerine sohbetler ediliyor. Sanatçı nesiller yetişiyor; hat atölyelerinde geleneksel ve modern formlar iç içe geçiyor; sanat sanatı zenginleştirip yaygınlaştırırken bizi bizle anlatan, kültürümüzü tüm ziyaretçilere aktaran sergiler açılı-

yor. İlk sergimizi 2021'in son aylarında açtık, açılışını Kültür ve Turizm Bakanı Sn. Mehmet Nuri Ersoy yaptı. Daha sonra da sergi salonumuz onlarca sergiye ve Kültür Turizm Bakanlığımızın düzenlediği Beyoğlu Kültür Festivallerine de Taksim Camii Kültür Sanat Merkezi'miz ev sahipliği yaptı. Burası İslam kültür sanatının başta Müslümanlar olmak üzere tüm dünyaya anlatılmasında oldukça önemli bir görev üstlenmeye devam edecek. Gün geçtikçe faaliyetlerimiz çok daha zengin içeriklerle devam ediyor.

Taksim Camii ve Külliyesi, hizmete girdiği günden bugüne yerli ve yabancı milyonlarca kişinin ziyaret ettiği, İstanbul'un yeni simgelerinden biri haline geldi. Artan ilgi ve yoğunlukla beraber, Taksim Camii ve Külliyesi'ndeki hizmetlerin niteliklerinin artırılması maksadıyla, görevli personel ve çalışanlarına yönelik eğitim programı hazırladık. Taksim Camii Külliyesindeki dini, kültürel, sosyal, güvenlik ve temizlik hizmetlerimizi ortalama 50 kişilik kalabalık bir ekiple sağlıyoruz. Bu minvalde Taksim Camii İslam Eğitim Kültür ve Sanat Vakfı olarak Beyoğlu Müftülüğü iş birliği-

le hazırladığımız “**Taksim Camii ve Külliyesi Görevli, Çalışan ve Gönüllüleri Kurumsal Kapasite Geliştirme Projesi**” Diyanet İşleri Başkanlığı Strateji Daire Başkanlığı’ndan destek almaya hak kazandı. Taksim Camii Külliyesi’nde görev yapan personelin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla 2022 Kasım ayında eğitimler gerçekleştirildi.

Etkili iletişim ile hizmet kalitesi arttırılacak

Program kapsamında cami ve külliye personeline uzman isimler tarafından verilen eğitimlerle birlikte personelin kişisel gelişimlerinin sağlanmasının yanı sıra ziyaretçilerle daha doğru, güçlü ve etkili iletişim kurmaları, hedeflenen değerleri doğru bir şekilde tanıtılmaları sağlandı. Kurumların kapasitelerinin gelişmesi, iş birliğinin güçlenmesi ve iyi uygulama örneklerinin ortaya çıkması gibi hedeflerle gerçekleştirilen program kapsamında görevli personele iki ayrı grupta uygulamalı olarak, liderlik, gönüllülük, etkili iletişim teknikleri, nezaket ve görgü kuralları ile dini hizmetlerin önemi eğitimleri verildi. Bu tarz eğitimlere de devam edeceğiz.

Yakın zamanda faaliyete geçireceğimiz 2 projemizle de çocuk ve gençlik çalışmalarına hız vereceğiz. **Taksim Çocuk Kulübü** ile çocuklarımıza yönelik cami ve kültür merkezi ekseninde etkinlikler, buluşmalar, eğitimler ve atölyeler düzenlerken, **Taksim Team** ismiyle de Taksim Camii Vakfı gençlik ve gönüllülük takımını kurarak gençlik çalışmalarını arttıracacağız.

Rakamlarla Taksim Camii

Arsa alanı: 2.482,46m²

Toplam İnşaat Alanı (m²): 16.220,00 m²

Kubbe Çapı: 24,5 m

Kubbe Yüksekliği: 33 m

Minare Adedi: 2 (2 şerefeli)

Minare Yüksekliği: 64,80 m

Otopark Alanı: 10 bin m² - 165 araç, 4 kat

Kapalı İbadet Alanı: 1659 m²/ 2247 kişi

Açık İbadet Alanı: 1.316 m²/ 1753 kişi

Toplam İbadet Kapasitesi: 4.000 kişi

Dış avluda cenaze namazı kılabilcek kişi sayısı: 2.400 kişi

Kadınlar İçin İbadet Alanı: 465 m² alan / 620 kadın

Erkekler için Abdest Alanı: 40 adet

Kadınlar İçin Abdest Alanı: 30 adet

Toplam Abdest Alanı: 300 m²

Çok Amaçlı Salon, Fuaye, Kafe, Kitabevi, Kültür Merkezi ve Aşevi Mekanları: 1.800 m²

YA KUR'ÂN YA HÜSRÂN...

CENGİZ NUMANOĞLU

Yakuttan, zümrütten medet boşuna,
Hepsi bir gün döner, çakıl taşına.
Geç kalma.. Bakıp da o genç yaşına,
Sanma ki; önünde seçenekler çok;
Ya ÎMÂN, ya İSYÂN, üçüncüsü yok.

Dünyanın serveti, şehveti sahte;
Bir kefen kadardır, vefâsı ahde.
Boğma vicdânını, meyde, kadehte,
Sanma ki; önünde, seçenekler çok;
Ya AHLÂK, ya HELÂK, üçüncüsü yok..

Sen, şerefli doğdun, şerefli yaşa,
O bencil nefsini, vur taştan taşta;
Yoksa çıkamazsın, şeytanla başa.
Sanma ki; önünde, seçenekler çok;
Ya CENNET, ya CİNNET, üçüncüsü yok..

İnsanlık yanıyor, ateş bacada,
Fitneler kaynıyor, binbir locada,
Umut kuyrukları, 'cinci' hocada;
Sanma ki; önünde, seçenekler çok;
Ya İZZET, ya ZİLLET, üçüncüsü yok..

Bir kere baktın mı, kalkıp seherde?
Kapılar açılır, gök perde perde.
Sordun mu Kurân'a, kurtuluş nerde?
Sanma ki; önünde, seçenekler çok;
Ya ŞÜKÜR, ya KÜFÜR, üçüncüsü yok..

Dağlara özenip, tepeden bakma,
Mezar taşlarına, rütbeni çakma,
Şu cennet köşkünü, kibirle yakma;
Sanma ki; önünde, seçenekler çok;
Ya İHLÂS, ya İFLÂS, üçüncüsü yok..

Bırak.. O gâfiller, ne derse desin,
Hayat bir sınavdır, bu hüküm kesin,
Secde et ki; varsın, Allah'a sesin;
Sanma ki; önünde, seçenekler çok;
Ya KUR'ÂN, ya HÜSRÂN, üçüncüsü yok.

SİVİL TOPLUM... YENİDEN!

ABDULLAH SERENLİ

Türkiye, 6 Şubat sabahına Kahramanmaraş'ta milletimizi derinden üzen yüzyılın afeti ile uyandı. Yakın aralıklarla gerçekleşen ve büyüklükleri çok şiddetli iki deprem; afetin boyutlarını ve tahribatını on bir ili kapsayan bir etkiye dönüştürdü. Deprem gibi afet durumlarında kriz yönetiminin öncelikleri arama-kurtarma, sonrasında barınma-beslenme ve nihayetinde psikososyal destek olarak sıralanmaktadır. Afetin büyüklüğü ile her biri kendi etkisi ile uğraşan komşu illerin birbirlerine yakınlığı ile destek ihtiyacı daha uzak noktalardan beklendi.

17 Ağustos depremi sonrası süreçlerini iyileştirerek acil durum müdahale yöntemleri-

nin kamu sivil toplum koordinasyon kurgusu, sonraki yaşanan afetlerde olumlu gelişmeler olarak gözlemlendi. Buradaki diğer değerlendirmeleri uzmanlarına bırakıp, metinde sivil toplum bağlamına sadık kalarak; depremin ilk anından etkileri bugüne kadar devam eden ve etmekte olan süreçte, sivil toplum kuruluşlarının bölgede her düzeyde katkılarının toplum tarafından büyük bir teveccüh ile karşılandığını, bir süredir STK'lar üzerindeki durağan 'güven!' algısının olumlu seyre dönüştüğünü ve kamu-sivil toplum işbirliğinin 'önemi'nin tekrar hatırlanmasına nasıl gelindiğini kısa bir hafıza tazeleme sadedinde hatırlatmak istiyorum.

Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının gelişim ve değişim trendleri, ulusal ve küresel bazda gelişen kültürel, ekonomik ve siyasi nedenlerin etkisi ile farklılıklar göstermektedir. Yazı boyunca sivil toplum adına bahsi geçtikte "gelişim" kurumsallık ve kapasite, "değişim" ise vizyon ve felsefe anlamında kullanılmıştır. Özellikle cumhuriyet döneminde üç döneme ayırabileceğimiz sivil toplum gelişimini; tek parti dönemi ile birinci, demokrasi denemelerinin görülmeye başlandığı çok partili hayata geçiş dönemini ikinci ve liberal politika uygulamaları ve küresel değişimler ile esas değişimlerin görüldüğü 1980 sonrası dönemi de üçüncü dönem olarak ayırabiliriz. Dolayısıyla, bu dönem, üzerinde ayrıca durmayı gerektirmektedir.

1980 sonrası yaşanan olaylar sivil toplum kuruluşlarının gelişimini doğrudan etkilemiştir: Uygulanan liberal ekonomik politikalar, 'küreselleşme, tarihin sonu ve tek kutuplu dünya' argümanları, 28 Şubat post-modern darbesi, 17 Ağustos depremi, 2000 sonrası AK Parti ile demokrasi ve özgürlüklerin genişleme frekansları, 2008 Küresel Ekonomik Kriz, Arap Baharı, Gezi olayları, 17-25 Aralık operasyonları ve 15 Temmuz darbe teşebbüsü; sivil toplum kuruluşları adına süreçleri veya sonuçları itibari ile ulusal ve küresel etkileri olan hadiselerdir. Elbette 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri de sivil toplum adına dinamiğin ve algının değişime doğru evrileceği seyirdeki kırılma anlarındandır. Yazının çerçevesi boyunca daha çok Türkiye bağlamında kalarak yer yer temas edebileceğimiz ve bugüne getiren aşamalara hızlıca göz atabileceğimiz bu tarihi dönemeçler, siyasi, ekonomik ve toplumsal gerekçelerine kısmen temas edilerek daha çok etkileri ile yazının odağında tutulacaktır.

1980 Sonrası Türkiye'sinde Sivil Toplum Algısındaki Değişimin Dinamikleri

Türkiye'nin çok partili sistemle tanıştığı 1950 sonrasında; demokratikleşme çabalarının

kesintiye uğradığı dönemler olmuştur. 1960, 1971 ve 1980... Bu üç dönemin öncesinde ve sonrasında toplumsal hareketlenmelerde değişimler olduğunu gözlemleyebiliriz. Elbette ki, hepsinin ortak özelliği sivil iradenin yönetimine askeri yöntemlerle müdahale edilmesidir.

1980 darbesinden sonra halihazırda kapatılmış olan tüm partiler ve siyaset yapmaları yasaklanmış olan siyasetçiler bir kenarda iken, askeri yönetim şartların hazır olduğunu düşünerek yönetimi sivillere devretmeye karar verdi ve 1983 yılında seçimler yapıldı. Seçimlerde askeri yönetimin desteklediği adaya karşın, dünyayı tanıyan, yenilikçi ve demokrat Turgut Özal, halktan aldığı oy ile tek başına iktidar oldu. Bu seçimin öneminin, 1980 sonrası Türkiye'sinde yaşanacak değişimler ve özellikle sivilleşme adımları konusunda ilk hamleyi (bu seçimlerle) aslında halkın yaptığı tercihten kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Serbest piyasa ekonomisine geçiş hamleleri, yurtdışına eğitim için gitmiş bürokrat ve aydınların Türkiye'ye dönüşü ile sisteme dahil olarak değişim söylemleri, liberal politikaların sadece ekonomi ile sınırlı kalmayıp, sosyal ve siyasal politikalarda da kendini göstermesi, Cumhurbaşkanlığı makamının sivilleştirilmesi ve halka yakınlaştırılması, toplum katmanlarında birey hak ve özgürlükler vurgusu gibi nedenler, bireyin kendini toplumda ifade edebilme aracı olarak sivil toplumda kendine yer açmıştır.

1950 sonrası siyasal örgütlenmelerdeki farklılıklar ile öncülüğünü işçi ve işveren temsilcilerinin yaptığı sivil toplum örgütleri, her ne kadar siyasal parti ve iktidarlarının (ve kısmen dolaylı olarak ideolojilerinin) gölgesinde kalmış olsa da, sivil toplumun tekrar canlanması ve gelişmesi konusunda sivil anlayışı / örgütlenmeyi bir sonraki döneme aktaran umut verici gelişmeler olmuştur. Ayrıca, bu dönemin karakteristik özelliği devlet ve karşıt

refleks oluşturma biçiminde toplumun bütünü kapsama alacak konularda örgütlenen sivil toplum yapıları olmuştur.

1980 sonrası dönemde ise yukarıdaki siyasal ve ekonomik yaklaşımların tesiri ile sivil toplum örgütlenmelerinin yapılanmalarında da değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Genel olarak bireysel hak ve özgürlükler vurgusu üzerinden temel insan hakları, etnik ve dini haklar, kadın hakları, dezavantajlı gruplar ile sağlık, çevre gibi özel konuları ele alan ve toplumun farklı kesimlerini 1980 öncesinin aksine aynı amaç altında birleştirebilen sosyal ve sivil platform alanları oluşturuldu. Yine aynı dönemde, İslami kaygılar ile faaliyet alanlarını kuşatan sivil toplum kuruluşları da 'cemaatsel' söylemleri daha formel boyutlara taşımaya başlayan değişim dinamiklerini göstermişlerdir. Siyasal alanın açılımı ile farklılaşan sivil toplum yapılanmaları, sivil toplum algısındaki değişimleri belirgin olarak göstermiştir.

28 Şubat Post-modern Darbesi ve 17 Ağustos'ta Geri Dönen STK'lar..

1989 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla iki kutuplu dünyanın tek kutba düşmesi, kalan egemen gücün sosyal ve siyasal politikalarını yaygınlaştırma çabaları, sivil toplumu sadece Türkiye'de değil dünyada da daha fazla konuşturur duruma getirdi. Bu yıllar, devletlerin egemenliklerinin (sınırlarının ve devlete biçilen rollerin) tartışıldığı bir dönem oldu. Hemen hemen her konuda olduğu gibi dünyadaki gelişmeler eşzamanlı veya biraz geriden bir taktikle Türkiye'ye de yansımaktadır.

Türkiye'de de 90'lı yıllarda sivil toplumun algısında ve sivil toplumun yapısında önemli değişimler oldu. Sivil toplum adına bu olumlu gelişmeler yaşanırken, devletin iktisatçı tavrı liberal serbest piyasa uygulamaları karşısında anayasada kendine biçilen rolün gerisinde kalmasına ve siyasal sebepler bir yana ekonomik bazı gerekçelerle de kendini gösterme

refleksi belirmiştir. Bu anlamda, post-modern darbe olarak nitelendirilen 28 Şubat müdahalesini, devletin kendini tekrar gösterme çabası olarak okumak ve en büyük etkisini STK'lar üzerinde gösterdiğini düşünmek mümkündür.

Bu dönemde bir paradoks olarak bazı sivil toplum örgütlerinin sivil alanı boşaltıp devletin siyasal ve sosyal alana müdahalesine alkış tutması, sivil toplumun gelişimi -dolaşısıyla özgürlük, bireysel haklar, çoğulcu yönetimi vb. gibi demokratik haklar- konusunda gelişimini önemli ölçüde sekteye uğratmıştır. Bu uygulamalar, 1980 öncesinde çokça görüldüğü gibi devletçi refleksle hareket eden ve topluma karşı devletin safında yer tutan sivil oluşumları tekrar zihinlerimize çağırıştırılmıştır. 28 Şubat darbesi, hayatın hemen hemen her alanına müdahale etmiştir. Özellikle İslami cemaat ve grupların dernek ve vakıfları kapatılıp, pasifize edilerek sivilin sesi kesilmiş, devlet ile özellikle muhafazakar STK'lar arasındaki güven ilişkisi zedelenmiştir.

Ancak buna rağmen, 17 Ağustos depreminde sivil toplum örgütlerinin olay mahalline hızlı ulaşım sergilemeleri ve hem acil kurtarmada hem de her türlü insani yardımlarda etkin rolleri, buna karşın devletin ise henüz uyanmamış olması, devletin hantal yapısı ile ilgili tartışmaları tekrar gündeme oturtmuş ve sivil toplum örgütleri toplum nazarında meşruiyetlerini tekrar elde etmişlerdir.

2000'li Yıllar...STK'lar Aktör Oluyor..

2000'li yıllar, Sivil Toplum Kuruluşlarının hem gelişim hem de değişim açısından en parlak dönemlerini yaşamaya başladığı yıllar olmuştur. 28 Şubat'ın oluşturduğu siyasi istikrarsızlıkların ve hak ve özgürlüklerin kullanımının engellenmesinde hukuk adına yaşanan keyfi tasarrufların getirdiği gerilimli ortamda, 2001 ekonomik krizi; siyasi, ekonomik ve toplumsal alanda derin travmalar yaşatmıştır. 28 Şubat'ın yarattığı siyasi mağduriyetler ve krizlerin faturasının mevcut iktidar partisi ve

“

STK'lar; öncelikle daha şeffaf bir iletişim stratejisi ortaya koyarak kurumlarının amaçlarını ve faaliyetlerini kamuoyu ile süreklilik içinde paylaşmalı, toplumsal duyarlılıkları önceleyen uzun vadeli projeler üreterek çalışma alanlarını yaygınlaştırmalı, sosyal dinamizmi etkili tutarak toplumsal ihtiyaç odaklı etkinliklerle gönüllü kazanımlarını arttırmalı ve kendi gündemlerinin politikalara dönüştürülmesinde öncülük etmelidirler.

”

ortaklarına kesilmesi, halkın, AK Parti'yi, tek başına iktidara taşınmasına sebep olmuştur.

AK Parti'nin toplumsal uzlaşmayı önemseyerek toplumun tüm kesimlerinin beklentilerini anlayarak ve çağın gelişimine uygun zamanı iyi okuyarak demokratikleşme yönünde etkili adımlar atması sivilleşme yolunda önemli etkenler doğurmuştur. Bu dönemde gerçekleştirilen üç önemli parametre, hem sivil toplumun gelişimini hem de STK'ların yönetimde daha aktif olarak kurumsal yapılarını güçlendirerek toplumsal konulara duyarlılıklarını arttırmıştır.

Öncelikle, yönetimde 'yönetişim' yaklaşımının, kamu kurumlarında bir anlayış olarak uygulamaya konulması birinci etken olarak görülebilir. Kamu yönetiminde veya daha geniş anlamı ile kamusal hizmetlerin yerine getirilmesinde, devletin özel sektör ve üçüncü sektör olarak görülen STK'ları ortak görerek işbirliğine dayalı yönetimi savunan teorinin; AK Parti döneminin kamu yönetimi reformu-

nun önemli icraatlarından görülerek uygulama çabaları, STK'ları bu yeni rollerine daha hızlı entegre etmiştir.

İkincisi, Avrupa Birliği ile ilişkilerde çok hızlı bir giriş yapılarak uyum yasaları çerçevesinde askıda kalmış birçok yasa yürürlüğe konulmuş, bireysel hak ve özgürlükler alanı genişletilmiştir. Bu müktesebatta, kalkınma ajansları uygulaması yönetim modelini ve mali fon katkıları ile STK'ların kurumsal yapılarını birkaç açıdan destekleyen sivil gelişim faktörleri olmuştur.

Üçüncü önemli parametre ise, dernekler kanunu ve vakıflar yönetmeliğindeki yapısal değişiklikler ile sivil örgüt oluşumlarının kolaylaştırılması, denetimlerin daha şeffaf hale getirilmesi, hükümet komiseri gibi uygulamalara son verilmesi ve sivil toplum yönetiminin sivillere bırakılarak sivilleşme sürecinde önemli gelişmeler yaşanmış olmasıdır.

Sivil toplum adına önemli görülen bu adımların atılması ile sivil toplum kuruluşlarının, niceliksel olarak kuruluş sayılarında ve insan kaynaklarında orantısız bir artış görülmektedir. Aynı dönemde, mali fon kaynaklarının çeşitliliği ve özellikle yurtdışı fonlar konusunda tedirginlik anlayışından işbirliklerine açık haline gelen STK'ların vizyonlarındaki değişim, kurumsal yapılanmadaki birçok etkeni de tetiklemiştir. Proje bazlı ortaklıklar ile kaynak yönetimi başta olmak üzere kitle genişlemeleri, istihdam kaynaklarındaki değişiklikler, uzmanlaşma ve profesyonelleşme çabaları ve özellikle nitelik olarak devlet-STK ilişkisindeki refleks dil ve uyumsuzluğun, devletin -karşısında değil- yanında duran ve uyumu öne çıkaran kamusal dilin kullanımına dönüşmesi ve aynı zamanda kamu politikalarında gündem belirlemeye yönelik araştırma ve çalışmaların sunulma imkan ve fırsatlarının artırılmasının özgüven kazanımı, sivil toplum kuruluşlarının kurumsal yapılanmalarının şekillenmesinde bu dönemin katkıları olarak gözükmektedir.

Sivil Toplumun Konumu Yeniden Şekilleniyor...

Henüz kontrol altına alınamadığı ve nereye evirileceği öngörülemeyen 2008 Küresel Ekonomik Krizin etkileri devam ederken, küresel pandemiye karşı 'Batı'lı ülkelerde verilen başarısız sınav ve neo-liberal politakaların çözümsüzlüğü uluslararası boyutta sistemin politik ve ekonomik geleceğine dair belirsizliği derinleştirmiştir. 2008 kriziyle birlikte müdahaleci devletin geri dönüşüne tanıklık edilmiş ve krizin büyüklüğü ve ağırlığı dolayısıyla tüm dünyayı etkisi altına alması ile devlet müdahalesi, kimilerince yerinde bir çözüm olarak görülmüştür. Bu durum, bir süredir yönetim eksenli paydaşlı işbirliğini öne çıkaran yönetim yaklaşımlarına karşın devletin rolünü tekrar geri alması veya kavram ve paydaşların yeni konumlarının belirlenmesine dönüşmüştür.

Bu krizlerden hizmetlerin yürütülmesinde rol alan sivil toplum kuruluşlarının da etkilenmesi mümkün değildir. Nihai anlamda devlet gücünün hissini genişlettiği oranda sivil

alana baskılama oluşacaktır. "İşbirliğinden koalisyon" önerileri, hem devletin o aşkın gücünden endişe ile hem de sivil alandaki kazanımları koruma adına ortaya atılmış teorilerdir. Küresel ekonomik kriz, yönetim süreçlerini yeniden gözden geçirirken, dünyada farklı dalgalanmalar da yaşanmaya, hareketlilikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinin bir kısmında dip dalga diye adlandırılan Arap Baharı şeklindeki toplumsal hareketler; hızlı yönetim süreçlerine dönüşmüş ve bazı ülkelerde radikal değişimler ile sonuçlanmıştır. Türkiye'de ise bir çevre duyarlılığı ile başlayan ve sonrasında marjinal sol örgütlerin eylem ve gösterilerde şiddete yöneldiği Gezi Parkı Eylemleri, amacından saptırılması ile halk desteğini sağlayamayınca çıkış noktasında başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Konumuzla ilgili olarak esas olan bu hareketlilikler, sosyal medya diye adlandırılan iletişimin yeni boyutlarının aktif kullanılması ile kitlelerin hiçbir siyasal veya sosyal örgütün yönlendirmesi olmadan kendi kararları ve düşünceleri ile toplanabildiklerinin göstergesi

olmuştur. Bu toplumsal hareketlere karşı devletlerin müdahalesi ve baskı gücü ve hak arama eksenli sivil örgütlerin konumu tartışılmış, zemin kaymaları yaşanmasına, rol kaybetme endişelerine neden olmuştur. Birçok ülkede korumacılık refleksli milliyetçilik duyguları perçinlenmiş, yükselen bir milliyetçilik dalgası oluşmuştur. Küreselleşme, katılımcılık, uluslararası hukuk gibi kavramlar artık çok az konuşulmaya, devletlerin daha çok içe kapandığı, kendi sınırları içinde yaşayan kitlelere dönük mesajlar taşıdığına görüldüğü, buna karşın dışa karşı her türlü hukuk ihlalini meşru görerek, agresif ve gizlenmeyen baskın pragmatist politikalar geliştirdiği gözlenmiştir. Son tahlilde, dünyada dengelerin değiştiği ve bu dengelere karşın devletlerin içe dönük geliştirdiği politikaların yönetim süreçlerine de yansıtacağı muhakkaktır. Bu aşamada, sivil toplum kuruluşları da devlet refleksine paralel olarak ve belki de aynı endişe ve korkularla, sivil ve bağımsızlık endişelerini bir kenara bırakıp, ülkelerinin bağımsızlığını önceleyeceklerdir. Devlet ile toplum arasındaki münasebetlerin boyutlarının şekillenmesinde sivil toplum -kuruluşları-, tartışmaların tekrar odağında yer alacaktır.

6 Şubat: Yeni Bir Başlangıç....!

1960, 1971, 1980 ve 1997 (post-modern) olmak üzere dört defa askeri darbe yaşayan Türkiye, 15 Temmuz 2016 tarihinde yeni bir darbe teşebbüsü ile karşılaştı. Cumhurbaşkanı başta olmak üzere meclis, siyasi parti temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları örgütsel olarak, halkın ise kendi iradeleri ile organize olarak milli iradeyi hedef alan bu kalkışmaya karşı duruşları, darbelere karşı geçmişte yaşanmış benzer sessizlik beklentilerini boşa çıkardı.

15 Temmuz gecesi gönüllülerini örgütleyerek meydanları dolduran sivil toplum kuruluşları ise sonrasında devam eden 'Demokrasi Nöbetlerinde' de nöbette bulunarak demokrasi-

nin güçlendirilmesi amacıyla etkin rol oynadılar. Fakat, FETÖ'nün cemaat yapılanması, eğitim metodolojisi vb. argümanlar üzerinden, varlığını İslami referanslar ile tanımlayan fakat halihazırda uzunca bir süredir değişim göstererek 'cemaatsel' kazanımlardan daha çok formel konulara odaklanan sivil toplum kuruluşlarına karşı pozitivizm ve laiklik ideolojisi üzerinden bir yıpratma aşaması eş zamanlı olarak yaşandı.

17-25 Aralık sonrası 'islami' kavramlar üzerinden yukarıda bahsedilen bir dezenformasyon yaşayan halkın bir kesimi, 15 Temmuz girişiminin de referans kaynaklarını benzer gördüğü kurumlara (cemaat, tarikat, STK) karşı diğer bir kesimin ise iktidar yanlılığının devlet(in tanımladığı, kabullendiği) dışı aktör olmanın bir gün bugünün benzeri karşıtı olabileceğinden STK'lara karşı endişe ile yaklaştılar. Bu sıkışmışlık hali içinde olan STK'lar, siyasal iktidarın merkez dilini kuşanmasını takip ederek benzer dili kullanmaya başladılar. Siyaset ve sivil toplumun konumlarının, devlet-sivil toplum münasebetlerinin boyutlarının, sınırlılıklarının ve çerçevesinin yeniden, kalıcı ve sağlıklı bir çözümle çizilmesi, biçimlendirilmesi açısından bir fırsat olarak da görülebilecek bu tartışma zemini, eksenini başka alanlara taşıdıkça yeterince değerlendirilemedi. Niceliksel olarak sivil toplum kuruluşu kurulmasındaki hızlı orantısız artıştaki düşüşün göstergesi bu tedirginliklerin sonucunun bir parçası olarak da yorumlanabilir.

Küresel çapta yukarıda bahsi geçen konjoktürün etkisine paralel olarak, 15 Temmuz sonrası Türkiye'sinde devletin yeniden yapılandırılması çabalarında devletin rolünün öncüllemesi ve etkisinin yaygınlaştırılması birçok alanda hissedilmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin bir sistem değişikliğine giderek Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi modeline geçmesi, demokrasi kanallarını daha yaygın ve ulaşılabilir konumuna da getirmiştir. Bugüne kadar toplumun, taleplerini daha çok

siyasal partiler üzerinden temsili mekanizmalar ile gerçekleştirme çabaları, yeni hükümet sisteminin Cumhurbaşkanlığı ofisleri ve kurullarını doğrudan iletişim ve etkileşime açık pozisyona getirerek, demokratik katılımı güçlendirilmiş ve ulaşılabilirlik bağlamında STK'lara da geniş alan açılmıştır. Ayrıca, STK'ları merkez veya taşra teşkilatı gibi algılayan ve denetimini daire başkanlığı yapısı üzerinden kurgulayan sistemin yeni dönemde, yönetim anlayışı içerisinde rehberlik ederek ortak aklı önemseyen sivil toplumla ilişkiler formatına dönüştürmesi de, STK'ların katılımcılığını arttırması açısından önemli bir gelişmedir.

Yukarıda sıralanan gerekçeler ve yaşananların yanı sıra 6 Şubat depremleri sonrasında sahadaki hızlı aksiyonları ve büyük özverili iyileştirici müdahalelerinin toplumun geniş kesimi tarafından gösterilen takdir ve des-

teklerin sonuçlarını daha iyimser bir tabloya dönüştürmek mümkündür. STK'lar; öncelikle daha şeffaf bir iletişim stratejisi ortaya koyarak kurumlarının amaçlarını ve faaliyetlerini kamuoyu ile süreklilik içinde paylaşmalı, toplumsal duyarlılıkları önceleyen uzun vadeli projeler üretmek çalışmaları yaygınlaştırmalı, gündelik siyasetin ötesinde sosyal dinamizmi etkili tutarak toplumsal ihtiyaçlara odaklı etkinliklerle gönüllü kazanımlarını arttırmalı ve kendi gündemlerinin politikalarla dönüştürülmesinde öncülük etmelidirler. Ayrıca, küresel düzlemdeki belirsizlik ve kayganlıklar ile Türkiye'nin 15 Temmuz sonrası yeniden yapılanan sistem içerisinde, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları; kadim vakıf kültürü referansı ve tecrübesi ile modern dönem STK konumlanışlarının değişimi çerçevesinde yeni bir paradigma ortaya koyabilme fırsatını da değerlendirmelidirler.

AFET ACİL DURUMLARDA SOSYAL MEDYA YÖNETİMİ/ROLÜ VE DEZENFORMASYONLA MÜCADELE

SAİD ERCAN

Türkiye 75 milyona yakın sosyal medya kullanıcı sayısı ile Dünyada en çok kullanan ilk 5 ülke arasında. Bu dev kullanım oranında instagram'da haftalık 21 saat kullanım ile dünya birincisiyiz. Bu nerdeyse haftanın 1 gününü sadece instagrama veriyoruz demek, diğer sosyal ağları da dahil ettiğiniz de Türkiye'nin nerdeyse 5 günü internet ve dijital dünyada geçiyor diyebiliriz. Tüketim tarzımız, haber alma şeklimiz, eğitim, iş ve diğer hayati faaliyetlerimiz de internet üzerinden gerçekleşiyor. Hal böyle olunca da dezenformasyon hiç olmadığı kadar yüksek oluyor. Zaten yapılan bilimsel çalışmalarda yalan haberde Türkiye maalesef 1. ülke olarak literatüre bile girmiş durumda.

Doğal afetler sırasında ve sonrasında sosyal medyada milyarlarca paylaşım yapılıyor. Fakat bu bilgi ve paylaşımların güvenilirliği yaşanan olayın heyecanı ile kimi zaman iyi niyetli kimi zaman art niyetli olarak sorgulanmıyor ve ışık hızında bu bilgiler yayılmaya devam ediyor. Bir 'patlamada' aradan daha 1 dakika geçmeden fotoğraflar whatsapp gruplarına düşüyor, görmemesi gereken çocuklar, hamileler, psikolojik destek görenler bile bu görüntülere maruz kalıyorlar.

Şu bir gerçek ki, teröristler terör haberlerinden beslenir, ne kadar sosyal medyada gündem olurlarsa eylemlerini o kadar başarılı sayarlar, hal böyleyken her paylaşım terör propagandasına hizmet etmiş oluyor. Sağduyu ve soğukkanlılığın devreye girmesi gereken bu tarz durumlarda bu dezenformasyon ve algı oyunlarına dur demenin ise belli başlı yolları ve prosedürleri var:

Afet sırasında ve sonrasında karşımıza çıkan bilgi ve paylaşımların tamamına şüphe ile bakmalıyız. Paylaşımın yanlış veya yalan olabilecek bilgiler içerdiğini unutmamalıyız. Resmi kurum ve resmi yayın organlarını takip etmeli, bu kaynaklardan teyit edilmemiş paylaşımları yaymaktan ve bu paylaşımlara itibar etmekten kaçınmalıyız. Böylesi durumlarda "double check" adı verilen ikili ve çoklu doğrulamaları tercih etmek önemlidir. Güvenilir sanatçılar, medyacılardan ve tabi

ki ilgili yetkili görevliler dışındaki hesaplara şüpheyle bakmak hataya düşmeye engel olacaktır. Öte yandan yapılan paylaşımın kime faydası var? Eğer insanlık adına faydalı bir uyarı ise amenna ama paniğe sevk edip durumu daha da kötüleştirecekse böyle durumlarda beklemekte fayda vardır.

HEDEFTE BİRLİK DERGİSİ

Paylaşılan haber veya bilgiyi teyit edici ve destekleyici video argümanlarına inanmadan önce tersine arama yapmalı ve ilgili görsel ve videoları yapabildiğimiz ölçüde araştırmalıyız. Bu içeriklerin montaj ve manipülasyon içerebileceğini kesinlikle göz ardı etmemeliyiz. Bu tür aramaları arama motorları üzerinden hızlıca ve ücretsiz yapabilirsiniz.

Yetersiz bilgi paniği artırır. Afet sonrası bilgi almak için sabırlı olmalıyız. Merak duygusunun ön plana çıktığı bu tip zamanlarda, güvenilir olmayan bilgiler su yüzüne çıkabilir. Bilgi eksikliğini yanlış bilgilerle örten içeriklerden kaçın.

Sosyal medyada yayılan bilgiler, afetin belli bir bölgesinden alınmış olabilir. Kısıtlı bir alanda, belirli bir süre içinde gerçekleşmiş her olayın, bütün felaketi temsil ettiğine dair genellemelerden kaçın.

Bazen beğenilme, tıklanma bazen de manipülasyon amacı ile yapılan bazı paylaşımlarla karşılaştığımızda bu paylaşımın gördüğü ilgi ve beğeni sayısı bizi yanıltmamalı. Bazen (maalesef algoritma nedeniyle çoğu kez) yalan veya yanlış, doğru ve gerçekten daha hızlı yayılır ve daha fazla rağbet görebilir. Bu tarz afet dönemlerinde paylaşımların beğeni sayılarına değil kaynak ve güvenilirliklerine odaklanmalıyız. Sacramento Üniversitesi'nin yaptığı araştırmada yalanın doğrudan 6 kat hızlı yayıldığı ortaya çıktı.

Kutsal Kitabımız Kur'an Hucurat Suresi 6.ayetinde şöyle diyor; "Ey iman edenler! Bilmeden birilerine zarar verip de sonra yaptığınıza pişman olmamanız için, yoldan çıkmışın biri size bir haber getirdiğinde doğruluğunu araştırın." Bu bize şunu gösteriyor; bir işin doğruluğunu araştırmak insani bir görev.

Deprem sürecinde de birçok örneğini maalesef yaşadık. Ortaya atılan iddiaların birçoğunun gerçeği yansıtmadığı hatta yanlış yönlendirmeler sonucu insanların zarar gördüğü

“

Paylaşılan haber veya bilgiyi teyit edici ve destekleyici video argümanlarına inanmadan önce tersine arama yapmalı ve ilgili görsel ve videoları yapabildiğimiz ölçüde araştırmalıyız. Bu içeriklerin montaj ve manipülasyon içerebileceğini kesinlikle göz ardı etmemeliyiz.

”

durumlara şahit olduk. Her anın her saniyenin insan hayatı için önemli olduğu bu anlarda yanlış bilgilendirmelerin insanların can kaybına, fiziki ve psikolojik zarar görebileceklerini bilerek, farkında olarak her zamankinden daha dikkatli davranılması gerekmektedir.

Bu süreçte dezenformasyonlara karşı oluşturulan "tarafsız teyit" projesi, yaklaşık 100 bin takipçiye ve milyonlarca izlenmeye/paylaşım ulaşılarak ciddi bir görev üstlendi. Yaklaşık 70 kişilik danışma grubu ve editörleriyle aktif bir doğrulama/yalanlama hizmeti verdi. Biliyorsunuz Türkiye'de çok fazla teyit doğrulama sitesi var ama büyük bir kısmı yurtdışı kaynaklar tarafından destekleniyor ve kendi istedikleri konularda teyit yapmaya ve manipülasyon yapmaya devam ediyorlar.

Türkiye, dünyada ve bölgesinde güçlendikçe küresel algı merkezlerinin direkt hedefinde bir ülke olmaya devam edecektir. Kasıtlı olarak yalan iftira ve bilgi kirliliğini yayanlara karşı dijital medya okur yazarlığı konusunda farkındalık oluşturmamız. Dezenformasyon yasaasının bu anlamda doğru bilgiye ulaşmamızı sağlamada önemli bir adım olduğunu düşünüyorum.

HASARSIZ VE KAYIPSIZ HAVA SAHASI İÇİN STK'LARIN ROLÜ

MİNE ÇATAL

Yıkım, etki ve kayıp oranlarına bakıldığında yüzyılın en büyük afetlerinden biri ile karşı karşıyayız. Yaşanan felaketin sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve teolojik boyutları yaralar sarıldıktan sonra daha detaylı ele alınacak olsa da söz konusu hasarın ne kadar büyük olduğu açık. 6 Şubat 2023 itibariyle tüm gündemi değiştiren bu büyük deprem, orada olanları büyük bir imtihan ve çaresizliğe, olmayanları da beklenmedik ve sıra dışı sorgulamalara maruz bıraktı.

Yaygın ve kabul gören haber akışları sivil toplum kuruluşlarının da devlet kurumları gibi daha ilk saatlerden itibaren afet alanında yer aldıklarını gösteriyor. Organizasyon ve aksiyon kabiliyetleri oranında bütün zor koşullara rağmen afet alanına ulaşan gönüllüler arama

kurtarmadan beslenme ve barınma ihtiyaçlarının giderilmesine, acil ve lojistik destekten insani yardım faaliyetine kadar pek çok alanda aktif rol aldılar.

Yaşanan afetten doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen milyonlarca insan için en baştan beri öncelikli olarak iki önemli ihtiyaç söz konusuydu: Arama kurtarma faaliyetleri ve insani yardım. Geçtiğimiz günlerde yaşanan depremde olduğu gibi 24 yıl önce gerçekleşen ölümcül Gölçük depreminde de arama kurtarma ve insani yardım üniteleri temel ihtiyaçlar listesinde en ön sırada yer alıyordu. Hızlı ve aktif bir şekilde sivil aktörlerin de afet sürecine katılımları hiç kuşkusuz şimdiye kadar sadece devlete bırakılmış yüklü bir sorumluluğun Türkiye'nin dört bir yanından hat-

ta dünya ölçeğinde katılım sağlayan geniş bir yardım örgütlenmesiyle yeni ve farklı bir süreci harekete geçirmişti. STK'ların insani yardım düzeyinde oldukça geniş ve derin bir düzlemde sahada yer almaları bir yandan oluşan toplumsal sorumluluğu bir yandan da bu sorumluluğun ürettiği ahlaki başarı grafiğini ortaya koymaktaydı. STK'ların sahada oluşturduğu bu rahatlatma görece bu tarihten itibaren ağır ve tahribatı yüksek olaylarda duymaya alışık olduğumuz "Nerede bu devlet?" sorusu da böylece geleneksel yük ve ağırlığını kaybetmeye başlamıştır. Sahada farklı pozisyon ve ünitelerde sorumluluk üstlenen STK'ların varlığıyla birlikte de sorun alanları yumuşamaya ve sakinleşmeye başlamıştır. Bir anlamda STK'lar devletin yükünü hafifletmek hatta onun devasa bürokratik ağıнын sebep olduğu hantallıkla erişmekte geciktiği alanlarda kayda değer bir atılım gerçekleştirmiştir.

Böylece insani yardım eksenli sivil toplum örgütlenmesinin yeni kazandığı bu parlak sicille ortaya çıkışı, topluma verdiği güven ve destek Türkiye'de sivil toplum olgusunun geniş tabanlı bir şekilde kabul görmesine ve hızla gelişmesine fırsat vermiştir. Gelişen süreç içinde kendini yenileyen ve afet yönetiminde kamu ile birlikte genişleyen bu ağ bugün artık etkili bir güç olarak kendine bir yer bulmakta zorlanmamaktadır.

Türkiye olası ve beklenebilir afet fırtınası karşısında her zaman teyakkuzda olmak zorunda. Bir şekilde hemen her fırsatta bizi bulması muhtemel olaylar karşısında hazırlıklı olmak en az afetin kendisi kadar kabullenmemiz gereken bir hakikat olarak karşımızda durmaktadır. Kısaca depremin kendisi kadar onu metanet ve sükunetle karşılamaya yönelik hazırlıklar da ihmal edilmemesi gereken bir duyarlılık zemini olarak kabul görmektedir.

Hal böyle olunca da olağan akış içerisinde çok kere gündemimizde yer almayan beklenmedik afetlerin hasbelkader gerçekleştiği anda

“

Sahada varlık gösteren STK'ların olanca yılın tecrübesiyle ortaya koyduğu çaba her şeyden önce giderek artan ve daha da artacağı anlaşılan deprem gerçekliği konusunda daha verimli çabaların ortaya konabilmesi açısından oldukça umut verici bir zemin üretiyor.

”

bütün hayatımızı kuşatıcı biçimde etkisi altına alması da artık kimseye şaşırtıcı gelmiyor. Fakat Kahramanmaraş'la birlikte çok geniş bir coğrafyayı doğrudan etkileyen depremler de gösterdi ki; sokağımızda, mahallemizde, şehrimizde ve ülkemizde artık acil olarak bir korunaklı yaşam alanı hatta bir "Hasarsız ve Kayıpsız Hava Sahası" oluşturmamız gerekiyor. Hasarsız ve Kayıpsız Hava Sahası'yla kastedilen her durumda yaşanılabilir olacak türlü olumsuzlukların bizi rehin almasını imkansız kılacak bir hazırlık ve tüm bunların üstesinden gelmeyi mümkün kılacak bir direnç alanıdır. Nihayetinde afetler de kayıp ve yıkımlar da zihnimizde bağıışıklık kazandığı ölçüde önüne geçilemeyen bir felaketin habercisi olacaktır.

Peki burada sorumluluk kime düşüyor? Hasarsız ve kayıpsız bir hava sahası oluşturmak ne ölçüde mümkün? Mümkün ise de ne ölçüde gerçekleştirilebilir? Bu sahayı oluşturmak belki zor ve çetrefilli bir sürece gebe, taşın altına konacak binlerce, on binlerce ele muhtaç lakin tamamen imkansız olduğunu söylemek de sorumluluktan kaçmak olacak. Afet sonrası ortaya koydukları çalışmalarla birbirinden değerli emeklere öncülük eden STK'ların daha afet ortaya çıkmadan ve yaşanmadan neler yapılabileceği konusuna ağırlık vermeleri Türkiye'de pek çok şeyin kalıcı bir şekilde

değişmeye başladığını göstermesi açısından oldukça önemli bir başlangıç etabı. Sivil toplum, profesyoneller ve gönüllüleri eşliğinde değişimin, inşa ve devamlılığın nasıl sağlanacağı yönünde adımlar atarken afet konusunda ortaya konacak faaliyetlerde öncülük neden STK'ların olmasın?

Sahada varlık gösteren STK'ların olanca yılın tecrübesiyle ortaya koyduğu çaba her şeyden önce giderek artan ve daha da artacağı anlaşılan deprem gerçekliği konusunda daha verimli çabaların ortaya konabilmesi açısından oldukça umut verici bir zemin üretiyor. Deprem ve diğer afetler karşısında devletin ortaya koyduğu düzenleyici çabalara karşılık daha sivil ve kuşkusuz sürprizlere daha açık bir hazırlık planlamasıyla STK'lar korku ve endişelerimizin azaltılmasında önemli katkılar üretebilir. Nitekim öyle de oluyor. Mesela son deprem tecrübesinde STK'lar, sahaya akan rahatlatıcı ve besleyici katkılarıyla toplumda kayda değer bir rahatlamamanın öncüsü olmayı başarmış durumda. STK'lar, sivil inisiyatif ve platformlar hem afet öncesi yapılması gereken hazırlık süreçlerinde hem de afet yönetiminde öncü rol üstlenebilir.

Peki STK'lar mevcut katkılarının yanında afet konusunda sürdürülebilirliği nasıl sağlayabilir?

- Ülke gündemi ne olursa olsun afet konusunu her zaman gündemde tutabilir.
- Karar alıcıların dahil edileceği ve çok yönlü olarak afet konusunun ele alınacağı yapılandırılmış toplantılar düzenleyebilir.
- Ulaştığı her kişiye/vatandaşa afet bilinci noktasında duyarlılık kazandırabilir.
- Farklı kesimlerin ya da meslek gruplarının katılımıyla afet konusunda sürdürülebilir bir politika hazırlığı yapabilir.
- Afet konusunun takipçisi olabilir.

- Faaliyet alanlarına göre arama kurtarma, acil yardım, psiko-sosyal destek gibi alanlarda gönüllü katılımları koordine edebilir.
- Savunuculuk faaliyetlerini afet konusu üzerine odaklayabilir.
- Afet bilinci ve duyarlılığı noktasında eğitim faaliyetleri geliştirebilir.
- Afet yönetim ve müdahale sürecinde insan kaynağı verisini kamuoyu ile paylaşabilir.
- Kamu ve akademi ile ortaklaşa projeler üreterek konu ile alakalı çalışmalar yürütebilir.
- Sivil inisiyatifler ve ortak çatı kuruluşlar ile politika yapım sürecine dahil olabilir ve yahut politikacılar için baskı unsuru oluşturabilir.
- Kamunun afet bilincinin oluşturulması adına sunduğu proje çağrılarına hem kurumsal kapasitesini artırmak hem de afet konusunu gündemde tutmak için başvurabilir.

Sivil toplum kuruluşlarının yıllık planlarına eklenmiş, mevcut gündemlerine dahil edilmiş, faaliyetlerine entegre edilmiş bir sistem pekâlâ mümkün. Bunun için de sadece STK öncülerinin çaba ve gayretleriyle yetinmeksizin hepimizi sarabilecek bir tehdit ve tehlike sarmalına karşı çalışmaların sahici takipçisi olmak gerekiyor.

SAHA GÖZLEMLERİ IŞIĞINDA 6 ŞUBAT DEPREMLERİ VE RİSK AZALTIM ÖNERİLERİ

DOÇ. DR. İSMAİL DABANLI*

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Mw 7.8 büyüklüğündeki Nurdağı-Pazarcık depremi ile Mw 7.7 büyüklüğündeki Ekinözü depremleri sonrasında bölgede devam eden depremler neticesinde; 10 şehrimizde ciddi derecede hasar almış binalar ve tamamen göçmüş binalar bulunmaktadır.

Bölgede arama kurtarma ve mühendislik hizmetlerine destek amacıyla İstanbul Teknik Üniversitesi'nin (İTÜ) EELISA kapsamında iş birliği içerisinde olduğu Budapeşte Teknoloji ve Ekonomi Üniversitesi'nden (BME) 4 uzman öğretim üyesi ile beraber 7 gün (10-17 Şubat 2023) süren saha çalışması boyunca Adana, Antakya, Kahramanmaraş şehir merkezleri

ve bu şehirlerin bazı ilçelerinde bulunan (Erzin, Payas, Dört Yol, İskenderun, Belen, Türkoğlu, Pazarcık, Göksun, Elbistan, Afşin) yeni, eski ve/veya tarihsel öneme sahip olan birçok yapı (konut, cami, medrese v.b.) üzerinde detaylı gözlem ve incelemeler yaptık.

AFAD koordinasyonu ile enkaz arama kurtarma çalışmalarında müdahale süreçlerine teknik destek ve arama-kurtarma çalışmalarını devam eden alanlarda risk oluşturabilecek hasarlı yapıların incelenmesi ve izlemesini yaptık. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ekipleri ile hasar tespit çalışmalarına destek verip hasar tipleri konusunda bilimsel araştırma gerçekleştirdik.

* İnşaat Mühendisi, Mimar

Hatay'da altyapı da tamamen tahrip olduğundan bütün aydınlatma büyük jeneratörler ile sağlanmaktaydı. Tamamen göçmüş kum ve moloz yığını haline gelen yapıların ekseriyetinin yeterli beton kalitesine sahip olmadığı, beton içerisindeki agreganın kırmataş olmayıp deniz ya da dereden temin edildiği ve kullanılan çeliklerin de nervürlü olduğu ilk gözlemlerimizi oluşturdu. Agreganın yıkanması ve içindeki deniz kabuğu tarzı yapıların elenmesi şartıyla beton imalatında kullanılması teknik olarak çok problem oluşturmaktadır. Ancak gözlemlerle sahada özellikle agreganın yıkanıp yıkanmaması hakkında fikir elde edilememiştir. Kullanılan malzemeden yapıların 1999 yılı öncesi inşa edildiği tahmin edilmiştir. Devrilme ve yana yatma şeklinde hasar alan yapıların da üst yapısının göreceli olarak sağlam olmasına karşın, zemin taşıma gücüne uygun temel imalatı yapılmadığından hasar aldığı gözlemlenmiştir. Zeminden kaynaklanan hasarların kaynağının çoğunun zemin sivilaşması sonucu olduğu gözlemledik.

Antakya içerisindeki bazı sokaklarda yola doğru yıkılan binalar sebebiyle yürüyerek dahi ulaşım sağlayamadık. Ara yolları bakımından da pek çok cadde ve sokak enkazla kapandığından güvenlik güçlerinin yönlendirmesiyle şehir içerisinde yol alabildik. Antakya'nın kültür varlıklarından Habib-i Neccar Camii (Şekil 1) ve Şeyh Ali Camii'nin (Şekil 2) minare, kubbe ve şadırvanlarının hasar aldığı gözlemlendi. Tarihi meclis binasının (Şekil 3) da ciddi hasar aldığı görüldü. Eski Antakya bölgesinde ve diğer deprem bölgelerinde gözlemlerimize göre az katlı geleneksel mimari usullerle yapıların tamamen göçmediği kısmen hasar alıp yıkılmalar meydana geldiği tespiti oldu.

Dağ yamacında inşa edilmiş Saint Pierre Kilisesi Anıt Müzesi (Şekil 4) içerisine kapı kilitli olmasından dolayı girilememiş olup sadece yan duvarlarından birinde küçük bir yıkıntı görülmüştür.

Şekil 1. Habib-i Neccar Camii

Kentsel dönüşüm veya herhangi bir nedenle imar değişikliği yapıldığında oluşacak rant devletin olmalıdır. Rantın devlete aktarıldığı bir sistemde şehirler üzerinde siyasi baskılar da azalacak, daha düzenli yapılaşma kolaylaşacaktır.

Şekil 2. Şeyh Ali Camii

Şekil 3. Tarihi Meclis Binası

Şekil 4. St. Pierre Kilisesi Anıt Müzesi

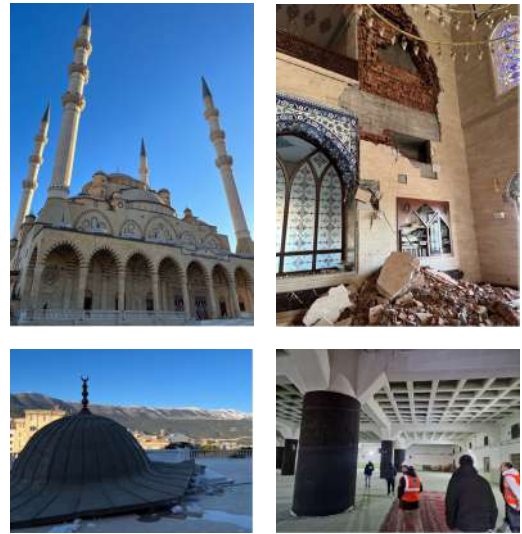
Şekil 5. Kaya düşmesi örnekleri

Saint Pierre Kilisesi civarındaki mahallede zeminin kaya olması sebebiyle yapı kalitesi düşük, hatta briketten derme çatma yapılmış olsalar dahi deprem dolayısıyla hafif ya da hiç hasar almadıklarına şahit olduk. Ancak bu bölgede deprem sırasında yamaçtan kopan büyük kaya parçalarının düşmesi sonucu ciddi hasar vermiştir.

Genel olarak Kahramanmaraş'ın yüksek kesimlerinde, yani göreceli olarak daha iyi zemin koşullarına sahip bölgelerinde inşa edilen yapıların üzerine yapılmış binalardan daha sağlam bir şekilde bu depremleri atlattığını tespit ettik. İlk tespitlerde göze çarpan bu durum, Kahramanmaraş'ın tüm yapı stoku üzerinde yapılan detaylı hasar tespit çalışmalarının ardından sayısal olarak ortaya konularak test edilmelidir. Vezir Hoca Bulvarı üzerindeki çok katlı (ortalama 10-11-12 katlı) yapıların çoğu ağır hasar alırken hemen arkalarındaki müstakil tek veya iki katlı yapıların depremi az hasarlı veya çoğunlukla da hasarsız olarak atlattıklarını gördük. Merkezde devam eden arama kurtarma faaliyetlerinin etraftaki hasarlı binalar tarafından tehdit edilmesi sebebiyle tehdit oluşturan binaların durumu incelenerek çalışmaların ilerleyişi konusunda tavsiyeleri AFAD yetkilileri ile paylaştık.

Genel olarak sağlam görünen ve gözle görünür taşıyıcılarında hasar tespit edilemeyen Abdülhamit Han Camii'nin içerisindeki bazı tuğla duvarların yıkıldığını gördük (Şekil 6). Avludaki şadırvanın ise komple deprem sırasında yıkılmıştır. Caminin bodrum katında yaptığımız detaylı gözlemlere göre herhangi bir ciddi çatlak ya da hasar görülememiştir.

Pazarcık Çiğli ve Türkoğlu bölgelerinde yapılan gözlemler sonucu tamamen göçen bi-

Şekil 6. Abdülhamit Han Camii, Kahramanmaraş

Şekil 7. Çiğli bölgesi yüzey fay atımları

Şekil 10. Deprem sonrası yüzey kırığından yer altına akan yüzey suyu, Lice, Diyarbakır.

naların diğer şehirlerdeki yapılarla benzer özellikte olduklarını gördük. Çiğli bölgesinden depremin sebep olduğu yüzey kırığının yaklaşık 380 cm sol yönlü yer değiştirmeye ölçülmüştür (Şekil 7).

Depremler su kaynaklarını da doğrudan etkileyen doğal olaylar olduğu için bölgenin çeşitli su kaynaklarında ciddi değişiklikler olmuştur. Özellikle yeraltı sularında meydana gelen değişiklikler günler sonra kilometrelerce uzak bölgelerde de görülebilmektedir. Yeraltı seviye ölçümlerine dair herhangi bir veriye ulaşamadığı için bu konuda değişimin mertebesi hakkında bir yorum yapmak mümkün değildir. Şekil 10'da görülen Diyarbakır Lice'de yer aldığı bildirilen derenin yüzey deformasyonu içerisinden yer altına akma başladığı, olayın başlangıcında çekilen videoda giriş ağzının yeni yeni gelişmeye başladığı görülmektedir.

Deprem bölgesinde kırsal alanlarda meydana gelen su kaynaklarında değişimin bir örneği de Erkenek Güpdüşen şelalesinde görüldüğü rapor edilmiştir. Şekil 11'de görüldüğü üzere Güpdüşen şelalesi deprem sonrası kurumuştur. Memba tarafında yapılacak araştırma sonrasında su kaybının gerçek nedeni ortaya çıkabilecektir. Su kaynaklarında hey-

elanlar dolayısıyla da geçici olarak rejimlerde değişiklikler meydana gelebilir. Belli bir zaman geçtikten sonra geçici nitelikte olan yüzeysel, yüzey altı ve derin yer altı suyu akış rejimlerinin doğal salınımına dönmesi beklenmektedir.

Heyelanlar sonrası uydu görüntülerinden elde edilen verilere göre Gölbaşı gölünde su seviyesinin yükseldiği ya da kıyı çizgisinin değiştiği tespit edilmektedir (Şekil 12). Adıyaman Üniversitesi Gölbaşı Meslek Yüksek Okulu (MYO) kampüsünün bir kısmının sular altında olduğu görülmektedir.

Betonarme binaların ömürlerini azaltan en önemli unsur suya maruz kalmasıdır. Bölgede

Şekil 11. Güpdüşen Şelalesi'nin deprem öncesi (sol) ve deprem sonrası (sağ) durumu, Erkenek, Malatya.

Şekil 12. Deprem öncesi (üst) ve sonrası (alt) Gölbaşı MYO ve Gölbaşı Gölü kıyı çizgisi değişimi, Gölbaşı, Adıyaman.

Şekil 13. Betonarme kolonda meydana gelmiş korozyon

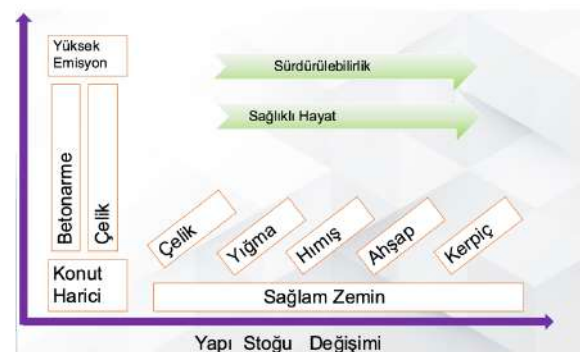
hasar gören ve eski yapıların çoğunda korozyon problemi görülmüştür. Mevcutta bulunan betonarme binaların da bodrum katlarının çoğunda korozyon problemi görülmektedir (Şekil 13). Bu tür kusurların gözlemlendiği yapıların güncel yönetmeliklerde istenen şartları taşıyıp taşımadığının analiz edilmesi gerekir. Deprem bölgesinde görülen malzeme kusurlarının birisi de gevrek donatının kullanılmış olmasıdır. Karbon oranının yüksek olması sebebiyle gevrek olan yapı çeliğinin istenilen sünek davranışı göstermemektedir.

Malzeme kusurlarının yanında bazı binaların göçmesinde işçilik ve imalat kusurları da etkili olmuştur. Buradan çıkan sonuca göre malzeme, proje ve denetim her ne kadar kâğıt üzerinde doğru da olsa inşaat yapım süreci içerisinde bulunan tüm bireylerde sorumluluk ve ahlak olmadıkça sağlam ve doğru proje üretmek mümkün değildir.

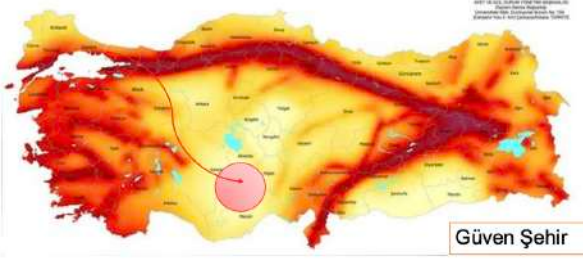
Bu yaşanan elim depremlerin bir sonucu da bundan sonra tercih edilecek konut tipolojisinin değişmesi olmalıdır. Sağlam zemin ve az katlı binaların yapım türü ne olursa olsun daha az hasar aldığı bir kez daha ispatlanmıştır. Binaların servis ömürlerini de yakın zamanda yaşanan Covid-19 gibi salgın olaylarını da düşündüğümüzde konut denilince

akla üst üste istiflenmiş betonarme bloklar gelmemelidir. Küçük de olsa bahçesi olan 1-2 katlı geleneksel yapım üsluplarımızla inşa edilecek yapılar toplumumuzun geleceğinin sigortası olacaktır. Şekil 14'te ülkemiz için en uygun yapılaşma önerisi grafiklerle özetlenmiştir. Konut harici yapıların betonarme ve çelik ile yapılması uygun olabileceken, konutlarda mutlaka sürdürülebilir malzemelerle sağlam zeminler üzerine yapılar yapılmalıdır.

Marmara bölgesi ve hatta İstanbul akla geldiğinde deprem açısından büyük bir risk barındırdığı aşikardır. İstanbul için en büyük tehdit ve risk nüfustur. Bu yüzden deprem öncesi eğer risk yönetiminden bahsedilecekse, ya

Şekil 14. Yapı Stokunun Değişim Süreci

da riskleri azaltmak hedeflerinde çalışmalar yapılacaksa başarılı olmak için tek bir politika olmalıdır. Yaşanan depremler ulaşımın afet sonrası en önemli unsur olduğunu gözler önüne sermiştir. İstanbul'un ana ulaşım arterlerini, (E5 ve TEM ve diğ.) etraflarındaki yapıların gabarileriyle, olası bir deprem sonrası yola doğru devrilmeleri sonucu oluşabilecek aksaklıkları hayal bile etmek mümkün değildir. Sadece ulaşımı bile düşündüğümüzde mevcut imar planlarının bile ne kadar risk içerdiği ortadadır. Gelecek imar planlaması yaparken ana yollardan çekilen yapılaşma mesafelerinin yolun üzerine devrilmeme sınırı hesaplanarak yeniden ele alınıp düzenlenmesi gerekir.

Çarpık yapılaşmanın en önemli sebeplerinden birisi de imar değişiklikleri sonucu oluşan rantın şahıslarda kalmasıdır. Kentsel dönüşüm veya herhangi bir nedenle imar değişikliği yapıldığında oluşacak rant devletin olmalıdır. Rantın devlete aktarıldığı bir sistemde şehirler üzerinde siyasi baskılar da azalacak, daha düzenli yapılaşma kolaylaşacaktır. Bunun yanında herhangi bir parselde imar artışı yapılacaksa mutlaka komşu parsellerden, hatta devrildiğinde üzerine düşme ihtimali olan yakın parsellerden muvafakat alınması zorunlu hale getirilmelidir. Sadece güvenlik açısından değil, fıtri bir hak olan bir yapının güneşinin kesilmesi, manzarasının yok olması gibi temel insanı durumlarında da suiistimal edilmesinin yolu bu komşu parsel muvafakatı uygulamasıyla sona erecektir. En üst seviyede tavsiye edilen bu tür önerilerin uygulamada yaşanacak tüm detaylar düşünülerek planlanması devletin ilgili organları marifetiyle gerçekleştirilebilecektir.

İstanbul'un nüfusunu artırıcı hiçbir tedbir başarılı olamayacaktır. En azından İstanbul'un nüfusu 1/3 oranında azaltılıp 10 Milyonu aşmayacak bir politika hedeflenmelidir. Bunu yapabilmek için de ülkemiz için kritik öneme sahip bütün sanayi, ekonomi ve eğitim gibi sektörlerin İstanbul içinden hatta Marmara havzası içerisinde alınıp deprem ve diğer afetler açısından en güvenilir bölgeler olarak görülen Karaman- Mersin arasına yeni bir cazibe merkezi oluşturacak şehre taşınmalıdır (Şekil 15).

Sadece depreme değil, kuraklık taşkın, sel gibi iklim değişikliğinin tetiklediği afetlere karşı da dirençli olacak bu Güvenşehir ülkemizin sigortası olacaktır. Bu bölgede oluşturulacak iş imkanları ile Akdeniz'e liman bağlantıları da oluşturulma potansiyeli vardır. Su kaynakları ve ulaştırma gibi altyapı ağı geliştirildikten sonra bölgede oluşturulacak iş imkanları önümüzdeki kısa süre içerisinde ciddi bir nüfusun kendiliğinden Marmara'dan bu bölgeye doğru hareket edeceği açıktır. Sanayinin ve nüfusun bu kadar yoğun olduğu Marmara kirlilik için de uyarı sinyalleri vermektedir. Yakın geçmişte yaşadığımız "Müsilaj" sorunu bu ağır kirlilik yükünün sürdürülebilir olmadığına ispatıdır. Ayrıca su kaynakları bakımından da oldukça sınırlı olan Marmara havzasında yoğun bir sanayi ve nüfusun bulunması, kuraklık dönemlerinde ayrı bir risk oluşturmaktadır. Bu sene olduğu gibi, kurak geçen kış ayları sonucu yaz mevsimlerinde su temini zorlukları ortaya çıkabilecektir. Bu yüzden sadece deprem açısından değil, kuraklık ve su temini açısından da İstanbul'un ve hatta Marmara bölgesinin nüfusu Anadolu'ya taşınmalı, sanayinin işgal ettiği özellikle Trakya'daki topraklar da tarıma geri kazandırılmalıdır.

TÜRKİYE'DE KOALİSYONLAR VE BAŞKANLIK SİSTEMİ SONRASI...

AHMET ÖZTÜRK

Dilimize Fransızcadan (coalition) giren “koalisyon” kelimesinin Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre “çeşitli güçlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan birlik, ortak yönetim” anlamına gelmektedir. Siyasi hayatımıza 1960 darbesinden sonraki seçimlerde ilk defa girmiştir. 1946'ya kadar çok partili hayata geçememiş bir ülkenin koalisyonlarla geç tanışması da anlaşılabilir bir olgudur.

27 Mayıs 1960'ta merhum Adnan Menderes başbakanlığındaki hükümet askeri darbeye indirildikten sonra toplum iradesinin hiçe sayılması ve zorbalıkla son bulmasının millet üzerindeki şok edici etkisinin ardına yapılan ilk genel seçimde (1961) tek parti hükümeti çıkmaması üzerine ilk koalisyon hükümeti de siyasi tarihimizdeki yerini almıştır. İsmet İnönü başbakanlığında 20 Kasım 1961-25 Hazi-

ran 1962 tarihleri arasında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Adalet Partisi (AP) koalisyon hükümeti birçok anlaşmazlık neticesinde dağılmıştır.

25 Haziran 1962'de CHP, Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden (CKPM) oluşan yeni koalisyon hükümeti de kısa ömürlü olacak 25 Aralık 1963'te son bulmuştur.

Bu sefer CHP Genel Başkanı İsmet İnönü TBMM'deki bağımsız vekillerle 25 Aralık, 1963'te koalisyon hükümeti kurmuş 12 Şubat 1965'te bu hükümet de son bulmuştur.

27 Mayıs darbesi sonrası kurulan ve çoğunu asker kökenli senatörlerin oluşturduğu üyelerden ve bağımsız milletvekillerinden teşekül eden Suat Hayri Ürgüplü hükümeti, 20

Şubat 1965'te kuruldu. 27 Ekim 1965'te son bulan bu hükümet ile 4 yıl içinde 4 koalisyon hükümeti kurulmuş, iç ve dış politika (Kıbrıs meselesi gibi) krizlerinin yaşandığı istikrarsız bir dönem olmuştur.

1965-1971 yılları arası Adalet Partisinin tek parti iktidarı ile yurtiçi yatırımlarının arttığı, dış politikada belirli kazanımların elde edildiği görülmektedir. Halkın iradesinin yansıması olan tek parti iktidarı bir kez daha darbe girişimiyle son bulmuş, 12 Mart 1971'de verilen muhtıra ile Süleyman Demirel başbakanlığındaki hükümet düşürülmüştür. Askeri vesayet tekrar iş başına gelmiştir. Bu zorlama ortamının neticesinde krizleri çağıran koalisyon hükümetleri tekrardan kurulacaktır.

Teknokratlar Hükümeti olarak bildiğimiz kısa süreli başarısız denemelerden sonra Ferit Melen başbakanlığında Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP), Adalet Partisi (AP) ve CHP'li milletvekillerinden teşekkül eden geçici bir hükümet kurulmuştur. Ferit Melen'in 15 Nisan 1973 tarihinde istifa etmesiyle bu geçici hükümet de sona ermiştir.

5 Nisan 1973'te CGP, AP ve bağımsız milletvekillerinden oluşan bir geçici hükümet de senato üyesi Mehmet Naim Talu başbakanlığında kuruldu. Bu koalisyon hükümeti de kısa ömürlü olacak ve 26 Ocak 1974'te son bulacaktır.

1974'te siyasi iradesi baskı ve vesayet altındaki Türkiye genel seçimlere gitmiş ve siyasi iradenin kendi tercihleriyle kurulan yeni bir koalisyon hükümeti başa gelmiştir. Necmettin Erbakan'ın genel başkanı olduğu Milli Selamet Partisi ile Bülent Ecevit'in başında olduğu CHP'si. Kıbrıs Türklerine yapılan zulmü son buldurmak adına 1974 Kıbrıs Barış Harekâtını bu koalisyon hükümeti gerçekleştirmiştir. Lakin hükümet ortakları arasında yaşanan anlaşmazlıklar 17 Kasım 1974'te bu koalisyonu sona erdirmiştir.

“

Koalisyonlarla, askeri vesayetlerle bu ülkeye maddi, manevi yaşatılan kayıp yıllar AK Parti iktidarlari döneminde hızla telafi edilerek, ekonomi disiplini altına alınarak enflasyon indirilmiş, yargıda önemli değişikliklere gidilmiş, askeri vesayete halkın desteğinden ve kararlı ve cesur lider profiliyle prim verilmemiştir.

”

Halk iradesi hiçe sayılmış, vesayet yapısı devreye tekrar girmiş ve nur topu gibi bir geçici hükümetimiz daha 17 Kasım 1974'te Sadi Irmak Başbakanlığında kurulmuştur. Bu hükümetin ömrü de 4 ay gibi kısa sürecek ve 31 Mart 1975'te son bulacaktır.

Bu tarihte siyasi hayatımıza I. Milli Cephe Hükümeti adıyla geçecek AP-MSP ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ortaklığında Süleyman Demirel başbakanlığında kurulan koalisyon hükümeti de 21 Haziran 1977'de sona ermiştir.

Bu sefer Bülent Ecevit başbakanlığında ömrü bir ay süren azınlık hükümeti kurulmuştur.

Peşi sıra AP-MSP-MHP ortaklığında 21 Temmuz 1977'de II. Milli Cephe Hükümeti kurulmuştur. Bu koalisyon da Ecevit ile Florya'da bulunan Güneş Motel'de yapılan görüşmelerle yapılan pazarlıklar ile AP'den 11 milletvekilinin istifa etmesiyle düşerek 5 Ocak 1978'de son bulmuştur.

Bu vekillerin desteği ve 10 tanesinin bakanlık görevine getirilmesi ile 5 Ocak 1978'de kurulan CHP hükümeti iktidara gelmiştir. Bu tek

partili ama istifacı vekillerle koalisyon yapılarak kurulan hükümet de 12 Kasım 1979'da son bulmuştur.

12 Kasım 1979'da Süleyman Demirel başkanlığında kurulan azınlık hükümeti de 12 Eylül 1980'de askeri darbeye son bulmuştur.

1974 Genel seçimlerinden sonra kurulan 4 koalisyon, istifacı vekillerin ortaklığı ile kurulan CHP hükümeti ve Demirel'in azınlık hükümeti döneminde iç karışıklıklar tavan yapmış, siyasi öğrenci hareketleri kanlı olaylara karışmış, kanlı Maraş olayları vuku bulmuş; istikrarsızlıklar ülkenin hem ekonomik zorluklar hem güven ortamı kaybı hem de can kayıpları yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Tutarlı, bağımsız ve cesur dış politika izlenmesine de engel olmuştur. Bu kadar kaos, can kaybı siyasi kamplaşmalar neticesinde askeri darbeye zemin hazırlanmış ve askeri vesayet yönetime el koyarak tüm siyasi parti liderlerini mahkûm ederek siyasi yasaklı hale getirmiştir. Halkın iradesi oy verdiği partilerce de vesayet baskıları neticesinde tecelli edememiştir. Askeri yönetim 1982'de hazırlattığı

Anayasayı bu vesayetçi ortamda referandumla götürmüş ve kabul edilmiştir. TBMM'de darbecilerin başındaki Kenan Evren, Cumhurbaşkanı seçilmiş ve devamında 1983'te genel seçimler gerçekleştirilmiştir.

Turgut Özal liderliğinde yeni kurulmuş olan Anavatan Partisi (ANAP) 1983 seçimlerinde birinci parti seçilmiş ve 1991 yılına kadar tek parti iktidarıyla kalkınma yatırımlarının, özgürlüklerin, ithalat ve ihracatın arttığı, dış politikada 12 Eylül darbesi ile itibarı azalmış Türkiye'nin dünya ile ilişkilerin kazanımlar bağlamında artırıldığı bir dönem yaşanmıştır. 1970'li yılların yıkıcı siyasi ikliminin üzerine barışçıl ve öz değerleriyle daha barışık bir yönetim yaşanmıştır. Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesi ile beraber hükümet ve Cumhurbaşkanının fikir ayrılıkları ortaya çıkmıştı. Özal'ın kamuoyunda cesurca dile getirdiği başkanlık sistemine geçilmesi önerisi bu tek parti hükümetine rağmen çift başlılık ile ayyuka çıkan istikrarsızlığa dikkat çekmişti. 1960 ve 70'li yıllarda koalisyonlarla hırpalanan ve vesayet baskısıyla yönetsel krizleri aşamayan darbelere maruz kalan Türkiye'nin

temel bir değişikliğe gitmesi iyice konuşulur ve tartışılır olmuştur.

İşte tam bu süreçte 1991 seçimleri yapılmış ve siyasi yasakları kalkan siyasi liderler kurdukları partilerle seçimlere girmişlerdi. Süleyman Demirel'in Doğru Yol Partisi (DYP) birinci parti çıkmış, ANAP ise ikinci parti olmuştur. Demirel Başbakanlığında DYP ile Erdal İnönü başkanlığındaki Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) koalisyon hükümeti kuruldu. 1993 yılında Cumhurbaşkanı Özal'ın vefatı ile TBMM'de Demirel'in Cumhurbaşkanı seçilmesi ile Başbakan İnönü olmuş ve devamında da yeni DYP başkanı olan Tansu Çiller Başbakanlık yapmıştır. Bu koalisyonda ömrünü tamamlamadan dağılmış ve 5 Ekim 1995'te Tansu Çiller Başbakanlığında kurulan azınlık hükümeti kurulmuştur. Bu koalisyon hükümeti dönemi 80'li yılların tek parti istikrarını yaşatamamış ve faili meçhul suikastlar, ekonomik krizler, Sivas olayları ile tamamen karanlık yıllar olarak ülke tarihine geçmiştir.

DYP bu sefer 30 Ekim 1995'te Deniz Baykal'ın başkanı olduğu CHP ile koalisyon hükümeti kurmuş, fakat Gümrük Birliği, siyasi partiler yasasında değişiklikler, ekonomik sıkıntılar sonucu 30 Mart 1996'da son bulmuştur.

1995 yılında yapılan seçimlerde Necmettin Erbakan önderliğindeki Refah Partisi birinci parti çıkmasına karşın Cumhurbaşkanı Demirel, hükümet kurma yetkisini ikinci parti olan Mesut Yılmaz'ın genel başkanı olduğu ANAP'a vermişti. Yılmaz, DYP ile görüşerek 3 Mart 1996'da protokol imzalamış, lakin AYM'nin iptal kararı ile 2 Haziran 1996'da istifa etmiştir. Halkın iradesi hiçe sayılmış da olsa bu sefer Refah Partisi ve DYP anlaşarak Erbakan'ın Başbakan ve Çiller'in Başbakan yardımcısı olduğu Refah-Yol hükümeti 28 Haziran 1996'da kurulmuştur. Vesayet sistemi bu ortaklığı hiç istememiş ve asker-yargı-medya işbirliğinde post modern darbe diye adlandırılan 28 Şubat 1997'de yapılan Milli Güvenlik Kurulu'nda (MGK) alınan kararlar ve

Erbakan'ın istifaya zorlanması ile hükümet son bulmuş ve yargının da vesayete hizmet etmesiyle Refah Partisi kapatılmıştır.

30 Haziran 1997'de Yılmaz'ın Başbakanlığında ANAP, Bülent Ecevit'in başkanı olduğu Demokratik Sol Parti (DSP) ve İsmet Sezgin'in genel başkanı olduğu Demokratik Türkiye Partisi (DTP) ortaklığında CHP'nin de dışarıdan destek verdiği ANASOL-D diye isimlendirilen koalisyon hükümeti kuruldu. 1999'da da bu koalisyondan CHP'nin desteğini çekmesi ile bu hükümet de ömrünü tamamlamıştır.

28 Mayıs 1999'da Bülent Ecevit Başbakanlığında DSP-ANAP-MHP koalisyonu işbaşına gelmiş, Mesut Yılmaz ve Devlet Bahçeli başbakan yardımcısı olmuşlardı. Dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in anayasa kitapçığını Bülent Ecevit'e fırlatmasıyla patlak veren 2001 Krizi olarak adlandırılan ekonomik kriz ülkeyi ve iktidarı sarsmış ve erken seçim kararı alınmış, 3 Kasım 2002'de bu koalisyon hükümeti de sürecini tamamlamıştır.

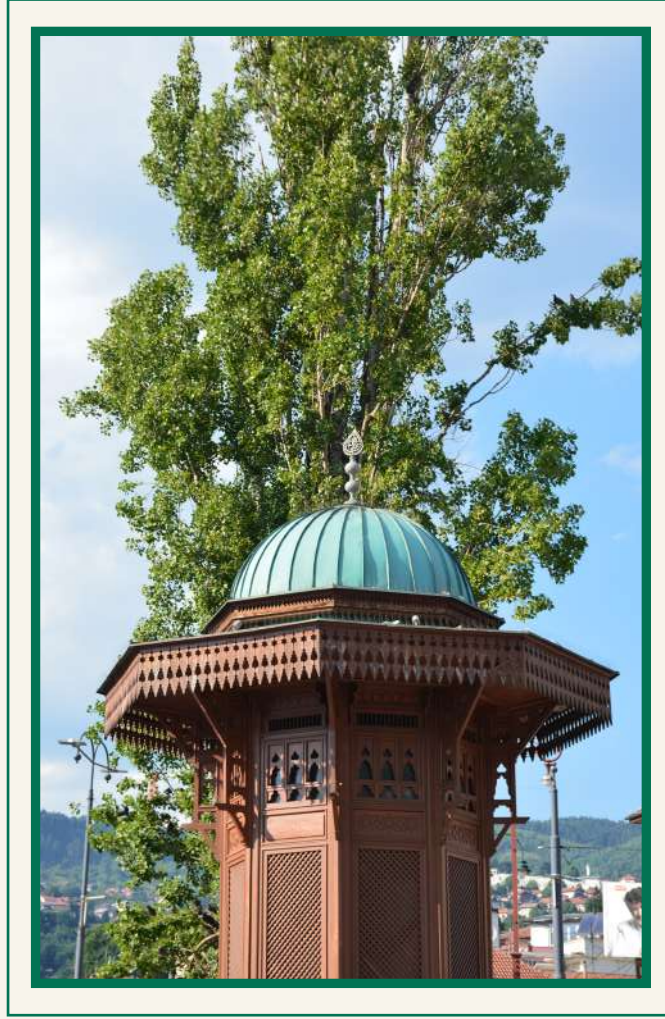
Görüldüğü üzere 90'lı yıllar da koalisyonlarla yönetilirken faili meçhuller, siyasete irtica tehdidi ile baskı kuran askeri vesayet, ekonomik krizler, Özal-Demirel-Sezer dönemlerinde cumhurbaşkanı ve hükümet çekişmeleri, dış politikada içine iyice kapanan bir Türkiye portresi resmetmiş ve halkta siyaset kurumuna karşı iyice güvensizlik duygusu ve yeni bir soluk beklentisini ortaya çıkarmıştı. 2002 yılındaki genel seçimlere bu sosyo-politik ortamda girilirken 28 Şubat mağduru olan Refah Partisi'nin o dönemki İstanbul Belediye Başkanı olan Recep Tayyip Erdoğan'ın Refah Partisi'nden istifa eden yol arkadaşları ve geniş bir katılımı yeni soluk arayışındaki eski ve yeni siyasetçilerin de içinde barındığı Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) de katılıyordu. Tarihler 3 Kasım 2002'yi gösterdiğinde seçimin galibi %34,3 ile AK Parti oldu. Ve 20 yıl sürecek AK Parti iktidarı başladı.

Koalisyonlarla, askeri vesayetlerle bu ülkeye maddi, manevi yaşatılan kayıp yıllar bu dönemde hızlıca telafi edilerek, ekonomi disiplin altına alınarak enflasyon indirilmiş, yargıda önemli değişikliklere gidilmiş, askeri vesayete halkın desteğinden ve kararlı ve cesur lider profiliyle prim verilmemiş, 7 Nisan 2007'de Genelkurmayın web sitesinden yayınlanan ve hükümeti tehdit eden e-muhtıra hükümetin kamuoyuna yaptığı dik duran açıklama ile bertaraf edilmiş, 17-25 Aralık 2013 tarihinde FETÖ'nün devlete sızdırmış olduğu yargı ve polis mensupları aracılığıyla bürokratik darbe girişimi engellenmiş, 15 Temmuz 2016'da FETÖ'cü subaylar eliyle girişilen hain darbe teşebbüsü de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde milletin sokaklara, meydanlara inerek devletine sahip çıkmasıyla durdurulmuştu.

Tek parti döneminden çok partili sisteme 1946'da geçen, 1961'de ise koalisyonlu hükümetler dönemini yaşayan, 1980'lerde ANAP'lı

yıllar ile askeri vesayetle gelen bir Cumhurbaşkanı'na rağmen istikrarı sağlayabilmişse de 1990'lı yıllar; kaos ortamına doğru kayan bir Türkiye profilini göstermekteydi. 2000'li yıllar ile Recep Tayyip Erdoğan önderliğindeki AK Partili dönemi başlamış, içeride hızlı kalkınma ve yatırımlar, dışarıda ise masaya oturan güçlü bir aktör konumuna gelmiştir. Koalisyon hükümetlerinin ülkeye kaybettiği zaman ve enerji açığı kapatılmaya çalışılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile de yönetimde hızlı karar alma ve siyasi istikrarla uygulamaların sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenmiştir. Türkiye, tekrar koalisyon hükümetlerinin yaşattığı istikrarsızlık ve düzensizlik ortamına geri dönüp dönmeme tercihini; yukarıdan itibaren bahsedilen yakın siyasi tarihimize kısa bir göz atarak karar vermelidir.

TÜRKİYE YÜZYILI VE BALKANLAR

DAVUT NURİLER

Osmanlı Devleti evrensel insanlık tarihinde çok önemli bir yer tutar. Altı asır süren hükümrânlığı sonrasında bıraktığı miras sadece Türk milletinin değil, tüm insanlığın en önemli kültür varlıkları arasında yer almaktadır. Sadece arşivlerinde yüz milyona yakın belge vardır. Mimarlık alanında bıraktığı binlerce eser, gören milyonlarca turisti hayran bırakmaya devam ediyor.

Üç asırdan fazla süren fetih ve yayılma dönemi 1683 Viyana Bozgunu ile son bulmuştur. Bu tarihten sonra mevcut sınırları koruma gayretine düşen Osmanlı Devleti,

XIX. asır başlarında iç problemler sebebiyle sıkıntılı bir döneme girdi. Batı dünyası coğrafi keşiflerle evrensel bir açılım yaparken Osmanlı, statükoyu koruma derdine düşmüştü. Gerileme Dönemi olarak anılan bu süreç, I. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı idaresinin dağılmasıyla sonuçlanmıştır. Osmanlı idaresi, 1922’de resmen dağılmış olmasına rağmen onun mirası vakıflar, eğitim kurumu medreseler ve hukuk sisteminin (Mecelle) kısmen de olsa 2. Dünya Savaşı’na kadar başta Balkanlar olmak üzere yaşamaya devam ettiğini görebiliriz.

Güçlenen Batı Dünyaya Hâkim Oluyor

XIX. ve XX. asırlar dünya tarihinde devrimler ve savaşlarla anılır. Fransa'da monarşinin 1789'daki halk hareketi yoluyla ortadan kalkması sadece Avrupa'yı değil tüm dünyayı derinden etkilemiştir. XIX. asırla birlikte İngiltere, İspanya ve Fransa gibi batılı ülkeler, coğrafi keşiflerle sömürgeci-köleci yayılmayla dünyanın hâkim güçleri olarak öne çıkmaya başlamışlardır.

Batılıları dünyaya hâkim kılan diğer bir unsur da bilim ve teknoloji alanında yaptıkları buluşlardır. Bu gelişim insanoğlunun günlük hayatını kökten değiştirmiştir. Buhar gücünün gemilerde kullanılmasıyla başlayan yenilikleri, telgraf ve demiryolunun icadı takip etti. Elektrik ve içten yanmalı motorun yani otomobilin seri üretimiyle ulaşımda yeni bir çağ başladı. Tüm bu değişimlerin ortak adı 'Sanayi Devrimi'dir. Bu icatlara paralel olarak gelişen kilise karşıtı rasyonalist, materyalist, pozitivist felsefi akımlar önce Avrupa'yı sonra da dünyayı derinden etkiledi. Serbest seçimlere dayalı demokrasi ve ulus devletler ortaya çıkmaya başladı.

Tüm gücünü sömürgecilikten alan Liberalizm, demokrasi ve serbest piyasa ekonomi uygulamaları, batılı ülkeleri, her alanda dünyanın egemen güçleri haline getirdi. Birbirini takip eden yeni icatlarla, sanayileşme ve hızla kurulan fabrikalar sonucunda, şehirde yaşayan nüfus arttı. Londra, Paris, Berlin ve New York gibi şehirler, milyonlara varan nüfusu barındıran metropollere dönüştü. İstanbul ve Selanik gibi Osmanlı şehirleri bu gelişmeleri takip ettiler.

Osmanlı Millet Sistemi ile Feodalite Arasındaki Fark Neydi?

Tüm bu değişim ve dönüşümlerin aynı anda Osmanlı coğrafyasında da karşılık bulunduğunu görüyoruz. Ancak gerek Osmanlı Devleti ve komşusu Avusturya-Macaristan İmpar-

“

Osmanlı Devleti'nin dağılmasıyla Türk milleti büyük bir travma yaşamıştır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan milyonlarca soydaşımız ve dindaşımız güç şartlarda yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır. Bunlardan talihli olanlar her şeylerini geride bırakarak Türk bayrağı altında huzurlu bir yaşam için Anadolu toprağına sığınma imkânı bulmuştur.

”

atorluğu'nun sömürge edinmede İngiltere ve Fransa'ya göre bütünüyle geri kaldığı gerçeğine dikkat çekmek isterim. Osmanlı'yı sanayi devrimini ıskalamakla, becerememekle suçlayan görüşlerin gözden kaçırdıkları husus; Osmanlı'nın hiçbir zaman sömürgecilik yapmadığı gerçeğidir. Sömürgeci geçmişinden utanan Batı dünyasına göre bizim ciddi bir üstünlüğümüz olduğunu ifade etmek isterim.

Osmanlı idaresinin asırlar boyu ayakta kalmasının sırrı "Osmanlı Millet Sistemi" uygulamalarında saklıdır. Osmanlı Millet Sistemi'nin batıda hükümlan olan feodal sistemle ayrıştığı en belirgin nokta; "Temel İnsan Haklarıdır". Batıda olduğu gibi, başındaki kralın dinine tâbi olma mecburiyeti Osmanlı'da hiçbir zaman mevcut olmadı. Hiçbir kimse Müslüman olmaya zorlanmadı. Farklı din, mezhep ve etnisiteye mensup milletler Osmanlı'nın geniş dünyasında özgür olarak barış içinde yaşamıştır. Osmanlı Millet Sistemi'nin en güzel yaşandığı coğrafyanın

Balkanlar olduğu tarafsız tarihçilerin kabul ettiği bir gerçektir.

Tarihimizde 93 Harbi olarak da anılan 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda alınan yenilgiyle Balkanların kaderinde radikal bir kırılma yaşandı. Yenilgi sonrasında imzalanan Ayastefanos ve Berlin Anlaşmaları, Balkanların haritasını değiştirdi. Yunanistan'dan sonra Sırbistan bağımsızlığını kazanırken Bulgaristan özerk bir prensliğe dönüştü.

Osmanlı idaresinde asırlarca imtiyazlı konuma sahip bir şekilde yaşamış Müslüman toplumlar (Türkler, Boşnaklar, Arnavutlar vd.) ortaya çıkan bu yeni ulus devletlerde istenmeyen azınlık konumuna düştüler. Bu değişim, günümüze kadar sürecekt baskı zulüm ve zoraki göçleri tetikledi. Gittikçe zayıflayan Osmanlı, kendi sınırları dışında kalan evlatlarını koruyacak güce sahip değildi.

İlk Boşnak Direnişisi 1878'de Avusturya-Macaristan'a Karşı Verildi

1878'de yapılan Berlin Antlaşması ile asırlarca Batı'da Osmanlı'nın serhat vilayeti olan Bosna, çoğunluk nüfusu oluşturan Boşnakların iradesi yok sayılarak Avusturya-Macaristan idaresine verildi. Batının süper güçlerinin aldığı bu kararı Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid de istemeye istemeye tanımak zorunda kaldı. Bu karar Bosna'da yaşayan Boşnak milletini toptan ayağa kaldırdı. Bosna'nın muhtelif şehirlerinde ve Saraybosna'da organize olan Boşnak halkı, ülkeye giriş yapan Avusturya-Macaristan ordusuna karşı silahlı direnişe geçti. Yazımızın alt başlığı olan Boşnak direniş tarihini bu olayla başlatabiliriz. Bosna'yı kolayca kontrol edebileceğini düşünen Avusturya ordusu aylar süren Boşnak direniş karşısında ciddi kayıplarla ülkeye girebildi.

Avusturya-Macaristan ordusunun Bosna'yı bir anlaşma sonucunda olsa bile silahlı güç kullanarak işgal etmesi Boşnak milletinin tarihindeki önemli kırılmalardan biridir. Müslüman

Boşnak milleti Osmanlı bayrağı altında asırlar boyunca savaş verdiği amansız bir düşman olan bir devletin hükümranlığı altına düşmesi, sıradan bir olay değildi. Boşnaklar bu iktidar değişimini, kabul edilmesi çok zor bir travma olarak algıladı. Bu travmanın arka planında batının uyguladığı zorla "Hristiyanlaştırma" korkusu yatıyordu.

Zaman içinde Avusturya-Macaristan Devleti'nin Boşnakları Hristiyanlaştırma gibi bir teşebbüsü olmadı. Ancak Boşnakları bekleyen başka bir süreç vardı: "Modernleşme". Osmanlı coğrafyasında batılı modernleşme ile yüzleşmek zorunda kalan ilk Müslüman toplum; Boşnaklardır. Ve tüm İslam dünyasına modernleşme konusunda örnek teşkil ettiklerini söyleyebiliriz.

Ancak yıllar geçtikçe tarafların birbirlerini anlama yönünde bir arayış hatta çaba içine girdiklerine şahit oluyoruz. Boşnaklar, Avusturya-Macaristan idaresi ile yüzleşme ve kabullenme yönünde bir yaklaşım içine girerken, yeni idare de Boşnakları zorla Hristiyanlaştırma gibi bir dayatmaya başvurmadi. Aslında günlük hayata müdahalenin olmaması, Osmanlı Millet Sistemi'nin bir ölçüde devamı şeklinde de yorumlanabilir. Bu karşılıklı etkileşim zaman içinde yumuşamaya ve birbirini kabullenme yönünde tarafları barışa doğru yol aldırdı. Bu arada Müslüman Boşnak yeni nesil gençler, batıdaki fikir akımlarını bilimsel ve toplumsal gelişmeleri anlama ve öğrenme yönünde çabalara girdiler. Hatta bir kısım gençlerin, yüksek tahsil için Viyana, Budapeşte ve Prag'a gitmeleri yumuşamayı iyice artırdı. Tahsillerini bitirerek Saraybosna'ya dönen Boşnak gençlerin İslami kimliklerini kaybetmeden yeni yönetimle barış içinde yaşamının yol ve yöntemleri kendiliğinden ortaya çıkmaya başladı. Başka bir ifadeyle, bu yaşanan değişim Boşnak milletinin modernleşmesi olarak anlaşılabilir. Aslında Osmanlı idaresi Bosna'dan çekilmek zorunda kaldı ama çoğulcu Osmanlı Millet

Sistemi'nin önemli bir ölçüde devam ettiği söylenebilir.

Geçen zaman içinde Osmanlı devlet memurlarının yerine Viyana'dan gelen memurlar görev yapmaya başladı. Osmanlı'nın asırlar önce kurduğu toprak düzeninin yeni gelen Avusturya idaresi tarafından bazı değişikliklerle muhafaza edildiğini söyleyelim. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Osmanlı'nın %10 olarak tahsil ettiği toprak vergisini %8'e düşürerek, Osmanlı toprak düzenini devam ettirmek zorunda kalmıştır.

Osmanlı Millet Sistemi ve Modernleşen Müslüman Boşnak Milleti

1899 tarihini taşıyan ve üzerinde Saraybosna'dan selam yazan tebrik kartında Kiril, Latin ve Osmanlı alfabelerini ve Almanca kelimelerin verdiği ipuçları dikkat çekicidir. Bu fotoğraftan Saraybosna şehrinde, Osmanlı-İslam kimliğinin aynen korunduğunu görmek mümkün. Bosna-Hersek'i kendi toprağı yapmak ve Müslüman Boşnakları muhtemelen asimile etmek amacıyla gelen Avusturya-Macaristan idaresinin hedefine ulaşamadığını ancak oldukça etkilediğini, daha doğru bir ifadeyle Boşnakları batılılaştırdığını, modernleştirdiğini söyleyebiliriz. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun zamanla 1916'da İslam'ı resmi din olarak kabul etmek zorunda kaldığını ilave edelim.

Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı ve Yugoslavya

I. Dünya Savaşı'ndan galip çıkan İngiltere-Fransa, 1919 yılında Paris'te düzenledikleri ve altı ay süren konferansta tüm dünyaya şekil verdiler. Osmanlı'nın zengin Ortadoğu mirasını, rakipleri Almanya'yı "Versay Anlaşması" ile zincire vurarak aralarında paylaştılar. Yanlarında savaşan Sırbistan devletini mükafatlandırmak için Berlin Anlaşması'nda Avusturya-Macaristan'a sus payı olarak verilen Bosna, Hırvatistan ve Sloven-

ya'yı Belgrad merkezli Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı adı altında bir devlete monte ettiler. Parlamenter bir monarşi olan bu yeni devlette Boşnaklar, daha önce Avusturya-Macaristan idaresinde yaşadıkları deneyim sebebiyle tecrübe sahibiydiler. Benzer direniş metotlarıyla milli ve dini kimliklerine sahip çıkmaya devam ettiler.

İkinci Dünya Savaş'ından Günümüze Boşnak Direnişi

Bütün dünyayı ateş topuna çeviren, 60 milyondan fazla insanın ölümüne yol açan İkinci Dünya Savaşı, Balkanlar'ı da kan gölüne çevirdi. 1941'den 1945'e kadar Balkanlar'a hâkim olan kaos yılları felaket ve trajedilerle doludur. Yazının daha fazla uzamaması için bu dönemle ilgili konuları uzatmadan günümüze geleceğim. 1945 yılı başlarında Yugoslavya coğrafyasında kontrolü ele geçiren Yugoslavya Komünist Partisi'nin partizanları içinde silahlı kurtuluş mücadelesine ciddi bir katkı yapan Boşnaklara devlet kadrolarında yer verilmedi. Boşnak milli kimlikleri de yok sayıldığı için devletin karar organlarından tamamen dışlandılar. Barış sonrasında Osmanlı dönemlerini, esaret yılları ve gerici feodal çağdışı olarak niteleyen resmi sosyalist devlet söylemi sebebiyle Boşnaklar susmak ve içe kapanmak zorunda kaldılar. Okul kitaplarında "Yugoslavya'da yaşamak istiyorsanız eskiden gelen gerici, çağdışı düşüncelerden kurtulmak zorundasınız!" propagandası her yerde tekrar edildi. Yeni gelen neslin bu propagandayla yetiştirilmesi devletin resmi eğitim politikası haline getirildi.

Okullardaki bu resmi devlet kampanyası yeterli görülmemiş olacak ki Yugoslavya'nın yeni nesli, geçmişinden tamamen koparılmalıydı. Bu amaçla Osmanlı'dan sonra varlıklarını sürdürmeyi başaran Osmanlı mirası medrese, cami ve vakıfların bir kısmı kapatıldı. Vakıfların mallarına el konularak millileştirildi. Stalinist uygulamalardan ilham alan yeni

Komünist rejim, kitleleri etkileme gücü olan itibarlı entelektüel alimlerin önemli bir kısmını uydurma mahkemelerle cezaevlerine hatta idam sehpalarına gönderdi. Aliya İzetbegoviç'in ilk hapis hayatı bu döneme rastlar. İki yalancı şahidin bir kişiyi idama gönderebildiği bu karanlık yıllarda Saraybosna, Yeni Pazar, Üsküp gibi Müslümanların çoğunluk nüfusu oluşturduğu şehirlerde, köylerde baskı ve tehditlere rağmen camiler açık tutulmuş, ezan okunmuş ve cemaatle namaz kılınmıştır. Komünist Yugoslav rejimi camilerin tamamını kapatacak cesareti gösteremedi. Ayrıca bu yıllarda Yugoslavya'dan Türkiye'ye, Makedonya, Kosova ve Sancak'tan 250 binden fazla Türk, Boşnak ve Arnavut zoraki sürgüne tâbi tutuldu.

Doksanlı Yıllarda Yaşanan Muhteşem Müslüman Boşnak Direnişi

Osmanlı'nın bölgeyi terk etmek zorunda kaldığı 1878 yılından bu tarafa yaşanan

direnışleri özetlemeye çalıştığım bu yazının son bölümüne geldik. Aslında 1992-95 yılları arasında tüm dünyada önce korku sonra da hayranlıkla izlenen Bosna-Hersek ve Saraybosna direnişinin, önceki direnişlerin devamı olduğuna dikkat çekmek isterim. Boşnak milletin şuurlu var olan direniş kültürü 1992-95 yıllarındaki Bağımsız Bosna-Hersek Direnişi ile doruğa çıkmıştır. Aynı yıllarda Bulgaristan'da isim değiştirme şeklinde sürdürülen asimilasyoncu politikalar karşılı Türkler'in gösterdiği direnişin Bosna'daki ile büyük benzerliği vardır ve çok kıymetlidir. Ancak Türkler azınlık oldukları için protesto dışında fazla bir tepki gösterme gücüne sahip değildiler. Türkler'in bu haklı isteklerine batı dünyasından da ciddi hiçbir destek gelmedi. Kıbrıs'taki Türkler'in en temel insani haklarını inkâr eden Batı dünyası Bulgaristan'daki Türkler'e karşı da üç maymunu oynamıştır.

1992-95 yılları arasındaki direnişi diğerlerinden ayıran en önemli fark; lideri ve söylemidir.

1983 yılından 1989'a kadar komünist dikta rejimin zindanında yetişen(!) Aliya İzetbegoviç dünyaya örnek olacak askeri ve insani bir liderlik dersi vermiş, bağımsız Bosna-Hersek'in ayakta kalmasını sağlamıştır. BM ve AGİT kürsülerinden Batıya ve bütün dünyaya demokrasi ve insanlık hakları dersi veren İzetbegoviç'in söylemleri hürriyet mücadelesi veren mazlum Müslüman dünyaya yol göstermeye devam ediyor.

1983'te hapse atılmadan yazımını bitirdiği **"Doğu ve Batı Arasında İslam"** adlı kitabı, Boşnak milletinin bir buçuk asırlık tarihi varoluş mücadelesinin söylemini oluşturur mahiyettedir. İlk baskısı ABD'de yapılan bu kıymetli eser, 1987 yılında Türkçeye tercüme edilerek düşünce dünyamızdaki emsalsiz yerini almıştı. Türkiye'den sonra İslam dünyasında da ilgi gören bu eser dünyanın birçok dillerine tercüme edilmiştir.

Türkiye Yüzyılı ve Balkanlar

Osmanlı Devleti'nin dağılmasıyla Türk milleti büyük bir travma yaşamıştır. Emperyalist sömürgecilere karşı verilen istiklal mücadelesi ile tüm zorluklara rağmen bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilanıyla dünya siyaset sahnesinde varlığını sürdürmeyi başarmıştır. 1912'de başlayan Balkan Harbi, 1922'de Yunan askerlerinin İzmir'de denize dökülmesiyle son bulmuştur. Geçen bu on senede Türk milleti milyonlarca evladını şehit vermiş, doğuda ve batıdaki birçok vatan toprağını terk etmek zorunda kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan milyonlarca soydaşımız ve dindaşımız güç şartlarda yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır. Bunlardan talihli olanlar her şeylerini geride bırakarak Türk bayrağı altında huzurlu bir yaşam için Anadolu toprağına sığınma imkânı bulmuştur. Bu göçlerin hala devam ettiğini biliyoruz.

Komşu Yunanistan'ın, Kıbrıs'ın tamamını kendine bağlamak amacıyla orada yaşayan

Türlere soykırım ve sürgün teşebbüsleri Türk milletinin ciddi tepkilerine sebep oldu. Yunan zulmünü durdurmak için diplomasi alanında yapılan teşebbüsler sonuç vermeyince Türk ordusu 1974 yılında Kıbrıs'a çıkarak soydaşlarını bir soykırımdan kurtarmıştır. Son derece insani olan bu hamle batı dünyasında bir işgal olarak algılanmış hem Türkiye hem de Kıbrıs haksız ambargo ve yaptırımlarla yüzleşmek zorunda kalmış hatta kalmaya devam etmektedir. Kıbrıs Savaşı, İstiklal Harbi'nden sonra Türk ordusunun yaptığı ilk harekâttir. Eğer o harekât yapılmamış olsaydı milletimiz Antalya körfezine hapsolmek tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktı. Bugün "Mavi Vatan" gibi en doğal hakkımızdan da mahrum kalacaktık.

Son yüzyılı geri kalmış bir ülke damgası altında yaşamak zorunda kalan ülkemizin kaderi iki binli yılların başında radikal bir değişime uğradı. Son 20 yıl içinde yapılan birçok seçimde gerçek temsilcisine ve vatansever bir idareye kavuşan milletimiz her alanda yaptığı hamlelerle bölgenin en güçlü devleti konumuna yükselmiştir. Ekonomide, savunma sanayinde ve alt yapıda atılan hamlelerle ülkemiz artık geri kalmışlık zincirini kırmıştır. Rusya-Ukrayna savaşı boyunca uygulanan akılcı ve basiretli siyasetle ülkemiz dünya diplomasi arenasında söz sahibi bir bölgesel güç olduğunu dost ve düşman herkese ispat etmiştir. Balkanlarda Yunanistan dışındaki ülkeler Türkiye ile dost olmak için yarış yapmaktadır.

15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe ve işgal teşebbüsüne karşı kazanılan zaferin ne manaya geldiğini her geçen gün çok daha iyi anlıyoruz. Karabağ'ın işgalden kurtuluşu, Mavi Vatan'ın ülkemize kazandırılması, Kuzey Suriye ve Irak'ta teröre karşı verilen başarılı mücadeleler, 15 Temmuz zaferinin meyveleridir. Şimdi bu kazanımları korumak ve yeni hamlelere hazırlanmak zamanıdır.

BİRLİK VAKFI KURUCULAR KURULU

1 RECEP TAYYİP ERDOĞAN	21 HÜSEYİN GÖZGÜ
2 İSMAİL KAHRAMAN	22 PROF. DR. İRFAN GÜNDÜZ
3 PROF. DR. AHMET AĞIRAKÇA	23 DOÇ. DR. MUSTAFA HELVACI
4 HAMZA AKBULUT	24 YAŞAR KARAYEL
5 M. ZEKİ AKINCI	25 SADİ KAYA
6 ABDÜLKADİR AKSU	26 FEYZULLAH KIYIKLIK
7 MEHMET ALACACI	27 M. FATİH KURTULMUŞ
8 HÜSEYİN AVŞAROĞLU	28 SABAHATTİN MÜCAHİTOĞLU
9 MUHİTTİN BAL	29 HASAN HÜSEYİN NAKİBOĞLU
10 MUSTAFA BAYRAKTAR	30 BİLAL ÖZKAN
11 NASUH BOZTEPE	31 HÜSEYİN ÖZTÜRK
12 MURAT CANÖZER	32 NEVZAT SUDAŞ
13 M. BAHAEDDİN CEBECİ	33 BİLAL ŞAHİN
14 ALİ COŞKUN	34 MUSTAFA ŞİMŞEK
15 HÜSEYİN COŞKUN	35 ERDOĞAN TOZDUMAN
16 BEKİR ÇALKAN	36 PROF. DR. ERMAN TUNCER
17 CEMİL ÇİÇEK	37 M. FATİH UĞURLU
18 ABDULLAH DİLSİZ	38 RAŞİT ÜRPER
19 SADİ ERGÜL	39 BEKİR YILDIZ
20 MUHİTTİN GEMİCİ	

BİRLİK VAKFI MÜTEVELLİ HEYETİ

MEHMET ALACACI
| BAŞKAN

HAMZA AKBULUT
| BAŞKAN YARDIMCISI

MEHMET ZEKİ AKINCI
| GENEL MUHASİP

HÜSEYİN ÖZTÜRK
| GENEL SEKRETER

HÜSEYİN AVŞAROĞLU
| ÜYE

MUHİTTİN BAL
| ÜYE

MUSTAFA BAYRAKTAR
| ÜYE

BİLAL ÖZKAN
| ÜYE

NEVZAT SUDAŞ
| ÜYE

BİRLİK VAKFI ŞUBELER

ADANA | **NACİ KAZAN**

ADİYAMAN | **HACI YUSUF DURMUŞ**

AFYONKARAHİSAR | **EYÜP AKSOY**

AĞRI | **YASİN AKKUŞ**

AKSARAY | **PROF. DR. MUHAMMED SARI**

ANKARA | **MUHİTTİN BAL**

ANTALYA | **BEKİR ASRİ**

BALIKESİR | **PROF. DR. KERİM ÖZDEMİR**

BATMAN | **HAMDULLAH TÜZÜN**

BAYBURT | **YUSUF ELÇİ**

BİTLİS | **MAŞALLAH MEHMETOĞLU**

BOYABAT (TEMSİLCİLİK) | **OSMAN
ÖZKAN**

BURDUR | **SEBAHATTİN AKKAYA**

BURSA | **MUSTAFA BAYRAKTAR**

DİYARBAKIR | **METİN EVSEN**

DÜZCE | **METİN ÇOLAK**

EDİRNE | **PROF. DR. YÜKSEL**

BAYRAK

ELAZIĞ | **ERAY ŞİMŞEK**

EMET (TEMSİLCİLİK) | **ALİ ERDURAN**

ERZİNCAN | **LEVENT CİMİNLİ**

ESKİŞEHİR | **MURAT CANÖZER**

GAZİANTEP | **SALİH ARSAN**

GÜMÜŞHANE | **HALİL İBRAHİM**

KARAHANOĞLU

HAKKARİ | **ZÜBEYİR ÇİFTÇİ**

HATAY | **ABDURRAHMAN PARLAK**

ISPARTA | **MÜCAHİT ÇELİK**

İSTANBUL | **HÜSEYİN ÖZTÜRK**

İZMİR | **NAZMİ KALYONCU**

KAHRAMANMARAŞ | **ÖKKEŞ ALPER**

ERŞAHAN

KARABÜK | **HASAN ŞAHİN**

KARS | **ÖZGÜR TURHAN**

KASTAMONU | **ERDAL ARSLAN**

KAYSERİ | **MEHMET ADIGÜZEL**

KONYA | **ABDİ PARLAK**

KÜTAHYA | **ALİ İHSAN ÖZDEMİR**
MALATYA | **SADİ ERGÜL**
MANİSA | **MUSTAFA ALİ ÇİPİLOĞLU**
MARDİN | **ŞEHMUS AĞIRAKÇA**
MERSİN | **MURAT HARUN BAŞTÜRK**
MUŞ | **MUSTAFA YİĞİT**
NEVŞEHİR | **GÜRBÜZ DİNÇ**
OSMANİYE | **HAMİT COŞKUN**
POLATLI (TEMSİLCİLİK) | **YASİN ALTUN**
SAKARYA | **ARİF ALPEREN AKKAYA**
SAMSUN | **HALİS ERTUĞRUL**
SİVAS | **TAYYAR AKBULUT**
SİVEREK (TEMSİLCİLİK) | **MAHMUT KIŞLAR**
ŞANLIURFA | **İBRAHİM HALİL KIZILELMA**
TOKAT | **PROF. DR. ALİ KASAP**
TRABZON | **ZEKERİYA ERTÜRK**
TUNCELİ | **CEVAT SALMAN**
UŞAK | **MUHAMMET BÂKİR MUTLU**
VAN | **İSMAİL HAKKI EKİN**
YOZGAT | **FAHRİ SEKER**

BİRLİK VAKFI İSTANBUL ŞUBESİ 2022 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KÜLTÜR SANAT PROGRAMLARI

2022

- 1 OCAK • **Konferans** Eğitimci-Yazar Aziz Erdoğan “**Doğumunun 148.Yılında; Mehmet Akif Ersoy ve Asım’ın Nesli**”
- 8 OCAK • **Konferans** Prof. Dr. E. Nazif Gürdoğan “**Dünyadaki Ekonomik Değişimler**”
- 15 OCAK • **Konferans** Prof. Dr. Ömer Bolat “**Stratejik Yönetim ve Liderlik**”
- 22 OCAK • **Konferans** Prof. Dr. Mehmet Bulut “**Kadim’den Modern’e İktisat ve Finanstaki Değişim ve Dönüşüm**”
- 29 OCAK • **Konferans** Prof. Dr. Servet Bayındır “**Faiz ve Enflasyon Meselesine Farklı Bir Bakış**”
- 5 ŞUBAT • **Konferans** Prof. Dr. Muhittin Şimşek “**Kalem ve Kağıdın Aşkı**”
- 12 ŞUBAT • **Konferans** Dr. Öğr. Üyesi Recep Çelik “**Doğumunun 180. Yılında; SULTAN II. ABDÜLHAMİD (Dönemin Günümüze Yansıması)**”
- 17 ŞUBAT • **Panel** Mehmet Nuri Yardım, Dursun Gürleki, Zeki Gezer “**Şeyh’ül Muharrir’in Ahmet Kabaklı**”
- 26 ŞUBAT • **Konferans** Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak “**Gönül Coğrafyamızın Erenleri**”
- 5 MART • **Panel** Prof. Dr. Mustafa S. Küçükaşçı, Dr. Kemal Aydın, Prof. Dr. Mahmut Kaya “**Doğumunun 100.Yılında; Ali Ulvi Kurucu**”
- 19 MART • **Panel** Kemal Gurulkan, Dr. Hüseyin Kansu, Davut Nuriler “**Bosna-Hersek Balkanlar ve Ukrayna**”
- 26 MART • **Konferans** Prof. Dr. Aydın Topaloğlu “**Modern Dönemde Akıl-İnanç İlişkisi; Deizm Tartışmaları**”
- 2 NİSAN • **Konferans** Selâhaddin Eş Çakırgil “**Dünyada Son Yaşanan Gelişmeler ve Gönül Coğrafyamıza Etkileri**”
- 9 NİSAN • **Konferans** Doç. Dr. Hüseyin Hüsnü Koyunoğlu “**H. Muhammed (A.S.)’ın Başarısının Sırları**”
- 16 NİSAN • **Konferans** Nurettin Taşkesen “**Özgür Kudüs’ün Şifresi Selahaddin Eyyubi**”
- 23 NİSAN • **Konferans** Ali Rıza Temel “**İslam, Savaş ve Barış**”
- 30 NİSAN • **Konferans** Prof. Dr. Kerim Buladı “**Vakıf ve İnfak Kültürü**”

7 MAYIS	Konferans	Araştırmacı-Eğitimci Mustafa K. Topaloğlu “İnsan; Ne İçin Evlenir? Ne İçin Yaşar”
14 MAYIS	Konferans	Prof. Dr. Ersin Nazif Gürdoğan “Vakıf Haftası; Türk Dünyasında Vakıf Medeniyeti”
21 MAYIS	Panel	Prof. Dr. Nazif Gürdoğan, Prof. Dr. Tahsin Görgün, Prof. Dr. Durmuş Günay “Doğumunun 89. Yılında; Sezai Karakoç”
28 MAYIS	Konferans	Prof. Dr. Mehmet Maksudoğlu “Yanlış Bilinen Osmanlı”
4 HAZİRAN	Konferans	Prof. Uğur Derman “Vefatının 500. Yıldönümünde; Hattat Şeyh Hamdullah Efendi”
11 HAZİRAN	Konferans	İbrahim Ufuk Kaynak “Bugünü Anlamanın Yolu; Küresel Sistemi Anlamak”
18 HAZİRAN	Konferans	Prof. Dr. Adnan Demircan “Kuran’ının Nüzûl Döneminde Araplarda Din”
20 HAZİRAN	Ebru Sergisi	“Aşk Boyadı Beni Kane” Ebru Sergisi Semiha Beylihan ve Esra Ünal’ın Öğrencileriyle Gazırlamış Oldukları Sergi 21 HAZİRAN - 4 TEMMUZ 2022
17 EYLÜL	Konferans	Alparslan Babaoğlu “Ebru ve Cilt Sanatkârı Mustafa Düzgünman”
1 EKİM	Konferans	İsmail Kahraman “Vakıf Ruhu”
8 EKİM	Panel	Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak, Doç. Dr. Mehmet Yalçın Yılmaz, Dr. Ali Gemuhluoğlu “Doğumunun 100. Yılında; Fethi Gemuhluoğlu”
15 EKİM	Panel	Harun Yöndem, İsmail Yeşilbağ “60. Sanat Yılında Üstün İnanç”
22 EKİM	Çini Sergisi	“Hamide Özkabaş ve Öğrencileri”
22 EKİM	Konferans	Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak “Türk-Yunan İlişkileri ve Mavi Vatan”
29 EKİM	Konferans	Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu “Çocuk Yuvasından Doktora Eğitimi”
1 EKİM	Konferans	Prof. Dr. Servet Bayındır “Faiz ve Enflasyon Meselesine Farklı Bir Bakış”
5 KASIM	Konferans	Selâhaddin Eş Çakırgil “Dünyayı Yorumlarken; Pergelin Ayağı Meselesi”
12 KASIM	Konferans	Prof. Dr. Abdullah Uçman “Türk Şiirinde Bir Zirve ‘Yahya Kemal Beyatlı’”
19 KASIM	Konferans	Dr. Recep Çelik “Tarihçi Gözüyle Osmanlı”
26 KASIM	Konferans	Prof. Dr. Arif Özyayın “Kapitalizmin Kısacasında; İnsan, İktisat, Sağlık”
3 ARALIK	Konferans	Prof. Uğur Derman “Vefatının 324. Yılında Hattat Hâfız Osman Efendi”
10 ARALIK	Konferans	Prof. Dr. Mustafa Özkan “Evvel Giden Ahbaba Selam Olsun Vefatının 40. Yılında; Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş”
17 ARALIK	Panel	İsmail Kahraman, Prof. Dr. Necatî Birinci, Dr. Ömer İleri “‘Memleket Sevdalısı Bir Eğitimci’ Ahmet Tefik İleri”
24 ARALIK	Panel	Recep Öncel, Prof. Dr. Süleyman Doğan, Prof. Dr. Necdet Tosun “Hz. Mevlânâ ve Mesnevî”
31 ARALIK	Konferans	Doç. Dr. Sadık Eraslan “İslâm’ın Yayılışı ve Hz. Peygamberin Ahlâkı”

KUKA

STOCKS & BONDS

ATANUR

GOLD & DIAMOND

NAKİT

EXCHANGE

ATANUR GRUP

ATANUR KUYUMCULUK İTHALAT-İHRACAT-SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Mollafenari Mah. Nuruosmaniye Cad. No: 47 Kat: 1 Çemberlitaş / İstanbul Türkiye 34120
Telefon: +90 (212) 603 18 08 Fax: +90 (212) 603 18 09
www.atanurkuyumculuk.com | www.atanurgold.com

HER PROJEYLE BİRLİKTE BÜYÜYÖRÜZ

Konut projeleri, düzenli kira geliri elde ettiği otel ve ofis binalarından oluşan portföyünü etkin, karlı bir strateji ile yöneten ve büyüten **Halk GYO**, aynı vizyonla ölkemize ve geleceğe yatırım yapmaya devam ediyor.

